

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτηρία Τζιβινίκου

Νεοελληνική Γλώσσα

Συνομιλώντας με τον Κόσμο της Κοινωνίας και της Επιστήμης

ΣΤ' Δημοτικού

1^ο τεύχος

Νεοελληνική γλώσσα

**Συνομιλώντας με τον Κόσμο
της Κοινωνίας και της Επιστήμης**

**ΣΤ΄ Δημοτικού
1^ο τεύχος**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Συντονίστρια/Αξιολογήτρια

Αξιολογητής

Αξιολογήτρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού αντικείμενου στο πλαίσιο της Πράξης

Ρόζη Τριανταφυλλιά Αγγελάκη, *Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου*

Δημήτριος Μαρινόπουλος, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Αλαμπάνου Σταυρούλα, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Σοφία Βαρβάρα Διονυσία, *Πτυχιούχος Πληροφορικής*

Τσομπάνη Ειρήνη, *Διπλωματούχος Τεχνολογίας Γραφιστικών Τεχνών*

Αθανάσιος Γιαννίκας, *Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης*

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτηρία Τζιβινίκου

Νεοελληνική γλώσσα

**Συνομιλώντας με τον Κόσμο
της Κοινωνίας και της Επιστήμης**

**ΣΤ΄ Δημοτικού
1^ο τεύχος**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφέας

Τζιβινίκου Σωτηρία, *Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

Συμβολή στην ανάπτυξη του πρωτογενούς
εκπαιδευτικού υλικού

Μπαμπατζάνης Σωτήρης, *Ph.D. Φιλολόγος, Δάσκαλος*

Τσώλης Αθανάσιος, *Ειδικός Παιδαγωγός
Α/θμιας Εκπαίδευσης, Υπ. Διδάκτορας*

Βολακάκης Αργύρης, *Εκπαιδευτικός Α/θμιας
Εκπαίδευσης, MA Ειδικής Αγωγής, Υπ. Διδάκτορας*

Εικονογράφηση/Γραφιστική Επιμέλεια

Βαριά Ιωάννα, *Γραφίστρια - Εικονογράφος*

Σελιδοποίηση

Γιαννίτση Αικατερίνη, *Γραφίστρια*

Βαριά Ιωάννα, *Γραφίστρια - Εικονογράφος*

Φιλολογική Επιμέλεια

Μπέσσα Σπυριδούλα, *MEd Υπ. Διδάκτορας Φιλολόγος*

Υπεύθυνη του μαθήματος
κατα τη συγγραφή

Τζιβινίκου Σωτηρία, *Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

Προεκτυπωτικές Εργασίες

Readnet Publications IKE

Εισαγωγικό σημείωμα

Η διδασκαλία της γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί θεμέλιο για την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων και της κριτικής σκέψης των μαθητών. Το βιβλίο αυτό αποτελεί μέρος ενός συνολικού διδακτικού πακέτου διδασκαλίας της γλώσσας για όλες τις τάξεις του δημοτικού, διασφαλίζοντας τη συνέχεια και τη συνοχή του διδακτικού περιεχομένου από τη μία τάξη στην άλλη (μακροδομή).

Η φιλοσοφία και οι στόχοι του διδακτικού πακέτου «Συνομιλώντας με τον Κόσμο της Κοινωνίας και της Επιστήμης» εναρμονίζονται με τις αρχές και τα προτάγματα του προγράμματος σπουδών της ΣΤ΄ δημοτικού, λαμβάνοντας υπόψη και τα ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας. Έτσι, έχει στόχο να δημιουργήσει το πλαίσιο για την ανάπτυξη ενός μαθητοκεντρικού, διαδραστικού και διαφοροποιημένου σχολείου, ενισχύοντας τη συμμετοχή και την ενεργοποίηση των μαθητών και δημιουργώντας κίνητρα για την οικοδόμηση της γνώσης και τη σχολική πρόοδο και επιτυχία.

Στο επίπεδο της μικροδομής, η οργάνωση και συγκρότηση των διδακτικών ενοτήτων του βιβλίου είναι προσεκτικά σχεδιασμένες για να καλύπτουν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της ΣΤ΄ δημοτικού. Με αυτήν την προσέγγιση, επιδιώκεται η σαφής και αποτελεσματική ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών, ενώ παράλληλα προωθείται η διαθεματικότητα και η διεπιστημονικότητα στη μάθηση.

Οι βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται η ανάπτυξη του περιεχομένου του διδακτικού πακέτου είναι (α) ο κριτικός γραμματισμός και η μαθητοκεντρική προσέγγιση, (β) η ενσωμάτωση ψηφιακών πόρων, (γ) η διαθεματικότητα και η διεπιστημονικότητα, (δ) η συμπερίληψη και η διαφοροποιημένη διδασκαλία, (ε) και η ανάπτυξη των μεταγνωστικών δεξιοτήτων.

A. Κριτικός Γραμματισμός και Μαθητοκεντρική Προσέγγιση

Ο κριτικός γραμματισμός αποτελεί θεμελιώδη αρχή της γλωσσικής διδασκαλίας, η οποία ενσωματώνεται στο διδακτικό πακέτο «Συνομιλώντας με τον Κόσμο της Κοινωνίας και της Επιστήμης». Η κριτική προσέγγιση της γλώσσας επιτρέπει στους μαθητές/-τριες να αναπτύξουν δεξιότητες που τους βοηθούν να αναλύουν, να αξιολογούν και να κατανοούν τα μηνύματα που λαμβάνουν μέσω της γλώσσας, είτε αυτή είναι προφορική είτε γραπτή. Μέσα από αυτή την προσέγγιση, οι μαθητές/-τριες μαθαίνουν να εντοπίζουν τις διαφορετικές οπτικές που εκφράζονται στα κείμενα και να ασκούν κριτική σκέψη απέναντι στα κοινωνικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα που αντανακλώνται στη γλώσσα.

Παράλληλα, η μαθητοκεντρική προσέγγιση είναι κεντρική στο σχεδιασμό του βιβλίου. Οι μαθητές/-τριες αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία, με τον εκπαιδευτικό να λειτουργεί ως καθοδηγητής και διευκολυντής. Το διδακτικό πακέτο ενθαρρύνει την αυτόνομη και συνεργατική μάθηση, καλλιεργώντας την ικανότητα των μαθητών να παίρνουν πρωτοβουλίες και να εκφράζουν τις απόψεις τους. Μέσω αυτών των διαδικασιών, αναπτύσσουν δεξιότητες που δεν περιορίζονται μόνο στη γλώσσα, αλλά εκτείνονται στη γενικότερη προσωπική και κοινωνική τους εξέλιξη.

Μια εξίσου σημαντική αρχή της βιωματικής και επικοινωνιακής προσέγγισης, που επιδιώκεται να εφαρμοστεί οριζόντια σε όλες τις διδακτικές ενότητες, είναι η ενσωμάτωση των εμπειριών και των προβληματισμών των παιδιών. Αυτή η αρχή τους παρέχει πολλαπλές ευκαιρίες για ελεύθερη έκφραση, καθώς και για διαπραγμάτευση των απόψεων, των στάσεων και των διαφορετικών προσεγγίσεων τους σχετικά με το περιεχόμενο των διδακτικών ενότητων.

Η ενεργοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης είναι μια θεμελιώδης αρχή που εφαρμόζεται με συνέπεια σε όλες τις διδακτικές ενότητες. Μέσα από αυτήν, οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να συνδέουν νέες πληροφορίες με τις ήδη αποκτηθείσες γνώσεις, δημιουργώντας ένα συνεκτικό πλαίσιο που ενισχύει την κατανόηση και διευκολύνει τη μάθηση. Στα τρία τεύχη του βιβλίου μαθητή, έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις

εισαγωγικές δραστηριότητες που στοχεύουν στη σύνδεση της προϋπάρχουσας γνώσης με τη νέα γνώση. Οι δραστηριότητες αυτές όχι μόνο διευκολύνουν την ενεργή συμμετοχή των μαθητών, αλλά τους βοηθούν επίσης να ενσωματώσουν τις νέες πληροφορίες με τρόπο που ενισχύει τη μακροχρόνια μνήμη και τη βαθύτερη κατανόηση. Έτσι, οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να ανακαλούν και να συνδέουν προηγούμενες εμπειρίες και γνώσεις με το νέο υλικό που θα διδαχθούν, ενισχύοντας την κατανόησή τους και τη μνήμη τους.

Επιπλέον, έχει επιδιωχθεί να γίνεται πρόβλεψη στην έναρξη των νέων διδακτικών ενοτήτων και αποτίμηση στο τέλος αυτών. Οι δραστηριότητες της πρόβλεψης και αποτίμησης ή ελέγχου προβλέψεων, βοηθούν τους μαθητές/τριες να κάνουν προβλέψεις σχετικά με το νέο περιεχόμενο και στη συνέχεια να αξιολογούν την ακρίβεια αυτών των προβλέψεων, ενισχύοντας την κριτική τους σκέψη και την αναλυτική τους ικανότητα. Η πρόβλεψη και η αποτίμηση του νέου περιεχομένου δεν είναι απλώς ασκήσεις πρόβλεψης. Ενσωματώνονται για να ενισχύσουν την κριτική σκέψη, καθώς οι μαθητές/τριες καλούνται να αξιολογήσουν τις αρχικές τους υποθέσεις και να αναθεωρήσουν τις απόψεις τους με βάση τα νέα δεδομένα.

B. Ενσωμάτωση ψηφιακών πόρων

Το παρόν διδακτικό πακέτο για τη διδασκαλία της γλώσσας στη ΣΤ΄ δημοτικού, φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα σύγχρονο υβριδικό μαθησιακό εργαλείο που συνδυάζει τις αποτελεσματικές παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας με τις σύγχρονες τεχνολογίες και την καινοτομία. Ενσωματώνει περίπου 248 ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα διαφόρων τύπων, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός ευέλικτου, δυναμικού και καινοτόμου μαθησιακού περιβάλλοντος.

Τα ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα στην έντυπη μορφή του διδακτικού πακέτου συνδέονται μέσω QR codes, ενώ στην ηλεκτρονική μορφή τους μέσω κατάλληλα διαμορφωμένων εικονιδίων/υπερσυνδέσεων. Οι υπερσυνδέσεις αυτές ανοίγουν είτε στον διαδραστικό πίνακα είτε σε υπολογιστή ή άλλη οθόνη, όπως τάμπλετ. Διασυνδέονται απευθείας με πλούσιο ψηφιακό περιεχόμενο, όπως εικόνες, κείμενα, αρχεία ήχου, βίντεο, εκπαιδευτικά παιχνίδια και διαδραστικές δραστηριότητες. Αυτά τα ψηφιακά στοιχεία συμπληρώνουν και εμπλουτίζουν το περιεχόμενο του βιβλίου, καθιστώντας τη μάθηση πιο διαδραστική και ενδιαφέρουσα. Η ενσωμάτωσή τους επιτρέπει στους μαθητές/τριες να αλληλεπιδρούν ενεργά με το υλικό, οικοδομώντας σταδιακά γνώσεις και ενισχύοντας την κατανόηση και την εμπέδωση των γνώσεων.

Όσον αφορά την παιδαγωγική καταλληλότητα, το συμπληρωματικό ψηφιακό υλικό συνδέεται λειτουργικά με το κείμενο του διδακτικού βιβλίου και διευρύνει τη μαθησιακή διαδικασία, παρέχοντας επιπλέον πόρους που ενισχύουν την κατανόηση του περιεχομένου. Επιπλέον, το υλικό αυτό είναι εύχρηστο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες και τις ικανότητες των μαθητών, εξασφαλίζοντας μια ευχάριστη και αποτελεσματική μάθηση. Συνδέεται με ένα ή περισσότερα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να υποστηρίζει τη μάθηση και τη διδασκαλία, συμβάλλοντας στην επιτυχία των διδακτικών στόχων.

Τέλος, το υλικό αυτό συμβάλλει στην ικανοποίηση των απαιτήσεων της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και μάθησης και της συμπερίληψης, προάγοντας την ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία και παρέχοντας εργαλεία που ανταποκρίνονται σε διαφορετικά μαθησιακά στυλ και ικανότητες.

Γ. Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα

Το διδακτικό πακέτο «Συνομιλώντας με τον Κόσμο της Κοινωνίας και της Επιστήμης» φιλοδοξεί να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο και πολυδιάστατο εκπαιδευτικό πλαίσιο, το οποίο ενισχύει τη συγκρότηση νοήματος από τους μαθητές/τριες μέσα από τη σύνδεση γνώσεων και εννοιών που προέρχονται από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα. Αξιοποιούνται οι αρχές της διαθεματικότητας και της διεπιστημονικότητας, καθώς γίνεται δεκτό ότι η μάθηση αποτελεί μια διαδικασία ενεργητικής οικοδόμησης της γνώσης, και όχι παθητικής απομνημόνευσής της, για να μπορεί να εφαρμόζεται όχι μόνο στο σχολείο, αλλά και σε άλλα πλαίσια.

Η διαθεματικότητα αφορά στη σύνδεση θεματικών και διδακτικών στοιχείων από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα, τα οποία διατηρούν τη σχετική αυτονομία τους, με σκοπό τη δημιουργία μιας συνεκτικής μαθησιακής εμπειρίας. Από την άλλη, η διεπιστημονικότητα προϋποθέτει τη λειτουργική ενσωμάτωση εννοιών, μεθοδολογιών και τρόπων σκέψης από περισσότερα επιστημονικά πεδία, για την σε βάθος κατανόηση σύνθετων ερωτημάτων ή ζητημάτων.

Η εφαρμογή αυτών των αρχών επιδιώκει να ενισχύσει την εννοιολογική κατανόηση, να προάγει τη συνθετική και αναλυτική σκέψη και να δημιουργήσει γέφυρες ανάμεσα στη σχολική γνώση και την εμπειρία του πραγματικού κόσμου. Η ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων και τεχνολογικών πόρων υποστηρίζει αυτόν τον σκοπό, προσφέροντας ευκαιρίες για ποικιλόμορφη αλληλεπίδραση με το περιεχόμενο, συνεργατική διερεύνηση και αξιοποίηση της γνώσης σε ευρύτερα συμφραζόμενα. Με αυτόν τον τρόπο, η μάθηση γίνεται μια δυναμική και συναρπαστική διαδικασία, ενώ οι μαθητές/-τριες προετοιμάζονται καλύτερα για έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο.

Δ. Συμπερίληψη και διαφοροποιημένη διδασκαλία

Το διδακτικό πακέτο «Συνομιλώντας με τον Κόσμο της Κοινωνίας και της Επιστήμης» έχει σχεδιαστεί με στόχο να εξασφαλίσει ότι όλοι οι μαθητές/-τριες έχουν ίσες ευκαιρίες να συμμετέχουν και να επιτύχουν στη μαθησιακή διαδικασία, μέσα από τις αρχές της συμπερίληψης και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Η συμπερίληψη ενισχύει την ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών, ανεξαρτήτως των ικανοτήτων, των αναγκών ή των πολιτισμικών τους καταβολών. Μέσω της δημιουργίας ενός περιβάλλοντος μάθησης που αγκαλιάζει τη διαφορετικότητα, οι μαθητές/-τριες αναπτύσσουν την ενσυναίσθηση, την κατανόηση και τον σεβασμό προς τους άλλους.

Επιπλέον, προσφέρονται ποικίλες δραστηριότητες για μαθητές/-τριες με διάφορα μαθησιακά στυλ. Οι δραστηριότητες αυτές προσφέρουν ευκαιρίες για ατομική, συνεργατική και ομαδική εργασία. Για την αναγνώριση του μαθησιακού στυλ, προσφέρεται ένα άτυπο κουίζ που συμπληρώνεται εύκολα από τους μαθητές/-τριες, βοηθώντας τους να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν καλύτερα.

Η χρήση της τεχνολογίας και των ψηφιακών πόρων υποστηρίζει τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, παρέχοντας προσαρμοσμένα εργαλεία και υλικά που ανταποκρίνονται στις εξατομικευμένες ανάγκες των μαθητών, κάνοντας τη μάθηση πιο προσβάσιμη και ενδιαφέρουσα για όλους.

Με την εφαρμογή των αρχών της συμπερίληψης και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, το διδακτικό πακέτο «Συνομιλώντας με τον Κόσμο της

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία (ΔΔ)

Στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, ο/η εκπαιδευτικός προσαρμόζει το περιεχόμενο του μαθήματος, τη διδασκαλία, τις εργασίες και την αξιολόγηση στους μαθητές της τάξης. Αυτό συμβάλλει στην ανάπτυξη και την ατομική επιτυχία κάθε μαθητή/-τριας, καθώς το σχολείο ανταποκρίνεται στις ανάγκες του/της.

Ο/Η εκπαιδευτικός διαφοροποιεί τον χρόνο, το περιεχόμενο του μαθήματος, τις δραστηριότητες και την αξιολόγηση.

**Ανίχνευση
μαθησιακού στυλ**

Κοινωνίας και της Επιστήμης» επιδιώκει να διασφαλίσει ότι όλοι οι μαθητές/-τριες αισθάνονται αποδεκτοί και πολύτιμοι, καθώς έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν πλήρως τις δυνατότητές τους και να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία σε ένα κλίμα συνεργασίας και αποδοχής.

Ε. Δομή και διδακτική πλαισίωση

Η διδακτική πλαισίωση του διδακτικού πακέτου «Συνομιλώντας με τον Κόσμο της Κοινωνίας και της Επιστήμης» έχει σχεδιαστεί με στόχο να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο και πολυδιάστατο εκπαιδευτικό περιβάλλον για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας. Το βιβλίο εισάγει τους μαθητές/-τριες σε βασικά στοιχεία του γλωσσικού συστήματος, ώστε στη συνέχεια να αποκτήσουν σταδιακά τον έλεγχο στην κατανόηση και παραγωγή πιο σύνθετων γραμματικο-συντακτικών και λεξιλογικών δομών.

Το διδακτικό πακέτο αποτελείται από τρία τεύχη του βιβλίου μαθητή και δύο τεύχη του τετραδίου εργασιών. Η θεματολογία των διδακτικών ενότητων άπτεται των ενδιαφερόντων των παιδιών αυτής της ηλικίας, ενώ ταυτόχρονα προσφέρει μια σύγχρονη ματιά σε θέματα διαχρονικής αξίας, προάγοντας την κριτική σκέψη και την απόκτηση πλούσιας γλωσσικής εμπειρίας.

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας των μαθητών/τριών για το σημαντικό ορόσημο της ζωής τους, το πέρασμα στο γυμνάσιο, υλοποιείται συνθετική εργασία με ερευνητικά χαρακτηριστικά, η οποία οργανώνεται σταδιακά και αξιοποιεί συνεργατικές και διερευνητικές πρακτικές μάθησης. Μέσα από τη μελέτη αυθεντικών κειμένων διαφορετικών ιστορικών περιόδων και μορφών της ελληνικής γλώσσας, οι μαθητές/τριες διερευνούν τη διαχρονική της πορεία, κατανοούν τη γλώσσα ως ζωντανό οργανισμό που εξελίσσεται χωρίς να χάνει τη συνέχεια και τη συνοχή του και αναστοχάζονται πάνω στη γλωσσική τους ταυτότητα. Η συνθετική εργασία αναπτύσσεται μέσα από ομαδική εργασία, γλωσσικά εργαστήρια, φύλλα καταγραφής και δημιουργικές συνθέσεις, προσφέροντας στους μαθητές/τριες τη δυνατότητα να ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους στο Δημοτικό με μια σφαιρική και ουσιαστική προσέγγιση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμικού της βάθους.

Το διδακτικό πακέτο οργανώνεται σε επτά (7) Διδακτικές Ενότητες (ΔΕ) και 1 επιπλέον διδακτική ενότητα για τη μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο και το αντίστοιχο σχέδιο εργασίας. Κάθε μια από τις διδακτικές ενότητες αναλύεται σε τέσσερις διδακτικές υποενότητες (ΔΥ), όπως φαίνεται στον πανοραμικό πίνακα. Οι ΔΕ δομούνται με βάση τα πέντε θεμελιώδη Θεματικά Πεδία (ΘΠ), τα οποία συσχετίζονται με τους στόχους και τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα της ΣΤ' δημοτικού. Επιπλέον, στο διδακτικό πακέτο περιλαμβάνονται επτειακές ενότητες, σχετικά με τα Χριστούγεννα, τις εθνικές επετείες και άλλες σημαντικές ημέρες. Οι διδακτικές ενότητες είναι οι εξής:

ΣΤ. Διδακτικές ενότητες (ΔΕ) και θεματικά πεδία (ΘΠ)

Οι διδακτικές ενότητες και τα αντίστοιχα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα σε συσχέτιση με τα πέντε Θεματικά Πεδία (ΘΠ) παρουσιάζονται συνοπτικά, ως ακολούθως.

Η πρώτη διδακτική ενότητα (ΔΕ) «**Όνειρα, στόχοι, φιλοδοξίες**» αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Βάζουμε στόχους, ξεπερνάμε τα εμπόδια, 2η ΔΥ: Περιγραφή ανθρώπινων χαρακτήρων, 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό, 4η ΔΥ: Επανάληψη - Συνθετική εργασία: Παγκόσμιες προσωπικότητες.

Στην ενότητα αυτή, στο πλαίσιο του **ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες**, οι μαθητές/-τριες συμμετέχουν σε προφορικές δραστηριότητες μικρής έκτασης και σε συζητήσεις στην ολομέλεια της τάξης, παρουσιάζοντας απόψεις και εργασίες. Επίσης, καλούνται να εξοικειωθούν με διαδικασίες αξιολό-

γησης και ετεροαξιολόγησης σχετικά με την παραγωγή προφορικού λόγου. Επιπλέον, οι μαθητές/-τριες θα ασχοληθούν με την παραγωγή περίληψης, χρησιμοποιώντας στρατηγικές πύκνωσης του κειμένου και καλλιεργώντας αφαιρετική και συνθετική σκέψη. Θα σχεδιάσουν και θα προετοιμαστούν για την παραγωγή κειμένου συσχετίζοντάς το με τον τύπο του κειμένου, το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος. Τέλος, θα αναστοχαστούν σχετικά με τη μάθηση που έχουν επιτύχει τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και στην ομάδα εργασίας μέσω αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να γνωρίσουν τα πολυτροπικά στοιχεία και να τα αξιοποιήσουν σε σύνθετες ψηφιακές παρουσιάσεις. Καλούνται επίσης να εκφραστούν γραπτά χρησιμοποιώντας πολυτροπικά στοιχεία και εντάσσοντας κριτικά ψηφιακά εργαλεία, ενώ θα αποκωδικοποιήσουν τη σημειωτική λειτουργία εικόνας και ήχου σε πολυτροπικά κείμενα. Επίσης, θα μετατρέψουν ένα μονοτροπικό αφηγηματικό κείμενο σε πολυτροπικό επιλέγοντας διάφορους σημειωτικούς τρόπους.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ3: Γραμματική περιγραφή**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να κατανοήσουν τα βασικά θέματα της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας και να εμπεδώσουν τη διάκριση των γραμματικών κατηγοριών και τη λειτουργία τους στον λόγο. Στο συντακτικό, θα εξοικειωθούν με τα είδη προτάσεων (απλή, επαυξημένη, ελλειπτική, σύνθετη) και θα συντάσσουν αντίστοιχους τύπους ως εξάσκηση.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ4: Λεξιλόγιο και σημασίες λέξεων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να αξιοποιούν λεξικά για την επαλήθευση των υποθέσεών τους σχετικά με άγνωστες λέξεις ή φράσεις (προσληπτική χρήση) και για τη βελτίωση του γραπτού και προφορικού τους λόγου, αναζητώντας συνώνυμες λέξεις (παραγωγική χρήση). Επίσης, θα διακρίνουν τη λειτουργία των προθημάτων (προθέσεων, λόγιων και νεοελληνικών) στην αλλαγή της σημασίας ρημάτων και ουσιαστικών.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ5: Ανάγνωση Βιβλίων και Εκτεταμένων Κειμένων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να γνωρίσουν και να εξοικειωθούν με τον χώρο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης. Θα διαβάσουν εκφραστικά λογοτεχνικά κείμενα και θα ακούσουν, θα κατανοήσουν και θα αναλύσουν τα νοήματα που περιέχονται στον προφορικό και γραπτό λόγο των κειμένων αυτών. Μέσα από την ανάγνωση σημαντικών λογοτεχνικών έργων και τις ομαδικές εργασίες θα δημιουργήσουν θετικά συναισθήματα. Επίσης, θα συμμετάσχουν σε συνθετική εργασία με τίτλο «Ανακαλύπτοντας τα επαγγέλματα του μέλλοντος: Θέτοντας προσωπικούς στόχους».

Η δεύτερη ΔΕ **«Αισθήματα, συναισθήματα, ενσυναίσθηση»**, αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Συναισθήματα και Ενσυναίσθηση, 2η ΔΥ: Περιγράφοντας τα συναισθήματα, 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό, 4η ΔΥ: Επανάληψη - Συνθετική εργασία.

Στην ενότητα αυτή, στο πλαίσιο του **ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να σχεδιάσουν και να προετοιμάσουν την παραγωγή κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο, το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος. Θα παραγάγουν παραγράφους δίνοντας έμφαση στα δομικά τους μέρη (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα) και θα εξασκηθούν με διάφορα παραδείγματα. Επιπλέον, θα παραγάγουν γραπτό λόγο χρησιμοποιώντας συνδετικές λέξεις και φράσεις για τη σύνδεση των παραγράφων και θα αξιολογήσουν τη συνοχή της παραγράφου. Τέλος, θα αναστοχαστούν τη μάθησή τους σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο μέσω αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να παρα-

γάχουν ατομικά και κυρίως ομαδικά περιγραφικά κείμενα, συσχετίζοντας τα με άλλα κειμενικά είδη, όπως η αφήγηση. Θα γνωρίσουν και θα κατανοήσουν τα αφηγηματικά κείμενα, διακρίνοντάς τα σε προσωπικές αφηγήσεις, διηγήματα, φανταστικές ιστορίες, απομνημονεύματα, ιστορικές αφηγήσεις κ.λπ.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ3: Γραμματική περιγραφή**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να κατανοήσουν τα βασικά θέματα της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας, καθώς και να αναγνωρίσουν κλιτικά παραδείγματα βασικών γραμματικών κατηγοριών (άρθρο, νεοελληνικό και λόγιο ουσιαστικό, νεοελληνικό και λόγιο επίθετο, κλιτή μετοχή) στα τρία γένη.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ4: Λεξιλόγιο και σημασίες λέξεων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο της διδακτικής ενότητας, με έμφαση σε λέξεις που αφορούν τα αισθήματα, τα συναισθήματα και την ενσυναίσθηση. Θα ασχοληθούν με την παραγωγή λέξεων και τις παράγωγες λέξεις, εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους μέσα από τη χρήση τους σε κατάλληλα συμφραζόμενα.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ5: Ανάγνωση βιβλίων και εκτεταμένων κειμένων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με τον χώρο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης, να διαβάσουν εκφραστικά λογοτεχνικά κείμενα και να ακούσουν, να κατανοήσουν και να αναλύσουν νοήματα στον προφορικό και γραπτό λόγο λογοτεχνικών κειμένων. Κατά την ανάγνωση σημαντικών λογοτεχνικών έργων σε ομαδικές εργασίες, θα δημιουργούν θετικά συναισθήματα. Επίσης, θα συμμετάσχουν σε συνθετική εργασία με τίτλο «Ανακαλύπτοντας την ενσυναίσθηση μέσα από τη λογοτεχνία».

Η τρίτη ΔΕ «**Τα ίχνη των αρχαίων πολιτισμών στο σήμερα**» αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Αρχαίοι πολιτισμοί και επιρροές, 2η ΔΥ: Μικρές ιστορίες, μεγάλοι πολιτισμοί, 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό, 4η ΔΥ: Επανάληψη - Συνθετική εργασία.

Στην ενότητα αυτή, στο πλαίσιο του **ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να σχεδιάσουν και να προετοιμαστούν για την παραγωγή κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο, το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος. Θα κατανοήσουν κείμενα μέσα από ερωτήσεις σύντομης απάντησης, πολλαπλής επιλογής ή σωστού/λάθους και θα αναγνωρίσουν τη σημασία της γλωσσικής εξέλιξης και ποικιλότητας.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να γνωρίσουν την έννοια των πολυτροπικών στοιχείων και να τα αξιοποιήσουν στο πλαίσιο ψηφιακών παρουσιάσεων ή εργασιών. Θα εκφραστούν γραπτά χρησιμοποιώντας πολυτροπικά στοιχεία και ενσωματώνοντας ψηφιακά εργαλεία με κριτικό τρόπο. Θα αποκωδικοποιήσουν τη σημειωτική λειτουργία της εικόνας και του ήχου σε έντυπα και ψηφιακά πολυτροπικά κείμενα. Επίσης, θα μετατρέπουν ένα μονοτροπικό αφηγηματικό κείμενο σε πολυτροπικό, επιλέγοντας διάφορους σημειωτικούς τρόπους.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ3: Γραμματική περιγραφή**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να κατανοήσουν τα βασικά θέματα της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας. Θα εξοικειωθούν με το συντακτικό, αναγνωρίζοντας τη μεταγλώσσα της σύνταξης (όπως υποκείμενο, κατηγορούμενο, προσδιορισμός) και θα εξασκηθούν στην αναγνώριση και χρήση διαφορετικών συντακτικών επιλογών με ονοματικές ή επιρρηματικές λειτουργίες.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ4: Λεξιλόγιο και σημασίες λέξεων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ενότητα των πολιτισμών, να χρησιμοποιήσουν σύνθετες λέξεις που αρχίζουν με «συν-» και να μάθουν την ορθογραφία και τη σύνθεση των σύνθετων λέξεων.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ5: Ανάγνωση βιβλίων και εκτεταμένων κειμένων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοι-

κλεισθούν με τον χώρο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης. Θα διαβάσουν κείμενα σχετικού θεματικού περιεχομένου και θα δημιουργήσουν θετικά συναισθήματα κατά την ανάγνωση σημαντικών λογοτεχνικών έργων στις ομαδικές εργασίες. Επίσης, θα συμμετάσχουν σε συνθετική εργασία με τίτλο «Τα ίχνη των αρχαίων πολιτισμών στο σήμερα: Ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων και η σχέση του με τη σύγχρονη τεχνολογία».

Η τέταρτη ΔΕ «**Επιστήμη και προστασία της φύσης**» αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Περιβάλλον: Η ανάγκη για την προστασία του, 2η ΔΥ: Περιβαλλοντική ευαισθησία, και ινφογραφήματα, 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό, 4η ΔΥ: Επανάληψη: Άρθρα για το περιβάλλον.

Στην ενότητα αυτή, στο πλαίσιο του **ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να σχεδιάσουν και να προετοιμάσουν την παραγωγή κειμένου λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο, το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος. Επίσης, θα αναστοχαστούν μέσω αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τα εξηγητικά κείμενα, σύντομα ή εκτενέστερα, με τη βοήθεια γραφικών οργανωτών. Επίσης, θα εντοπίσουν και προσδιορίσουν τα δομικά στοιχεία των επιχειρηματολογικών κειμένων στον προφορικό και γραπτό λόγο.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ3: Γραμματική Περιγραφή**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εμπεδώσουν τα παραθετικά των επιθέτων, τα ελλειπτικά παραθετικά, τα επιρρήματα και τα παραθετικά επιρρημάτων.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ4: Λεξιλόγιο και σημασίες λέξεων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο της ενότητας, με έμφαση στο ειδικό λεξιλόγιο που αφορά το περιβάλλον και την επιστήμη. Θα καλλιεργήσουν μεταγλωσσική επίγνωση μέσα από τη γραμματική επεξεργασία και τη χρήση του λεξιλογίου στον λόγο.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ5: Ανάγνωση βιβλίων και εκτεταμένων κειμένων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με τον χρόνο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης και να διαβάσουν άρθρα (σύντομα και εκτεταμένα), καθώς και επιστημονικές δημοσιεύσεις.

Η πέμπτη ΔΕ «**Η δύναμη και η γοητεία της Τέχνης**» αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Τέχνη και Καλλιτέχνες, 2η ΔΥ: Τέχνη και πολυτροπικά στοιχεία, 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό, 4η ΔΥ: Επανάληψη: Καλλιτεχνικά άρθρα.

Στην ενότητα αυτή, στο πλαίσιο του **ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες**, οι μαθητές/-τριες θα διαβάσουν και θα κατανοήσουν κείμενα παλαιότερων περιόδων και κείμενα από διαφορετικές γεωγραφικές ή κοινωνικές ποικιλίες της ελληνικής, εντοπίζοντας τις γλωσσικές αλλαγές. Τέλος, θα αναστοχαστούν σχετικά με τη μάθηση που έχουν επιτύχει σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο μέσω αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να γνωρίσουν τα κείμενα οδηγιών για θέματα που τους ενδιαφέρουν, επιλέγοντας το κατάλληλο ύφος ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο. Θα διακρίνουν τα κείμενα οδηγιών από τα εξηγητικά κείμενα και θα γνωρίσουν τα πληροφοριακά κείμενα και τις ειδήσεις, διακρίνοντας την πληροφορία από την είδηση.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ3: Γραμματική περιγραφή**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να κατανοήσουν τα βασικά θέματα της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας, συμπεριλαμβανομένου του φαινομένου της απαλοιφής φωνήεντος. Θα εξοικειωθούν με το συντακτικό, αναγνωρίζοντας τους διαφορετικούς τρόπους σύνδεσης προτάσεων (παρατακτική, υποτακτική, ασύνδετο σχήμα) και θα μάθουν τη διαφορετική λειτουργία μεταξύ ονοματικών και επιρρηματικών δευτερευουσών προτάσεων.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ4: Λεξιλόγιο και σημασίες λέξεων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο της ενότητας, με έμφαση στο ειδικό λεξιλόγιο που αφορά τις τέχνες και τους καλλιτέχνες. Θα διερευνήσουν τη σημασία και τη λειτουργία λέξεων που σχετίζονται με την τέχνη και τον πολιτισμό, ανάλογα με το κειμενικό και επικοινωνιακό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ5: Ανάγνωση βιβλίων και εκτεταμένων κειμένων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με τον χώρο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης. Θα συμμετάσχουν σε δύο συνθετικές εργασίες: «Ανακαλύπτοντας τον Μίκη Θεοδωράκη» και «Ανακαλύπτοντας το δημοτικό τραγούδι». Θα γνωρίσουν τα δημοτικά τραγούδια του τόπου μας από διάφορες εποχές και περιοχές του ελληνισμού συγκρίνοντάς τα μεταξύ τους και συνδέοντάς τα με την ιστορία και τις παραδόσεις. Θα ακούσουν δημοτικά τραγούδια και θα συγκρίνουν τα τραγούδια του τόπου μας με αυτά άλλων χωρών και πολιτισμών.

Η έκτη **ΔΕ «Η πολιτική και η συμμετοχή στη δημοκρατία»** αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Ιδέες και αξίες της δημοκρατίας, 2η ΔΥ: Υπόθεση και έλεγχος υπόθεσης, 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό, 4η ΔΥ: Επανάληψη, σκέψεις και συμπεράσματα.

Στην ενότητα αυτή, στο πλαίσιο του **ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες**, οι μαθητές/-τριες θα διαβάσουν και θα κατανοήσουν κείμενα από παλαιότερες περιόδους και από διαφορετικές γεωγραφικές ή κοινωνικές ποικιλίες της ελληνικής γλώσσας, εντοπίζοντας τις γλωσσικές αλλαγές. Θα συμμετέχουν σε ρητορικούς αγώνες επιχειρηματολογίας στην τάξη, ακολουθώντας συγκεκριμένη μέθοδο και τοποθετώντας τις απόψεις τους με τεκμηρίωση.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εκφραστούν γραπτά χρησιμοποιώντας πολυτροπικά στοιχεία, ενσωματώνοντας με κριτικό τρόπο τα ψηφιακά εργαλεία. Θα αποκωδικοποιούν τη σημειωτική λειτουργία της εικόνας και του ήχου σε έντυπα και ψηφιακά πολυτροπικά κείμενα.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ3: Γραμματική περιγραφή**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να κατανοήσουν και να αξιολογήσουν τα βασικά θέματα της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας. Θα εξοικειωθούν με το συντακτικό, αναγνωρίζοντας και χρησιμοποιώντας την ενεργητική και την παθητική σύνταξη.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ4: Λεξιλόγιο και σημασίες λέξεων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο της ενότητας, εστιάζοντας σε ειδικό λεξιλόγιο που αφορά την πολιτική, τη δημοκρατία και τις δημοκρατικές διαδικασίες. Θα μάθουν για την ορθογραφία των καταλήξεων των ρημάτων.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ5: Ανάγνωση βιβλίων και εκτεταμένων κειμένων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με τον χώρο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης. Θα διαβάσουν εκφραστικά λογοτεχνικά κείμενα και θα ακούσουν, θα κατανοήσουν και θα αναλύσουν νοήματα στον προφορικό και γραπτό λόγο που περιέχονται σε λογοτεχνικά κείμενα.

Η έβδομη **ΔΕ «Η Επιστήμη και η Κατανόηση του Κόσμου μας»** αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Επιστήμη και τεχνολογία, 2η ΔΥ: Μαθαίνοντας για τη τεχνητή νοημοσύνη, 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή

φή και συντακτικό, 4η ΔΥ: Επανάληψη: Επιστημονικά άρθρα.

Στην ενότητα αυτή, στο πλαίσιο του **ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να σχεδιάσουν και να προετοιμάσουν την παραγωγή κειμένου συσχετίζοντας το με τον τύπο, το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος. Θα κατανοήσουν τη διαφοροποίηση του λόγου ανάλογα με το είδος του κειμένου και το επικοινωνιακό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εκφραστούν γραπτά χρησιμοποιώντας πολυτροπικά στοιχεία, ενσωματώνοντας με κριτικό τρόπο τα ψηφιακά εργαλεία. Θα αποκωδικοποιούν τη σημειωτική λειτουργία της εικόνας και του ήχου σε έντυπα και ψηφιακά πολυτροπικά κείμενα. Επίσης, θα μετατρέπουν ένα μονοτροπικό αφηγηματικό κείμενο σε πολυτροπικό, επιλέγοντας διάφορους σημειωτικούς τρόπους.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ3: Γραμματική περιγραφή**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να κατανοήσουν και να αξιοποιήσουν τα βασικά θέματα της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας. Θα εξοικειωθούν με το συντακτικό, αναγνωρίζοντας τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις, προσαρμόζοντάς τα στο αντίστοιχο επικοινωνιακό πλαίσιο. Επιπλέον, θα μάθουν να αναγνωρίζουν και να εξοικειώνονται με τον ευθύ και τον πλάγιο λόγο, καθώς και να μετατρέπουν τον έναν τύπο στον άλλο.

Στο πλαίσιο του **ΘΠ4: Λεξιλόγιο και σημασίες λέξεων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο της ενότητας, με έμφαση στο ειδικό λεξιλόγιο που αφορά την επιστήμη και την τεχνολογία. Θα μάθουν για την ορθογραφία των παραγωγικών καταλήξεων «-ίζω» και «-ίζομαι». Επίσης, θα γνωρίσουν και θα κατανοήσουν τη λειτουργία των λόγιων ρημάτων «-αχω» και «-βάλλω».

Στο πλαίσιο του **ΘΠ5: Ανάγνωση βιβλίων και εκτεταμένων κειμένων**, οι μαθητές/-τριες καλούνται να διαβάσουν άρθρα, σύντομα και εκτεταμένα, καθώς και επιστημονικές δημοσιεύσεις για τα θέματα της επιστήμης και της τεχνολογίας. Επίσης, καλούνται να εκπονήσουν τη συνθετική εργασία «Τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη και πώς επηρεάζει και θα επηρεάσει τον κόσμο μας;».

Τέλος, η όγδοη **ΔΕ «Η μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο»**, περιλαμβάνει την εκπόνηση μιας συνθετικής εργασίας με τίτλο «Η διαχρονική αξία της ελληνικής γλώσσας και οι προκλήσεις της ψηφιακής εποχής». Η ΔΕ αναλύεται σε 4 διδακτικές υποενότητες. 1η ΔΥ: Λίγο πριν το γυμνάσιο, 2η ΔΥ: Προετοιμασία της συνθετικής εργασίας, 3η ΔΥ: Γλωσσικά εργαστήρια, 4η ΔΥ: Κορύφωση της συνθετικής εργασίας.

	ΘΠ1: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες	ΘΠ2: Κειμενικοί τύποι	ΘΠ3: Γραμματική περιγραφή	ΘΠ4: Λεξιλόγιο	ΘΠ5: Ανάγνωση κειμένων	Σύνολο Ωρών/εβδ
ΣΤ΄ δημοτικού	1	2	2	1	1	7

Πανοραμικός Πίνακας

Ο πανοραμικός πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τη λεπτομερή διάρθρωση των διδακτικών ενοτήτων, κατανεμημένων στις τέσσερις εβδομαδιαίες διδακτικές υποενότητες και αναλυμένων στα πέντε θεματικά πεδία.

Πανοραμικός πίνακας Διδακτικών Ενοτήτων

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Διδακτική Ενότητα (ΔΕ) (4 εβδομάδες)	1η ΔΕ: Όνειρα, στόχοι, φιλοδοξίες, σελ. 18	
Διδακτική Υποενότητα (ΔΥ) (7 ώρες))	1η ΔΥ: Βάζουμε στόχους, ξεπερνάμε τα εμπόδια σελ. 20 2η ΔΥ: Περιγραφή ανθρώπινων χαρακτήρων σελ. 24 3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό σελ. 30 4η ΔΥ: Επανάληψη - Συνθετική εργασία σελ. 38	
1ο θεματικό πεδίο: Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες (2 ώρες)	• Συμμετοχή σε προφορικές δραστηριότητες μικρής έκτασης και σε συζητήσεις στην ολομέλεια της τάξης, με παρουσίαση απόψεων και εργασιών. • Αναστοχασμός και αυτοαξιολόγηση σχετικά με την παραγωγή προφορικού λόγου και τη συνεργασία στην ομάδα. • Κατανόηση διάφορων κειμένων έντυπης ή/και ψηφιακής μορφής αξιοποιώντας τις προϋπάρχουσες γνώσεις και τις κοινωνικές τους εμπειρίες. • Παραγωγή περιληψης με στρατηγικές πύκνωσης του κειμένου και καλλιέργεια αφαιρετικής και συνθετικής σκέψης. • Σχεδιασμός και προετοιμασία για την παραγωγή κειμένου συσχετίζοντας το με τον τύπο, το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος. • Αναστοχασμός σχετικά με τη μάθηση που έχει επιτευχθεί σε ατομικό επίπεδο, και στην ομάδα εργασίας μέσω αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης.	
2ο θεματικό πεδίο: Κειμενικοί τύποι και πολυτροπικότητα (1 ώρα)	• Γνωριμία με την έννοια των πολυτροπικών στοιχείων και αξιοποίησή τους σε σύνθετες ψηφιακές παρουσιάσεις. • Έκφραση στον γραπτό λόγο με πολυτροπικά στοιχεία, εντάσσοντας με κριτικό τρόπο τα ψηφιακά εργαλεία. • Αποκωδικοποίηση της σημειωτικής λειτουργίας της εικόνας και του ήχου στα πολυτροπικά κείμενα, έντυπα και ψηφιακά. • Μετατροπή ενός μονοτροπικού αφηγηματικού κείμενο, σε πολυτροπικό επιλέγοντας ποικίλους σημειωτικούς τρόπους.	
3ο θεματικό πεδίο: Γραμματική περιγραφή (2 ώρες)	• Κατανόηση των βασικών θεμάτων της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας. • Αναγνώριση βασικών μορφολογικών στοιχείων λέξεων της νέας ελληνικής. • Εμπέδωση της διάκρισης των γραμματικών κατηγοριών και της λειτουργίας τους στον λόγο. • Συντακτικό: Αναγνώριση και εξοικείωση με τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους (απλή, επαυξημένη, ελλειπτική, σύνθετη) και σύνταξη αντίστοιχων τύπων ως εξάσκηση.	
4ο θεματικό πεδίο: Λεξιλόγιο (1 ώρα)	• Να αξιοποιούν λεξικά: α) για την επαλήθευση των υποθέσεων τους σχετικά με άγνωστες λέξεις ή φράσεις (προσληπτική χρήση) και β) για τη βελτίωση της παραγωγής γραπτού και προφορικού λόγου (παραγωγική χρήση), αναζητώντας συνώνυμες λέξεις. • Να διακρίνουν τη λειτουργία των προθημάτων (προθέσεων, λόγιων και νεοελληνικών) στην αλλαγή της σημασίας των ρημάτων και των ουσιαστικών.	
5ο θεματικό πεδίο: Ανάγνωση βιβλίων / εκτεταμένων κειμένων (1 ώρα)	• Γνωριμία και εξοικείωση με τον χώρο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης. • Εκφραστική ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων. • Ακρόαση, κατανόηση και ανάλυση στον προφορικό και τον γραπτό λόγο νοημάτων που βρίσκονται σε λογοτεχνικά κείμενα. • Δημιουργία θετικών συναισθημάτων μέσα από την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων και τη συμμετοχή σε ομαδικές εργασίες. • Συνθετική εργασία: Ανακαλύπτοντας τα επαγγέλματα του μέλλοντος: θέτοντας προσωπικούς στόχους.	

και Εβδομαδιαίος Χρονοπρογραμματισμός

ανά θεματικό πεδίο ανά θεματική

2η ΔΕ: Αισθήματα, συναισθήματα, ενσυναίσθηση σελ. 48

1η ΔΥ: Συναισθήματα και ενσυναίσθηση σελ. 50
2η ΔΥ: Περιγράφοντας τα συναισθήματα σελ. 58
3η ΔΥ: Γραμματική περιγραφή και συντακτικό σελ. 70
4η ΔΥ: Επανάληψη - Συνθετική εργασία σελ. 76

- Σχεδιασμός και προετοιμασία για την παραγωγή κειμένου συσχετίζοντας το με τον τύπο το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος.
- Παραγωγή παραγράφου με έμφαση στα δομικά μέρη (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα).
- Διάφορα παραδείγματα και ευκαιρίες εξάσκησης.
- Παραγωγή γραπτού λόγου με συνδετικές λέξεις/φράσεις σε επίπεδο παραγράφου, συνδέοντας με ανάλογο τρόπο τις παραγράφους ενός κειμένου μεταξύ τους και αξιολογώντας τη συνοχή της παραγράφου.
- Αναστοχασμός σχετικά με τη μάθηση που έχει επιτευχθεί σε ατομικό επίπεδο, και στην ομάδα εργασίας μέσω αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης.

- Αναπαράσταση προσώπων και γεγονότων, με την ένταξη βιωματικών στοιχείων, συναισθημάτων, σκέψεων και αφηγηματικών κομματιών.
- Ποικίλες γλωσσικές επιλογές (ρήματα γνώμης, αισθήσεως, αξιολογικά επίθετα) για την απόδοση της υποκειμενικής οπτικής.
- Παραγωγή ατομικών και κυρίως ομαδικών περιγραφικών κειμένων με συσχέτιση με άλλα κειμενικά είδη, όπως η αφήγηση.
- Γνωριμία και κατανόηση των αφηγηματικών κειμένων και διάκριση τους σε προσωπικές αφηγήσεις, διηγήματα, φανταστικές ιστορίες, απομνημονεύματα, ιστορικές αφηγήσεις κ.λπ.
- Αναδίηξηση και αναπλαισίωση ενός αφηγηματικού κειμένου.
- Κατανόηση της έννοιας της υποκειμενικότητας και της οπτικής γωνίας του/της συγγραφέα.
- Εντοπισμός στοιχείων της γεωγραφικής και κοινωνικής ποικιλότητας της ελληνικής γλώσσας σε αφηγήσεις.

- Κατανόηση των βασικών θεμάτων της κλιτικής μορφολογίας και ορθογραφίας.
- Κατανόηση και αναγνώριση κλιτικών παραδειγμάτων βασικών γραμματικών κατηγοριών (άρθρου, νεοελληνικού και λόγιου ουσιαστικού, νεοελληνικού και λόγιου επιθέτου, κλιτής μετοχής) στα τρία γένη.

- Ειδικό λεξιλόγιο σχετικά με τα αισθήματα, τα συναισθήματα και την ενσυναίσθηση.
- Παραγωγή και παράγωγες λέξεις, για τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου.

- Γνωριμία και εξοικείωση με τον χώρο και τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης.
- Εκφραστική ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων.
- Ακρόαση, κατανόηση και ανάλυση στον προφορικό και στον γραπτό λόγο νοημάτων που βρίσκονται σε λογοτεχνικά κείμενα.
- Δημιουργία θετικών συναισθημάτων κατά την ανάγνωση ενός σημαντικού λογοτεχνικού έργου και τη συμμετοχή σε ομαδικές εργασίες.
- Συνθετική εργασία: Ανακαλύπτοντας την ενσυναίσθηση μέσα από τη λογοτεχνία.

Πνευματικά δικαιώματα κειμένων

Το παρόν διδακτικό πακέτο διατίθεται αποκλειστικά για χρήση στα σχολεία, σύμφωνα με τους όρους που θα καθοριστούν από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Τα κείμενα που περιλαμβάνονται σε αυτό προέρχονται από τις εξής πηγές:

Κείμενα με αναφερόμενη πηγή και προέλευση. Ορισμένα κείμενα έχουν αντληθεί από δημοσιευμένες πηγές. Για αυτά τα κείμενα αναφέρεται η πηγή και η προέλευσή τους και η χρήση τους γίνεται σύμφωνα με τους όρους πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν για τις πηγές αυτές.

Διασκευές δημοσιευμένων κειμένων από τη συγγραφική ομάδα. Η συγγραφική ομάδα έχει διασκευάσει κείμενα που προέρχονται από δημοσιευμένες πηγές, με στόχο την προσαρμογή τους στις ανάγκες του παρόντος διδακτικού έργου. Για τα διασκευασμένα κείμενα αναφέρεται πάντα η αρχική πηγή και προέλευση, ενώ η διασκευή καλύπτεται από τα δικαιώματα της παρούσας έκδοσης.

Πρωτότυπα κείμενα της συγγραφικής ομάδας. Τα κείμενα που δεν συνοδεύονται από αναφορά πηγής είναι πρωτότυπα κείμενα της συγγραφικής ομάδας και έχουν δημιουργηθεί ειδικά για τις ανάγκες του παρόντος εγχειριδίου. Τα πρωτότυπα κείμενα προστατεύονται από τη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας και οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή χρήση τους επιτρέπεται μόνο για τους σκοπούς του έργου.

Πνευματικά δικαιώματα εικόνων

Οι εικόνες που περιλαμβάνονται σε όλα τα τεύχη του παρόντος διδακτικού πακέτου έχουν χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους χρήσης και τις άδειες που παρέχονται από τις πηγές τους. Συγκεκριμένα:

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Canva.com ενσωματώνονται στο παρόν έργο με βάση τους όρους άδειας χρήσης που προβλέπονται από την πλατφόρμα. Το έργο συμμορφώνεται με την πολιτική εμπορικής και μη εμπορικής χρήσης όπως αναφέρεται στον επίσημο ιστότοπο του Canva.com.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Freepik.com έχουν αποκτηθεί και χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την άδεια χρήσης της πλατφόρμας. Όπου απαιτείται, αναφέρονται οι δημιουργοί, όπως προβλέπεται από την άδεια χρήσης.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από ανοιχτές πηγές στο διαδίκτυο χρησιμοποιούνται μόνο εφόσον συνοδεύονται από σαφή άδεια χρήσης που επιτρέπει τη χρήση τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Έχει καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους όρους χρήσης τους. Σε περίπτωση που κάποια εικόνα παραβιάζει δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η χρήση της δεν είναι εσκεμμένη και θα αφαιρεθεί άμεσα κατόπιν σχετικής ειδοποίησης.

Όνειρα, στόχοι, φιλοδοξίες

1^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

2^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

3^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

ΒΑΣΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Υπάρχει διαφορά στα όνειρα,
τους στόχους και τις φιλοδοξίες;

1^η υποενότητα
Βάζουμε στόχους,
ξεπερνάμε τα εμπόδια

2^η υποενότητα
Περιγραφή
ανθρώπινων
χαρακτήρων

ΟΝΕΙΡΑ,
ΣΤΟΧΟΙ,
ΦΙΛΟΔΟΞΙΕΣ

4^η υποενότητα
Επανάληψη -
Συνθετική εργασία

3^η υποενότητα
Γραμματική περιγραφή
και συντακτικό

Προσδοκώμενα αποτελέσματα:

Μετά την ολοκλήρωση της διδακτικής ενότητας,
οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένεται να είναι σε θέση:

- Να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ ονείρων, στόχων και φιλοδοξιών, προφορικά και γραπτά.
- Να διαβάζουν και να εντοπίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά στις βιογραφίες σημαντικών προσώπων.
- Να χρησιμοποιούν στρατηγικές κατανόησης άγνωστων λέξεων σε προτάσεις ή κείμενα.
- Να επιλέγουν κατάλληλο λεξιλόγιο για την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.
- Να χρησιμοποιούν σωστά τα επίθετα.
- Να εντοπίζουν και να χρησιμοποιούν σωστά τα θηλυκά αρχαιοκλίτα ουσιαστικά.
- Να αναγνωρίζουν το οριστικό και αόριστο άρθρο.
- Να οργανώνουν τις πληροφορίες τους από λογοτεχνικά ή μη λογοτεχνικά κείμενα.
- Να συνεργάζονται για την ολοκλήρωση συνθετικών εργασιών.

Κεντρική έννοια

Όραμα, στόχοι, όνειρα, φιλοδοξίες

Έννοιες-κλειδιά

θέληση

υποστήριξη

επιμονή

επιτυχία

προσπάθεια

Σχετικές έννοιες

αυτοβελτίωση

προσωπική
ανάπτυξη

κίνητρα

ευκαιρίες

εμπόδια

Δείτε το βιντεάκι και τις εικόνες.
Πώς λένε να σχετίζονται με τη διδακτική ενότητα;

Τι σημαίνει για εσάς αυτή η φράση; Δεν υπάρχει σωστό ή λάθος – όλες οι σκέψεις έχουν αξία!

- Προβληματιστείτε, μιλήστε για τα δικά σας όνειρα, τους δικούς σας στόχους και τις φιλοδοξίες.
- Συζητήστε στην ολομέλεια της τάξης για τις έννοιες αυτές, εντοπίστε τις ομοιότητες και τις διαφορές τους.
- Συμβουλευτείτε το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο και γράψτε τις υποθέσεις σας στο τετράδιό σας. Στο τέλος της ενότητας, κάντε έλεγχο των υποθέσεών σας.

1. (Εργασία στην ολομέλεια) Διαβάζοντας τα κείμενα μέσα στα συννεφάκια, συζητάμε για τους προσωπικούς στόχους και κατανοούμε το βαθύτερο νόημά τους. Δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στο διάγραμμα Venp για να καταλάβουμε τις ομοιότητες και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά «ιδεατός – εφικτός στόχος».

«Τίποτα δεν δημιουργεί περισσότερο αυτοσεβασμό και αυτοπεποίθηση από την επίτευξη ενός στόχου!»

Άγγλος φιλόσοφος

«Αν θέλετε να ζήσετε μια ευτυχισμένη ζωή, δέστε τη με έναν στόχο, όχι με ανθρώπους ή πράγματα»

Άλμπερτ Αϊστάιν

«Όσο δύσκολη κι αν φαίνεται η ζωή, υπάρχει πάντα κάτι που μπορείς να κάνεις και να πετύχεις»

Στίβεν Χόκινγκ

«Ένας στόχος χωρίς σχέδιο είναι απλώς μια επιθυμία»

Αμερικανός-Ειδικός σε θέματα προσωπικής ανάπτυξης

«Κράτα τα μάτια σου στα αστέρια, αλλά θυμήσου να κρατάς τα πόδια σου στο έδαφος»

Θεόδωρος Ρούσβελτ

«Επιτρέψτε μου να σας πω το μυστικό που με οδήγησε στον στόχο μου: Η δύναμή μου βρίσκεται αποκλειστικά στην επιμονή μου»

Λουί Παστέρ

«Οι άνθρωποι που είναι αρκετά τρελοί για να πιστεύουν ότι μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο, τελικά είναι αυτοί που το καταφέρνουν»

Steve Jobs

Ιδεατός στόχος:

- Πολύ δύσκολα επιτεύξιμος
- Τέλεια ή βέλτιστη κατάσταση
- Έμπνευση για υψηλά επίπεδα

Ομοιότητες:

- Λειτουργούν ως κίνητρα
- Απαιτούν προγραμματισμό
- Ενισχύουν αυτοπεποίθηση

Εφικτός στόχος:

- Ρεαλιστικός και εφικτός
- Προσαρμοσμένος στις δυνατότητες
- Συγκεκριμένος και μετρήσιμος

Βάζουμε στόχους, ξεπερνάμε τα εμπόδια

Στις αρχές του 19ου αιώνα, ο Λόρδος Έλγιν απέσπασε βίαια τα Μάρμαρα του Παρθενώνα από την Ακρόπολη και τα μετέφερε στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου. Η ελληνική πολιτεία διεκδικεί εδώ και δεκαετίες τον επαναπατρισμό τους, αναδεικνύοντας με πολύ έντονο τρόπο ότι αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και πρέπει να επανενωθούν με τα υπόλοιπα μάρμαρα που εκτίθενται στο Μουσείο της Ακρόπολης.

Η έναρξη της διεκδίκησης αυτής έγινε με την οραματική ομιλία της Μελίνας Μερκούρη στην UNESCO το καλοκαίρι του 1982, όπου ακούστηκε να λέει:

«Μπορεί να έρθει η μέρα που αυτός ο κόσμος θα δημιουργήσει άλλα οράματα, άλλες έννοιες για το τι είναι σωστό, για το τι αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά και για την ανθρώπινη δημιουργικότητα. Αλλά επιμένω να σας υπενθυμίσω ότι στην περίπτωση των μαρμάρων της Ακρόπολης δε ζητάμε την επιστροφή ενός πίνακα ή ενός αγάλματος. Ζητάμε την επιστροφή ενός τμήματος ενός μοναδικού μνημείου, του προνομιακού συμβόλου ενός ολόκληρου πολιτισμού. Νομίζω ότι ήρθε η ώρα αυτά τα μάρμαρα να επιστρέψουν στον γαλάζιο ουρανό

της Αττικής, στον φυσικό τους χώρο, στον τόπο όπου θα αποτελούν δομικό και λειτουργικό μέρος ενός μοναδικού συνόλου...»

Μετά από αυτήν την ομιλία είχε δώσει πλήθος συνεντεύξεων και ομιλιών, διεκδικώντας με πάθος την πραγματοποίηση του στόχου αυτού. Σε κάποια από αυτές είπε: «Ελπίζω να δω τα Μάρμαρα πίσω στην Αθήνα πριν πεθάνω, αλλά αν επιστρέψουν αργότερα, θα ξαναγεννηθώ.»

Χάρη σε στοχευμένες διπλωματικές και πολιτιστικές πρωτοβουλίες —όπως παρεμβάσεις σε διεθνείς οργανισμούς και διμερείς επαφές με το Ηνωμένο Βασίλειο— η προσπάθεια συνεχίζεται αδιάκοπα μέχρι σήμερα, ενισχύοντας την ελπίδα ότι η επιμονή, η μεθοδικότητα και ο ξεκάθαρος σχεδιασμός μπορούν να ξεπεράσουν κάθε εμπόδιο και να κάνουν το ιδεατό εφικτό, το όραμα πραγματικότητα.

Πηγή: Στοιχεία αντλήθηκαν από το Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη και την Πρεσβεία της Ελλάδας στο Λονδίνο.

2. (Ομαδική άσκηση διαφοροποιημένης, διαβαθμισμένης δυσκολίας)

A. Διαβάστε το κείμενο για 1η φορά και απαντήστε στην ερώτηση πολλαπλής επιλογής.

1. Ποιο είναι το κύριο θέμα του κειμένου;

- α) Η μεταφορά των Μαρμάρων στο Βρετανικό Μουσείο.
- β) Ο επαναπατρισμός των Μαρμάρων του Παρθενώνα.

B. Διαβάστε το κείμενο 2η και 3η φορά και απαντήστε στις 2η και 3η ερώτηση (ανοικτού τύπου).

2. Πώς αιτιολογεί η Μελίνα Μερκούρη ότι τα μάρμαρα δεν είναι απλώς «πίνακας ή άγαλμα», αλλά τμήμα μοναδικού μνημείου; (Γράψτε 1–2 προτάσεις.)

.....

.....

.....

3. Αναλύστε σε σύντομο κείμενο (3–4 γραμμές) γιατί ο επαναπατρισμός των μαρμάρων είναι σημαντικός για την πολιτιστική μας κληρονομιά.

.....

.....

.....

Από τον στόχο στο όραμα...

Τζάν Κ. Ρόουλινγκ

Η φύση των οραματιστών είναι να βλέπουν αυτά που ξεφεύγουν από τους άλλους. Είχε πει κάποτε ο Γερμανός φιλόσοφος Άρθουρ Σοπενχάουερ: «Το ταλέντο είναι αυτό που πετυχαίνει έναν στόχο που όλοι οι άλλοι δεν μπορούν να τον πετύχουν· η ιδιοφυΐα είναι αυτό που πετυχαίνει έναν στόχο που όλοι οι άλλοι δεν μπορούν να τον δουν».

Είναι σαν ένα αστέρι της παρέας που το καταλαβαίνουν μόνο τα μέλη της: Εκείνοι βλέπουν ολοζώντανα με τη φαντασία τους αυτό το όνειρο ή την ευκαιρία ή την επιθυμία και μετά απασχολούνται κάθε μέρα εμφυσώντας τους ζωή – ακόμη και όταν οι πάντες γύρω τους θεωρούν ότι σπαταλούν τον χρόνο τους ή ότι είναι εκκεντρικοί ή ανόητοι ή, το χειρότερο απ' όλα, τρελοί.

Σκεφτείτε τον Γκάντι. Σκεφτείτε τον Έντισον. Σκεφτείτε τον Ντίσνεϊ. Σκεφτείτε την Τζόαν.

Μάγια Αγγέλου

Η Τζόαν Κ. Ρόουλινγκ ήταν ανύπαντρη μητέρα που αγωνιζόταν να πληρώσει τους λογαριασμούς της όταν, κατά τη διάρκεια ενός τετράωρου ταξιδιού με το τρένο, το μυαλό της γέμισε με την ιδέα ενός βιβλίου για έναν απροσάρμοστο νεαρό μάγο.

Μόλις ολοκληρώθηκε το χειρόγραφο, ο ατζέντης της άρχισε να στέλνει σε εκδότες τον Χάρι Πότερ. Οι περισσότεροι απέρριψαν το βιβλίο αυτοστιγμεί. Ένας δεν το απέρριψε.

Κι εδώ είναι η ουσία της παρατήρησής μου για τους οραματιστές:

Βλέπουν μια ευκαιρία που οι περισσότεροι γύρω τους απλώς δεν την κατανοούν. Σκεφτείτε το. Να έχεις απορρίψει τον Χάρι Πότερ. Επειδή νομίζεις πως κανείς δε θα αγοράσει το βιβλίο. Να σου ξεφύγει από τα χέρια ένα από τα μεγαλύτερα μπεστ σέλερ στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Ρόμπιν Σάρμα

Όταν είσαι οραματιστής και φτάνεις στα ανώτατα επίπεδα της ζωής σου, αυτό σημαίνει ότι αναγκαστικά θα βρεθείς αντιμέτωπος με το γεγονός ότι οι περισσότεροι άνθρωποι θα σε αμφισβητούν. Δε θα καταλαβαίνουν πού πηγαίνεις. Μπορεί να σε αποκαλούν παράξενο, ανόητο ή ανορθόδοξο. Να σε περιγελούν. Όλα καλά και άγια.

Ευχαριστήστε τους για τις φιλοφρονήσεις και συνεχίστε να κάνετε ό,τι πρέπει να κάνετε για να φτάσετε εκεί που πρέπει να φτάσετε. Ο κόσμος θα είναι καλύτερος μόλις τα καταφέρετε. Όπως παρατήρησε η Μάγια Αγγέλου, «Αν κάποιος είναι τυχερός, μια μοναχική φαντασίωση μπορεί να μεταμορφώσει ένα εκατομμύριο πραγματικότητες».

Πηγή: Robin Sharma, Για μια υπέροχη ζωή: Μέρος 2ο, εκδ. Διόπτρα, Αθήνα, 2018.

Στάσου στη γλώσσα του κειμένου

Παρατήρησε πώς ο συγγραφέας:

- μιλά για πρόσωπα και τις ιδιότητές τους (π.χ. οραματιστές, ανύπαντρη μητέρα, απροσάρμοστος μάγος),
- χρησιμοποιεί ρήματα για να δείξει σκέψεις, συναισθήματα και πράξεις (π.χ. βλέπουν, αγωνιζόταν, γέμισε, απέρριψαν),
- συνδέει τις προτάσεις, ώστε να δώσει ροή και έμφαση στο νόημα.

Σε επόμενες δραστηριότητες θα ανακαλύψεις πώς λειτουργούν αυτά τα στοιχεία στη γλώσσα.

1. (Ομαδική εργασία, διαβαθμισμένης δυσκολίας)

A. Επιλέξτε την απάντηση που ταιριάζει καλύτερα σε κάθε ερώτηση.

1. Ποιος/α είχε την ιδέα για τον Χάρι Πότερ και συνάντησε πολλές απορρίψεις από εκδότες;

- α. Μάγια Αγγέλου.
- β. Τζ. Κ. Ρόουλινγκ.
- γ. Ρόμπιν Σάρμα.

2. Τι έκαναν οι περισσότεροι εκδότες όταν διάβασαν το χειρόγραφο του Χάρι Πότερ;

- α. Το απέρριψαν.
- β. Το δημοσίευσαν αμέσως.
- γ. Δεν απάντησαν.

3. Ποιο από τα παρακάτω είναι μήνυμα του Robin Sharma για τους οραματιστές;

- α. Να σταματούν όταν δυσκολεύονται.
- β. Να βλέπουν ευκαιρίες εκεί που οι άλλοι βλέπουν προβλήματα.
- γ. Να γράφουν βιβλία.

B. Αφού διαβάσετε το κείμενο ξανά, απαντήστε στις ερωτήσεις.

1. Ποιο είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό των οραματιστών σύμφωνα με το κείμενο;

---

2. Ποιο κοινό στοιχείο έχουν οι προσωπικότητες που αναφέρονται στο τέλος του κειμένου;

---

2. (Ατομική εργασία) Επίλεξε μία από τις προσωπικότητες του κειμένου (π.χ. Τζ. Κ. Ρόουλινγκ, Μάγια Αγγέλου, Ρόμπιν Σάρμα) και γράψε ένα σύντομο κείμενο (3-4 προτάσεις) στο οποίο να απαντάς στα παρακάτω:

- Τι σε εντυπωσίασε ή σε συγκίνησε περισσότερο στην ιστορία του/της;
- Τι μήνυμα κρατάς για τη δική σου ζωή;

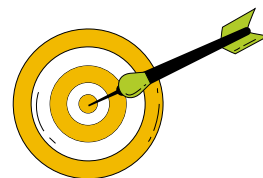

Περιγραφή ανθρώπινων χαρακτήρων

Οι ανθρώπινοι χαρακτήρες είναι πολύπλοκοι και ποικίλοι, αντικατοπτρίζοντας την ποικιλία των ατόμων και των περιβαλλόντων στα οποία ζουν. Κάθε άνθρωπος έχει έναν μοναδικό συνδυασμό χαρακτηριστικών που τον καθορίζουν ως προσωπικότητα. Μερικά από τα κύρια χαρακτηριστικά του ανθρώπινου χαρακτήρα περιλαμβάνουν:

1. Ενσυναίσθηση: Η ικανότητα να συναισθάνεται και να συμπονά τις συναισθηματικές καταστάσεις των άλλων.

2. Αυτοέλεγχος: Η ικανότητα να ελέγχει και να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του και τις αντιδράσεις του.

3. Αυτοπεποίθηση: Η πεποίθηση στις ικανότητες του ενός, η αίσθηση της αυτοαξίας και η ικανότητα να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις με σιγουριά.

4. Αυτογνωσία: Η ικανότητα να γνωρίζει και να κατανοεί τον εαυτό του, συμπεριλαμβανομένων των δυναμικών, των αδυναμιών και των πεποιθήσεων του.

5. Αλtruισμός: Η διάθεση να ενδιαφέρεται και να βοηθάει τους άλλους, ακόμα και χωρίς προσωπικό όφελος.

6. Επιμονή: Η ικανότητα να επιμένει και να αντέχει σε δύσκολες συνθήκες για την επίτευξη στόχων.

7. Ευελιξία: Η δυνατότητα να προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις και αλλαγές.

8. Ευαισθησία: Η ικανότητα να αντιλαμβάνεται και να εκτιμά τις συναισθηματικές ανάγκες των άλλων.

9. Διαύγεια: Η ικανότητα να εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του με ειλικρίνεια και ευθύτητα.

10. Συνείδηση: Η ικανότητα να αναγνωρίζει την ηθική διάσταση των πράξεών του και να δρα με βάση τη συνείδησή του.

Αυτά τα χαρακτηριστικά αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα και την ποικιλία των ανθρώπινων χαρακτήρων και μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά και τις επιδόσεις του ατόμου σε διάφορα πεδία της ζωής.

Τι περιλαμβάνει ένα κείμενο δομικά για έναν ανθρώπινο χαρακτήρα

Ένα κείμενο που εστιάζει σε έναν ανθρώπινο χαρακτήρα πρέπει να περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία που τον περιγράφουν και τον αναδεικνύουν. Αυτά τα στοιχεία μπορούν να είναι:

1. Εισαγωγή: Ένα σύντομο σύνολο πληροφοριών που εισάγει τον ανθρώπινο χαρακτήρα που θα περιγραφεί στο κείμενο. Εδώ μπορεί να περιλαμβάνεται η επισκόπηση του θέματος ή της ιστορίας του χαρακτήρα.

2. Χαρακτηριστικά και προσωπικότητα: Μια περιγραφή των στοιχείων της προσωπικότητας του ατόμου, συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς του, των προτιμήσεών του, των αξιών του και των συμπεριφορικών του προτύπων.

3. Ιστορικό: Μια ανασκόπηση της ιστορίας του ατό-

μου, συμπεριλαμβανομένων των σημαντικών γεγονότων ή εμπειριών που τον διαμόρφωσαν.

4. Αναλύσεις και ερμηνείες: Μια ανάλυση των χαρακτηριστικών και των πράξεων του ατόμου, καθώς και η ερμηνεία των κινήτρων και των συναισθημάτων που τον καθοδηγούν.

5. Επιρροές και επιδράσεις: Μια ανάλυση των επιδράσεων που ο ανθρώπινος χαρακτήρας έχει στον εαυτό του και στους άλλους, καθώς και οι επιρροές που δέχεται από το περιβάλλον του.

6. Συμπεράσματα: Μια σύντομη ανασκόπηση των κύριων σημείων που αναδείχθηκαν στο κείμενο, μαζί με τυχόν συμπεράσματα ή σκέψεις για τον ανθρώπινο χαρακτήρα που περιγράφεται.

Κάθε κείμενο θα πρέπει να εστιάζει σε συγκεκριμένους χαρακτήρες και να παρέχει ένα πλήρες και εμβασμένο πορτρέτο τους, βασιζόμενο σε ανάλυση και παρατηρήσεις.

Περιγράφουμε ικανότητες και δεξιότητες

Η περιγραφή ικανοτήτων και δεξιοτήτων είναι σημαντική για να δώσουμε μια πλήρη εικόνα του επαγγελματικού ή προσωπικού προφίλ ενός ατόμου. Οι ικανότητες αντιπροσωπεύουν τις φυσικές ή καλλιτεχνικές διανοητικές ικανότητες ενός ατόμου, ενώ οι δεξιότητες αναφέρονται στις πρακτικές ικανότητες που έχει αποκτήσει μέσω της εκπαίδευσης ή της εργασιακής εμπειρίας. Ας δούμε μερικά παραδείγματα:

1. Ικανότητες:

- Αναλυτική σκέψη
- Δημιουργικότητα
- Επικοινωνιακές ικανότητες
- Λογική σκέψη
- Συναισθηματική νοημοσύνη
- Επίλυση προβλημάτων
- Διοργανωτικές ικανότητες

- Διαχείριση στρες
- Διαχείριση χρόνου
- Επικοινωνία με την ομάδα

2. Δεξιότητες:

- Γλωσσικές δεξιότητες (π.χ. γλωσσομάθεια, γραφή, ομιλία)
- Πληροφορική και τεχνολογία
- Διοίκηση και οργάνωση
- Διαχείριση έργων

- Επαγγελματική δεξιότητα (π.χ. πώς να διαχειρίζεστε μια ομάδα, πώς να διαχειρίζεστε τον πελάτη)
- Τεχνικές δεξιότητες (π.χ. ικανότητες επισκευής, κατασκευής, σχεδιασμού)
- Δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων
- Δεξιότητες πώλησης και διαπραγματεύσεως
- Δεξιότητες διαχείρισης χρημάτων
- Δεξιότητες στην ανάλυση δεδομένων

Αυτές οι ικανότητες και δεξιότητες παρέχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του ατόμου και των ικανοτήτων που αποφορούν την εκμάθηση, την εργασία, την επαγγελματική ή την προσωπική ζωή.

Περίληψη

Η περίληψη είναι ένα σύντομο κείμενο που συνοψίζει τις κύριες ιδέες και τα βασικά σημεία ενός μεγαλύτερου κειμένου. Σκοπός της είναι να παρουσιάσει την ουσία του κειμένου με λίγα λόγια. Για να γράψουμε μια περίληψη, ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα:

• **Διαβάζουμε και κατανοούμε το κείμενο:** Πριν ξεκινήσουμε τη συγγραφή της περίληψης, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πλήρως το αρχικό κείμενο. Διαβάζουμε το κείμενο προσεκτικά και σημειώνουμε τις βασικές ιδέες και τα σημαντικά στοιχεία. Προσπαθούμε να εντοπίσουμε την κύρια ιδέα και τους βασικούς λόγους ή γεγονότα που υποστηρίζουν αυτή την ιδέα.

• **Επιλέγουμε τα σημαντικότερα σημεία:** Με βάση την κατανόηση του κειμένου, επιλέγουμε τα πιο σημαντικά σημεία που πρέπει να περιληφθούν στην περίληψη. Επικεντρωνόμαστε στα κύρια σημεία και παραλείπουμε λεπτομέρειες που δεν είναι απαραίτητες για την κατανόηση της ουσίας του κειμένου.

• **Οργανώνουμε τα σημαντικά σημεία:** Οργανώνουμε τα κύρια σημεία σε μια σειρά που θα κάνει την περίληψη κατανοητή και συνεκτική. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μια απλή διάρθρωση με εισαγωγή, κύριο μέρος και συμπεράσματα.

• **Γράφουμε την περίληψη:** Ξεκινάμε να γράφουμε την περίληψη χρησιμοποιώντας τις βασικές ιδέες που έχουμε επιλέξει. Βεβαιωνόμαστε ότι η γραφή μας είναι σαφής και συνοπτική. Αποφεύγουμε την αναπαραγωγή μεγάλων αποσπασμάτων από το αρχικό κείμενο και χρησιμοποιούμε τις δικές μας λέξεις για να περιγράψουμε την ουσία του κειμένου.

• **Ελέγχουμε και ξαναγράφουμε αν χρειαστεί:** Μετά τη σύνταξη της περίληψης, ελέγχουμε το κείμενο για τυχόν λάθη και το αναθεωρούμε για να βεβαιωθούμε ότι είναι συνοπτικό και κατανοητό. Εξετάζουμε αν έχουν περιληφθεί όλες οι βασικές ιδέες και αν το κείμενο ρέει ομαλά. Επίσης, βεβαιωνόμαστε ότι η περίληψη δεν περιέχει περιττές λεπτομέρειες ή επαναλήψεις.

Για να θυμόμαστε τα βήματα αυτά, δημιουργούμε έναν γραφικό οργανωτή.

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΩΤΗΣ ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

Παράδειγμα συγγραφής περίληψης:

Στον δρόμο για τη Βεγγάλη

Ο Πασπαρτού που στο μεταξύ είχε ξυπνήσει, κοίταζε και δεν μπορούσε να πιστέψει ότι διέσχιζε τη χώρα των Ινδών μέσα στο τρένο του Μεγάλου Χερσονησιακού Σιδηρόδρομου. Του φαινόταν απίθανο. Και όμως τίποτε δεν ήταν πιο αληθινό! Η ατμομηχανή, που την οδηγούσε το χέρι ενός Εγγλέζου μηχανικού και που δούλευε με αγγλικό κάρβουνο, εκσφενδόνιζε τον καπνό της στις φυτείες του βαμβακιού, του καφέ, του μοσχοκάρυδου, του χαρίφαλου και του κόκκινου πιπεριού. Ο ατμός, καθώς στριφογύριζε, σχημάτιζε δαχτυλίδια γύρω από τις συστάδες των φοινικόδεντρων, που ανάμεσά τους ξεπρόβαλλαν γραφικά μπαγκαλόου, μερικά βιχάρια - είδος εγκαταλειμμένων μοναστηριών - και θαυμάσιοι ναοί στολισμένοι από τον ανεξάντλητο διάκοσμο της ινδικής αρχιτεκτονικής. Πιο πέρα, τεράστιες εκτάσεις γης διαγράφονταν μέχρι εκεί που έφτανε το μάτι, ζούγκλες απ' όπου δεν έλειπαν τα φίδια και οι τίγρεις, που έτρεχαν να κρυφτούν τρομαγμένες από τον

Περίληψη:

Κατανόηση του Κειμένου

Διαβάζουμε προσεκτικά το κείμενο για να κατανοήσουμε τις βασικές ιδέες και τα σημαντικά στοιχεία. Το κείμενο περιγράφει το ταξίδι του Πασπαρτού και των συνταξιδιωτών του μέσα στην Ινδία, μέσω του Μεγάλου Χερσονησιακού Σιδηρόδρομου.

Επιλογή των σημαντικότερων σημείων

- Ο Πασπαρτού εντυπωσιάζεται που διασχίζει την Ινδία με το τρένο.
- Περιγραφή του τοπίου και των καλλιιεργειών.
- Αναφορά στις φυτείες και τη βλάστηση.
- Αναφορά στα ζώα που συναντούν στο ταξίδι.
- Περιγραφή των Ινδών και των δραστηριοτήτων τους στον Γάγγη ποταμό.

Οργάνωση των σημαντικών σημείων

Οργανώνουμε τα σημαντικά σημεία με λογική σειρά:

1. Εντυπωσιασμός του Πασπαρτού.
2. Περιγραφή της διαδρομής και του τοπίου.
3. Φυτείες και βλάστηση.
4. Ζώα που συναντούν.
5. Δραστηριότητες των Ινδών στον Γάγγη.

τρομερό θόρυβο που έκανε η ατμομηχανή, και τέλος δάση, που τα έτεμναν σιδηροδρομικές γραμμές, όπου ζούσαν ακόμη ελέφαντες, που έβλεπαν με σκεπτικό βλέμμα να περνάει η αχαλίνωτη πομπή.

[...] Από τη Μπεναρές κι έπειτα η σιδηροδρομική γραμμή ακολουθούσε κατά ένα μέρος την κοιλάδα του Γάγγη. Μέσα από τα τζάμια του βαγονιού έβλεπαν έξω στη λιακάδα το εναλλασσόμενο τοπίο του Μπιχάρ, με τα καταπράσινα βουνά, χωράφια σπαρμένα με κριθάρι, αραβόσιτο και σιτάρι, ρυάκια και βάλτους, όπου κατοικούσαν οι πρασινωποί αλιγάτορες, καλοδιατηρημένα χωριουδάκια, χλοερά ακόμα δάση. Μερικοί ελέφαντες και ζεμπού, με τη μεγάλη καμπούρα τους, έρχονταν να δροσιστούν στα νερά του ιερού ποταμού. Έβλεπε ακόμη κανείς, παρά την προχωρημένη εποχή και την ήδη χαμηλή θερμοκρασία, ομάδες Ινδών και από τα δύο φύλα, που επιτελούσαν ευλαβικά το ιερό νίψιμο.

Απόσπασμα: Ιούλιος Βερν, Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες, εκδ. Άλκυων, 2004, σ. 54.

Συγγραφή της περίληψης

Ο Πασπαρτού ξυπνάει και δεν μπορεί να πιστέψει ότι διασχίζει την Ινδία με το τρένο του Μεγάλου Χερσονησιακού Σιδηρόδρομου. Το τρένο περνάει από φυτείες βαμβακιού, καφέ, μοσχοκάρυδου, χαρίφαλου και κόκκινου πιπεριού, ενώ ο ατμός σχηματίζει δαχτυλίδια γύρω από τα φοινικόδεντρα. Το τοπίο είναι γεμάτο από γραφικά μπαγκαλόου, εγκαταλειμμένα μοναστήρια και ναούς με πλούσιο διάκοσμο. Πιο πέρα, εκτείνονται ζούγκλες με φίδια και τίγρεις, καθώς και δάση με ελέφαντες. Από τη Μπεναρές, η γραμμή ακολουθεί την κοιλάδα του Γάγγη, όπου το τοπίο του Μπιχάρ εναλλάσσεται με καταπράσινα βουνά, χωράφια και βάλτους. Οι Ινδοί, παρά την ψυχρή εποχή, κάνουν το ιερό νίψιμο στα νερά του ποταμού.

Έλεγχος και αναθεώρηση

Ελέγχουμε την περίληψη για τυχόν λάθη και βεβαιωνόμαστε ότι περιλαμβάνει όλες τις βασικές ιδέες του αρχικού κειμένου με σαφήνεια και συνοπτικότητα. Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία εάν χρειαστεί για να διασφαλίσουμε την ακρίβεια και τη ροή του κειμένου.

Προσωπικότητες διεθνούς εμβέλειας και το βιογραφικό τους ως κείμενο

1. Νέλσον Μαντέλα

• **Βιογραφικό:** Ο Νέλσον Μαντέλα ήταν Νοτιοαφρικανός πολιτικός και αγωνιστής για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γεννήθηκε το 1918 και υπήρξε ηγέτης του αγώνα κατά του Απαρτχάιντ. Ανεβαίνοντας στην προεδρία της Νότιας Αφρικής το 1994, εργάστηκε για την ενοποίηση της χώρας μετά το τέλος του απαρτχάιντ.

2. Μαρία Κάλλας

• **Βιογραφικό:** Η Μαρία Κάλλας γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη το 1923 και πέθανε στο Παρίσι το 1977. Ήταν η κορυφαία Ελληνίδα υψίφωνος, η απόλυτη ντίβα στον χώρο του λυρικού θεάτρου. Περισσότερο από οποιοδήποτε άλλον λυρικό καλλιτέχνη του 20ού αιώνα, η Ελληνίδα ντίβα Μαρία Κάλλας κυριάρχησε και άλλαξε για πάντα την πορεία της όπερας.

3. Άννα Φρανκ

• **Βιογραφικό:** Η Άννα Φρανκ ήταν μια μικρή Εβραία που κατέγραψε τις εμπειρίες της κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου στο ημερολόγιό της, γνωστό ως «Το Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ». Το ημερολόγιο της έχει γίνει ένα από τα πιο διάσημα και επιδραστικά έργα του 20ού αιώνα.

4. Στίβεν Χόκινγκ

• **Βιογραφικό:** Ο Στίβεν Χόκινγκ ήταν Βρετανός φυσικός και κοσμολόγος. Παρουσίασε τη θεωρία της ακτινοβολίας των μαύρων τρυπών και έγραψε το βιβλίο «Μια σύντομη ιστορία του χρόνου», το οποίο έγινε μία από τις πιο δημοφιλείς επιστημονικές εργασίες.

5. Μαρί Κιουρί

• **Βιογραφικό:** Η Μαρί Κιουρί ήταν Πολωνή φυσικός και χημικός. Μαζί με τον σύζυγό της Πιέρ Κιουρί, ανακάλυψαν τη ραδιενέργεια. Η Μαρί Κιουρί έλαβε το Νόμπελ Φυσικής το 1903 και έγινε η πρώτη γυναίκα που τιμήθηκε με Νόμπελ.

6. Δαλάι Λάμα

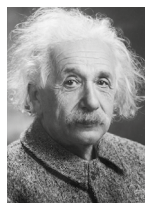
• **Βιογραφικό:** Ο Δαλάι Λάμα είναι ο διακεκριμένος ηγέτης της θιβετιανής κοινότητας και ένας από τους σημαντικότερους διεθνείς πνευματικούς ηγέτες. Τιμήθηκε με το Νόμπελ Ειρήνης το 1989 για την ειρηνική του δράση για την αυτονομία του Θιβέτ.

7. Μαλάλα Γιουσαφζάι

• **Βιογραφικό:** Η Μαλάλα Γιουσαφζάι είναι Πακιστανή ακτιβίστρια και υπερασπίστρια της εκπαίδευσης των κοριτσιών. Κέρδισε το Νόμπελ Ειρήνης το 2014 για την αγωνιστική της προσπάθεια να προωθήσει την εκπαίδευση και τα δικαιώματα των παιδιών.

8. Άλμπερτ Αϊνστάιν

• **Βιογραφικό:** Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν ήταν Εβραίος Γερμανοελβετός φυσικός και ένας από τους σημαντικότερους επιστήμονες όλων των εποχών. Είναι γνωστός για τις θεωρίες του, τη θεωρία της σχετικότητας και τη θεωρία για την ενέργεια της μάζας. Το 1921, τιμήθηκε με το Νόμπελ Φυσικής.

Πώς συντάσσω το βιογραφικό μιας σημαντικής προσωπικότητας

Όταν γράφουμε το βιογραφικό μιας σημαντικής προσωπικότητας, παρουσιάζουμε βασικές πληροφορίες για τη ζωή, το έργο και την προσφορά της. Το κείμενο πρέπει να είναι σύντομο, σαφές και οργανωμένο.

Συνήθως περιλαμβάνει:

- Όνομα και βασικά στοιχεία (π.χ. τόπος και χρόνος γέννησης).
- Σημαντικά γεγονότα της ζωής της.
- Σπουδές και έργο.
- Επιτεύγματα και διακρίσεις.
- Συμμετοχή σε κοινωνικές ή εθελοντικές δράσεις.

Συντάσσω το δικό μου βιογραφικό

Όταν γράφω το δικό μου βιογραφικό, παρουσιάζω στοιχεία για τον εαυτό μου και όσα κάνω μέχρι σήμερα, με απλό και οργανωμένο τρόπο.

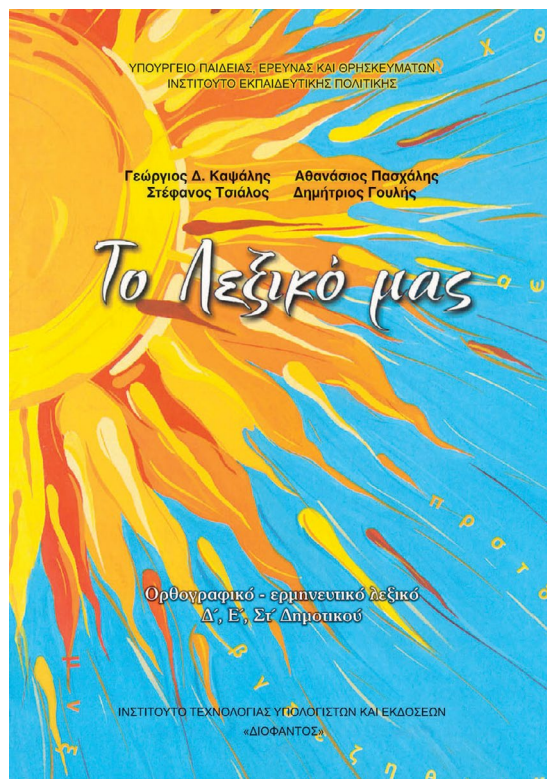
Το βιογραφικό μου μπορεί να περιλαμβάνει:

- Προσωπικά στοιχεία
Το όνομά μου, η τάξη μου και το σχολείο μου.
- Το προφίλ μου
Μια μικρή περιγραφή για τον χαρακτήρα μου (π.χ. «Μου αρέσει να βοηθάω τους άλλους»).
- Εκπαίδευση και γνώσεις
Το σχολείο μου, οι ξένες γλώσσες που μαθαίνω ή βασικές γνώσεις χρήσης υπολογιστή.
- Δραστηριότητες και ομάδες
Συμμετοχή σε αθλήματα, χορό, προσκόπους, σχολικές ομάδες ή τη σχολική εφημερίδα.
- Εθελοντισμός (αν υπάρχει)
Συμμετοχή σε δράσεις, όπως ανακύκλωση, καθαρισμός της γειτονιάς ή φροντίδα αδέσποτων.
- Τα χόμπι μου
Τι μου αρέσει να κάνω στον ελεύθερο χρόνο μου (π.χ. ζωγραφική, ποδήλατο)

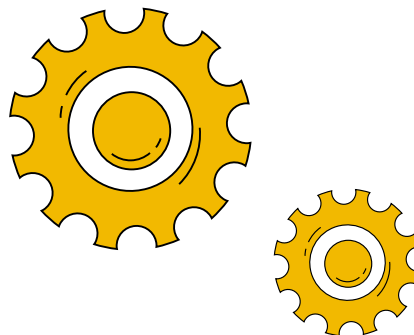
Τι είναι λεξικό και πώς το χρησιμοποιούμε

Ένα λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας είναι ένα εργαλείο αναφοράς που περιέχει τις λέξεις της σύγχρονης ελληνικής γλώσσας, με πληροφορίες για την ερμηνεία τους, τη χρήση τους και, συνήθως, την ετυμολογία τους. Το λεξικό προσφέρει εξηγήσεις σχετικά με τη σημασία των λέξεων, τον γραμματικό τους τύπο (ουσιαστικό, ρήμα, επίθετο κ.λπ.) και παραδείγματα χρήσης τους σε προτάσεις. Συχνά περιλαμβάνει συνώνυμα, αντίθετα, καθώς και πληροφορίες για τη σωστή προφορά και ορθογραφία.

Τα νεοελληνικά λεξικά συμβάλλουν στην κατανόηση της σύγχρονης γλώσσας και στην ανάπτυξη του λεξιλογίου των χρηστών, προσφέροντας επίσης και ιστορικές πληροφορίες για τη λέξη ή τη φράση, διευκολύνοντας την κατανόηση της εξέλιξης της γλώσσας. Ένα παράδειγμα γνωστού νεοελληνικού λεξικού είναι το Λεξικό Τριανταφυλλίδη που μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε διαδικτυακά στην ιστοσελίδα ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.

Στην εικόνα βλέπουμε το εξώφυλλο του δικού μας λεξικού που θα το χρησιμοποιούμε πολύ συχνά στα μαθήματα της Γλώσσας

1. (Ομαδική εργασία, διαβαθμισμένης δυσκολίας) Ανακαλύπτοντας τον θησαυρό των λέξεων μέσα στα λεξικά!

1. Διαβάστε τις προτάσεις:

- Παρακολούθησα ένα ρεπορτάζ για επιδείξεις με αεροπλάνα και αλεξίπτωτα. Ήταν πολύ εντυπωσιακό!
- Ο Ανδρέας και η Αφροδίτη, αν και είναι ερασιτέχνες φωτογράφοι, βγάζουν εκπληκτικές φωτογραφίες.
- Έχω μάθει ότι το ψηλότερο κτίριο στο κέντρο της πόλης προστατεύεται από ένα ισχυρό αλεξικέραυνο.
- Δε θέλω να συναναστρέφομαι μαζί της. Είναι ένας χαιρέκακος άνθρωπος.
- Η εχεμύθεια είναι πολύ μεγάλο προσόν και για την επαγγελματική μας και για την κοινωνική μας ζωή.

2. Εντοπίστε τις υπογραμμισμένες λέξεις και συζητήστε αν τις γνωρίζετε.

3. Συμπληρώστε τον πίνακα:

- Κάντε υποθέσεις σχετικά με το τι σημαίνει η κάθε λέξη.
- Αναζητήστε στο λεξικό τις λέξεις αυτές και γράψτε τη σημασία τους.
- Κάντε έλεγχο της υπόθεσής σας για τη σημασία της κάθε λέξης.
- Γράψτε μια συνώνυμη λέξη.

Λέξη	Υποθέσεις για το τι σημαίνει	Σημασία από το λεξικό	Έλεγχος υποθέσεων	Συνώνυμη λέξη
αλεξίπτωτο				
ερασιτέχνης				
αλεξικέραυνο				
χαιρέκακος				
εχεμύθεια				

4. Επιλέξτε 2 από τις λέξεις αυτές και γράψτε 2 δικές σας προτάσεις που να τις περιλαμβάνουν.

.....

.....

.....

.....

2. (Ατομική άσκηση, χαμηλής δυσκολίας) Γράψε την κυριολεκτική σημασία των λέξεων.

αλεξίσφαιρο τζάμι: το τζάμι που .....

σωσίβιο: το μέσον που .....

εχέφρων άνθρωπος: ο άνθρωπος που .....

Μια ενδιαφέρουσα έκθεση!

Η έκθεση «**Space of Togetherness**» που παρουσιάζεται στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου διερευνά πώς κοινωνικά ζητήματα όπως ο ρατσισμός, η κοινωνική κινητικότητα και τα δικαιώματα των μεταναστών υφαίνονται στην καθημερινότητά μας. Εστιάζει στη συνύπαρξη και την αίσθηση του ανήκειν, μέσα από την πολυμορφία τάξης, φυλής και φύλου. Οι θεματικές της έκθεσης περιλαμβάνουν την ασφάλεια, τους πολέμους, την κλιματική αλλαγή και τη μετανάστευση, διαμορφώνοντας έναν κόσμο γεμάτο ροές και αλληλεπιδράσεις πολιτισμών. Παρουσιάζονται έργα 20 καλλιτεχνών από 13 χώρες, ενώ οι δράσεις περιλαμβάνουν ομιλίες, ξεναγήσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Πηγή: Στοιχεία αντλήθηκαν από τη HuffPost Greece.

Η εικόνα δείχνει το έργο «*Η Ψυχή του Αλατιού*», το οποίο αποτελείται από 8.000 κιλά αλάτι της Μεσογείου.

Διακήρυξη των Ευρωπαϊών Δημάρχων Στόχοι και κύριοι πυλώνες για το 2050: Για μια πιο δίκαιη, κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη για όλους

«Εμείς, οι Δήμαρχοι από ολόκληρη την Ευρώπη, με την παρούσα **ενισχύουμε τις φιλοδοξίες μας αναφορικά με το κλίμα και δεσμευόμαστε για την ανάληψη δράσεων** με τους ρυθμούς που υπαγορεύει η επιστήμη, σε μια κοινή προσπάθεια να διατηρήσουμε την παγκόσμια αύξηση της θερμοκρασίας σε επίπεδα κάτω του 1,5 °C - τη μεγαλύτερη φιλοδοξία της Συμφωνίας του Παρισιού.

Το όραμά μας είναι έως το 2050 να ζούμε όλοι σε **ανθεκτικές πόλεις**, απαλλαγμένες από τις εκπομπές άνθρακα, με πρόσβαση σε οικονομικά

προσιτή, ασφαλή και βιώσιμη ενέργεια. Στο πλαίσιο του κινήματος του Ευρωπαϊκού Συμφώνου των Δημάρχων, θα συνεχίσουμε (1) να μειώνουμε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στην επικράτειά μας, (2) να αυξάνουμε την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και να προετοιμαζόμαστε για τις δυσμενείς επιπτώσεις της και (3) να εργαζόμαστε για την αντιμετώπιση της ενεργειακής πενίας, θεωρώντας τη μία από τις κεντρικές δράσεις για τη διασφάλιση της δίκαιης μετάβασης.»

Απόσπασμα από τον επίσημο ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης για την προώθηση της βιώσιμης, συνεκτικής και ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης. Διάφορες πολιτικές της ΕΕ παρέχουν ήδη στήριξη σε αγροτικές περιοχές, συμβάλλοντας στην ισόρροπη, δίκαιη, πράσινη και καινοτόμο ανάπτυξή τους. Μεταξύ αυτών, η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) και η πολιτική συνοχής θα είναι θεμελιώδους σημασίας για τη στήριξη και την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου δράσης, σε συνδυασμό με ορισμένους τομείς πολιτικής της ΕΕ που θα μετατρέψουν το όραμα αυτό σε πραγματικότητα.

Το όραμα και το σχέδιο δράσης προσδιορίζουν τέσσερις τομείς δράσης, υποστηριζόμενους από εμβληματικές πρωτοβουλίες, ώστε να καταστούν:

ισχυρότερες: έμφαση στην ενδυνάμωση των αγροτικών κοινοτήτων, στη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες

και στη διευκόλυνση της κοινωνικής καινοτομίας·

συνδεδεμένες: βελτίωση της συνδεσιμότητας τόσο όσον αφορά τις μεταφορές όσο και την ψηφιακή πρόσβαση·

ανθεκτικές: διατήρηση των φυσικών πόρων και οικολογικός προσανατολισμός των γεωργικών δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, διασφαλίζοντας παράλληλα την κοινωνική ανθεκτικότητα μέσω της πρόσβασης σε μαθήματα κατάρτισης και ποικίλων ευκαιριών ποιοτικής απασχόλησης·

ευημερούσες: για τη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων και τη βελτίωση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και των αγροδιατροφικών δραστηριοτήτων, καθώς και του αγροτουρισμού.

Πηγή: Στοιχεία αντλήθηκαν από το Ενημερωτικό Δελτίο του Πανεπιστημίου Κύπρου.

1. (Ατομική εργασία) Στο κείμενο «Μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές» να βρεις και να καταγράψεις μια φράση του κειμένου που να περιέχει οριστικό άρθρο και μια φράση με αόριστο άρθρο.

ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ

Άρθρο είναι η μικρή κλιτή λέξη που μπαίνει μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, ορισμένες αντωνυμίες και κλιτές μετοχές.

Τα άρθρα είναι δύο ειδών:

α) Το **οριστικό άρθρο** το χρησιμοποιούμε όταν αναφερόμαστε σ' ένα συγκεκριμένο και γνωστό πρόσωπο, ζώο ή πράγμα για το οποίο έγινε λόγος και πιο πριν.

Παράδειγμα: Γαυγίζει **ο** σκύλος μου.
Πήρα **την** τσάντα μου.

- Το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.
- Τα άρθρα δεν έχουν κλητική.
- Η πρόθεση σε μπαίνει συχνά μπροστά από το οριστικό άρθρο και έτσι γίνεται εμπρόθετο άρθρο.

σε + το = στο

σε + του = στου

σε + τα = στα

σε + την = στην

σε + τις = στις

β) Το **αόριστο άρθρο** το χρησιμοποιούμε όταν αναφερόμαστε σε κάποιο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα που δεν είναι συγκεκριμένο, είναι άγνωστο ή δεν έχουμε μιλήσει πιο πριν γ' αυτό.

Παράδειγμα: **Μια** γάτα σκαρφάλωσε στο δέντρο.
Ένα παιδί παίζει στην αυλή.

2. (Ομαδική εργασία). Με την ομάδα σας συζητήστε τη φράση «η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)». Γνωρίζετε άλλες φράσεις που μπορούν να αποδοθούν με τα αρχικά τους γράμματα;

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Υπάρχουν ονόματα οργανισμών, επιχειρήσεων, συλλόγων κ.ά. τα οποία αποτελούνται από πολλές λέξεις. Στη θέση τους χρησιμοποιούμε τα **αρκτικόλεξα**, δηλαδή ακροστιχίδες που σχηματίζονται συνήθως από το πρώτο γράμμα της κάθε λέξης. Δηλαδή:

Δημόσια

Ιδρυμα

Οργανισμός

Επιχείρηση

Κοινωνικών

Τηλεπικοινωνιών

Ηλεκτρισμού

Ασφαλίσεων

Ελλάδος

Υπάρχουν και οι συντομογραφίες.

Σε αυτές, αντί να γράψουμε μια λέξη ολόκληρη, γράφουμε μερικά γράμματά της για συντομία. Έτσι, γράφουμε, π.χ.:

δηλ. = «δηλαδή»

κτλ. = «και τα λοιπά»

βλ. = «βλέπε»

σελ. = «σελίδα»

ΑΠΛΗ, ΣΥΝΘΕΤΗ, ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Απλή ονομάζεται η πρόταση που έχει τα απολύτως απαραίτητα στοιχεία, ώστε να βγάλει ένα ολοκληρωμένο νόημα. Επομένως μία απλή πρόταση αποτελείται μόνο από τους κύριους όρους της, δηλαδή υποκείμενο και ρήμα ή υποκείμενο, ρήμα και αντικείμενο ή κατηγορούμενο, χωρίς να υπάρχουν άλλοι προσδιορισμοί.

- π.χ. Ο μαθητής μελετά (υποκείμενο + ρήμα αμετάβατο)
- Ο μαθητής μελετά τα μαθήματά του (υποκείμενο + ρήμα μεταβατικό + αντικείμενο)
- Ο μαθητής είναι προσεχτικός (υποκείμενο + ρήμα συνδετικό + κατηγορούμενο)
- Ο Κώστας έδωσε στον Γιάννη το βιβλίο (υποκείμενο + ρήμα μεταβατικό, δίπτωτο)

Επαυξημένη ονομάζεται η πρόταση που εκτός από τους κύριους όρους περιλαμβάνει και κάποιους προσδιορισμούς που δίνουν κάποιες πληροφορίες κι έτσι συμπληρώνουν το νόημα των κύριων όρων της.

- π.χ. Ο επιμελής μαθητής μελετά με προσοχή τα μαθήματά του κάθε απόγευμα.

Ελλειπτική λέγεται η πρόταση, όταν κάποιος από τους βασικούς όρους λείπει, γιατί εννοείται εύκολα. Στον καθημερινό μας λόγο χρησιμοποιούμε κυρίως ελλειπτικές προτάσεις.

- π.χ. Τι κάνεις; (λείπει το υποκείμενο εσύ) Καλά. (λείπει και το υποκείμενο εγώ και το ρήμα είμαι)
- Είμαι καλά. (λείπει το υποκείμενο εγώ)
- Εσύ; (λείπει το ρήμα τι κάνεις)

Σύνθετη λέγεται η πρόταση που περιλαμβάνει κάποιον όρο δύο φορές ή περισσότερες, εκτός από το ρήμα, γιατί αν υπήρχαν δύο ρήματα, θα είχαμε δύο προτάσεις.

- Ο Γιάννης και η Ελένη κοιμούνται. (2 υποκείμενα + ρήμα)
- Ο Γιάννης έφαγε τυρόπιτα και κουλούρι. (υπ. + ρήμα + 2 αντικείμενα)
- Ο Γιάννης είναι καλός και γλυκός. (υπ. + ρήμα + 2 κατηγορούμενα)
- Ο Γιάννης και η Ελένη έφαγαν τυρόπιτα και κουλούρι. (2 υποκείμενα + ρήμα + 2 αντικείμενα)
- Ο Γιάννης και η Ελένη είναι καλοί και όμορφοι (2 υποκείμενα + ρήμα + 2 κατηγορούμενα)

Ανάδειξη παγκοσμίων προσωπικοτήτων μέσα από το έργο τους

Πολλές προσωπικότητες έχουν καταφέρει να γίνουν γνωστές σε όλον τον κόσμο μέσα από το έργο τους. Έχουν αποτελέσει πηγή έμπνευσης για πολλούς ανθρώπους και έχουν βοηθήσει στην αναγνώριση της αξίας της ανθρώπινης δημιουργίας. Οι άνθρωποι αυτοί έχουν σημαδέψει την ιστορία με το έργο τους σε διάφορους τομείς, από την τέχνη και τη λογοτεχνία μέχρι την επιστήμη και την πολιτική.

Ένα παράδειγμα αξιοσημείωτης παγκόσμιας προσωπικότητας είναι ο Νέλσον Μαντέλα, ο οποίος αγωνίστηκε ενάντια στο Απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική και ανέδειξε την έννοια της ειρήνης και της δικαιοσύνης. Με τη δράση του, ο Μαντέλα έγινε σύμβολο αγώνα για την ισότητα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Στον τομέα της επιστήμης, ο Άλμπερτ Αϊνστάιν ξεχώρισε

για τη διατύπωση της θεωρίας της σχετικότητας, ανοίγοντας νέους ορίζοντες στη φυσική. Η επιστημονική του συνεισφορά επηρέασε την κατανόηση του σύμπαντος και τη φύση της ύπαρξης.

Ο Γεώργιος Παπανικολάου ανέπτυξε το τεστ Παπ για την πρώιμη διάγνωση γυναικολογικού καρκίνου, σώζοντας αμέτρητες γυναίκες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η μέθοδός του έγινε σταθμός στην πρόληψη του καρκίνου και το τεστ παραμένει βασικό εργαλείο δημόσιας υγείας διεθνώς.

Αυτοί και πολλοί άλλοι έχουν διακριθεί για το έργο τους, ανεξαρτήτως του πεδίου στο οποίο δρουν. Μέσα από την ανάδειξή τους, μας δίνουν έμπνευση και μας υπενθυμίζουν τη σπουδαιότητα της δημιουργικότητας και της αφοσίωσης στους στόχους μας.

1. (Ατομική εργασία) Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

1. Ποιο είναι το κύριο θέμα του κειμένου;

- α) Η ιστορία του Απαρτχάιντ.
- β) Η συμβολή διαφόρων προσωπικοτήτων στο έργο τους.
- γ) Το τεστ Παπ του Γεωργίου Παπανικολάου.

2. Ποιος αγωνίστηκε εναντίον του Απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική;

- α) Άλμπερτ Αϊνστάιν.
- β) Νέλσον Μαντέλα.
- γ) Γεώργιος Παπανικολάου.

3. Τι ανέδειξε ο Άλμπερτ Αϊνστάιν με το έργο του;

- α) Την έννοια της ειρήνης και της δικαιοσύνης.
- β) Τη θεωρία της σχετικότητας.
- γ) Την ισότητα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

4. Ποια προσωπικότητα ανέπτυξε το τεστ Παπ για την πρώιμη διάγνωση του καρκίνου στις γυναίκες;

- α) Νέλσον Μαντέλα.
- β) Άλμπερτ Αϊνστάιν.
- γ) Γεώργιος Παπανικολάου.

5. Ποια είναι η σημασία της ανάδειξης παγκοσμίων προσωπικοτήτων μέσα από το έργο τους σύμφωνα με το κείμενο;

- α) Να καταδείξει την πολιτική κατάσταση της εποχής τους.
- β) Να εμπνεύσει και να αναγνωρίσει την αξία της ανθρώπινης δημιουργίας.
- γ) Να προωθήσει την επιστήμη και την οικονομία.

2. (Ομαδική εργασία, αυξημένης δυσκολίας και διαφοροποιημένης διδασκαλίας) Με την ομάδα σας μελετήστε το κείμενο και απαντήστε με προσοχή την κάθε ερώτηση που ακολουθεί.

1. Ποια είναι η σημασία της ανάδειξης παγκοσμίων προσωπικοτήτων μέσα από το έργο τους, σύμφωνα με το κείμενο;

.....

.....

.....

2. Ποια είναι τα τρία παραδείγματα παγκοσμίως γνωστών προσωπικοτήτων που αναφέρονται στο κείμενο και για ποιον λόγο έχουν διακριθεί;

.....

.....

.....

3. Πώς συνέβαλαν ο Νέλσον Μαντέλα, ο Άλμπερτ Αϊνστάιν και ο Γεώργιος Παπανικολάου στην ανθρώπινη κοινότητα σύμφωνα με το κείμενο;

.....

.....

.....

4. Ποιο είναι το κύριο μήνυμα που μας μεταφέρει το κείμενο σχετικά με τη σημασία της ανάδειξης παγκοσμίων προσωπικοτήτων μέσα από το έργο τους;

.....

.....

.....

5. Πώς η ανάδειξη παγκοσμίων προσωπικοτήτων μέσα από το έργο τους μπορεί να επηρεάσει τους ανθρώπους και την κοινωνία γενικότερα σύμφωνα με το κείμενο;

.....

.....

.....

3. (Ατομική εργασία) Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

1. Ποια από τις παρακάτω περιγραφές ταιριάζει καλύτερα με την έννοια της «αυτογνωσίας»;

- α. Η ικανότητα να γνωρίζει κανείς τις ανάγκες των άλλων.
- β. Η ικανότητα να γνωρίζει κανείς τον εαυτό του, τις ανάγκες του, τις αδυναμίες του και τα δυνατά του σημεία.
- γ. Η ικανότητα να αντιμετωπίζει προκλήσεις και δυσκολίες.

2. Ποια ενέργεια αποτελεί παράδειγμα «αυτοβελτίωσης»;

- α. Να μην κάνεις τίποτα για να αλλάξεις την καθημερινή σου ρουτίνα.
- β. Να περιμένεις να σε ενθαρρύνουν οι άλλοι για να κάνεις αλλαγές.
- γ. Να δεσμευτείς να μαθαίνεις κάθε μέρα ένα νέο πράγμα.

3. Ποιος από τους παρακάτω ισχυρισμούς αντιπροσωπεύει την «αυτοσυνειδησία»;

- α. Να αγνοείς τις σκέψεις σου.
- β. Να αναγνωρίζεις τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τη συμπεριφορά σου και να ικανοποιείς τις ανάγκες των άλλων.
- γ. Να μην δίνεις σημασία στα συναισθήματα σου.

4. Ποιος από τους παρακάτω ισχυρισμούς αντιπροσωπεύει την «αυτοπεποίθηση»;

- α. Να αναγνωρίζεις τις δυνατότητές σου και να πιστεύεις στην ικανότητά σου να αντιμετωπίζεις προκλήσεις.
- β. Να αμφισβητείς τις ικανότητές σου και να εξαρτάσαι από τη βοήθεια των άλλων για την επίτευξη των στόχων σου.
- γ. Να αγνοείς τις αποτυχίες σου.

5. Ποιος από τους παρακάτω ισχυρισμούς αντιπροσωπεύει τον «αυτοπεριορισμό»;

- α. Να θέτεις όρια και να μην επιτρέπεις στον εαυτό σου να ξεπερνά τα όρια αυτά.
- β. Να μη θέτεις όρια και να μην αντιμετωπίζεις δυσκολίες.
- γ. Να θέτεις όρια για να διατηρείς την ισορροπία και την ευεξία σου.

6. Ποια από τις παρακάτω δραστηριότητες είναι παράδειγμα «καθορισμού στόχων»;

- α. Να κάνεις κάτι χωρίς σκοπό.
- β. Να ορίζεις συγκεκριμένους, επίτευξιμους στόχους για το μέλλον σου.
- γ. Να αναλώνεσαι σε δραστηριότητες χωρίς να έχεις στόχο.

4. (Ατομική εργασία) Φτιάξε σύνθετες λέξεις με τα παρακάτω:

- αλέξω + κεραυνός ..... θάνατος + φέρω .....
- βαθύς + πλούτος ..... χαίρω + κακός .....

5. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά με τη σωστή μορφή του επιθέτου που δίνεται σε παρένθεση, ώστε να συμφωνεί με το ουσιαστικό.

1. Τα ..... λουλούδια στόλιζαν την αυλή του σχολείου. (πολύχρωμος-η-ο)
2. Διαβάσαμε πολλές ..... ιστορίες για τους επιστήμονες. (ενδιαφέρων-ουσα-ον)
3. Οι ..... μαθητές συμμετείχαν ενεργά στη συζήτηση. (πρόθυμος-η-ο)
4. Η ..... θάλασσα ηρέμησε μετά την καταιγίδα. (βαθύς-ιά-ύ)
5. Τα ..... συνέδρια έφεραν επιστήμονες από όλο τον κόσμο. (διεθνής-ής-ές)
6. Το φόρεμα είχε ένα ..... χρώμα που θύμιζε καλοκαίρι. (θαλασσής-ιά-ί)

6. (Ατομική εργασία) Αναγνώρισε το είδος της κάθε πρότασης (απλή, σύνθετη, ελλειπτική, επαυξημένη) και αιτιολόγησε την απάντησή σου.

Παράδειγμα: Ο Νέλσον Μαντέλα υπερασπίστηκε την ελευθερία.

Απλή πρόταση, γιατί έχει ένα ρήμα και εκφράζει ένα πλήρες νόημα.

Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν και ο Νίκολα Τέσλα πρωτοστάτησαν στην επιστήμη.

Η χαρισματική ζωγράφος δημιούργησε αριστουργηματικά έργα γεμάτα συναίσθημα.

Τι σκέφτεται;

Ο Γεώργιος Παπανικολάου ανέπτυξε το τεστ Παπ για την πρώιμη διάγνωση του καρκίνου στις γυναίκες.

Έφτασες;

Ο σπουδαίος επιστήμονας διατύπωσε μια νέα θεωρία για το σύμπαν.

Ο Νίκολα Τέσλα ανέπτυξε σημαντικές τεχνολογίες.

7. (Ατομική εργασία) Γράψε από μία πρόταση για το κάθε είδος επιλέγοντας μία προσωπικότητα που είδες στην ενότητα.

Απλή: .....

Σύνθετη: .....

Ελλειπτική: .....

Επαυξημένη: .....

8. (Ομαδική εργασία) Χαρακτηρίστε τα υπογραμμισμένα άρθρα (οριστικό / αόριστο) στις παρακάτω προτάσεις και συζητήστε μεταξύ σας, αιτιολογώντας τις απαντήσεις σας.

Ο Νέλσον Μαντέλα έγινε σύμβολο αγώνα για την ισότητα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

(οριστικό/αόριστο)

Ένα παράδειγμα αξιοσημείωτης παγκόσμιας προσωπικότητας είναι ο Άλμπερτ Αϊνστάιν.

(οριστικό/αόριστο)

Μία άλλη σημαντική προσωπικότητα είναι η Φρίντα Κάλο.

(οριστικό/αόριστο)

Ο Γεώργιος Παπανικολάου ήταν πρωτοπόρος στην προληπτική ιατρική.

(οριστικό/αόριστο)

Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν ξεχώρισε για τη διατύπωση της θεωρίας της σχετικότητας.

(οριστικό/αόριστο)

Μία παγκόσμια προσωπικότητα είναι ο Νέλσον Μαντέλα.

(οριστικό/αόριστο)

Πυξίδα μας τα όνειρα μας...

Κάθε άνθρωπος έχει την ανάγκη να φανταστεί και να δημιουργήσει ένα καλύτερο μέλλον. Αυτή η ανάγκη εκφράζεται με το όραμα, το όνειρο, τον στόχο και τη φιλοδοξία. Παρόλο που οι έννοιες αυτές συχνά χρησιμοποιούνται σαν ταυτόσημες, η κάθε μια έχει ξεχωριστή σημασία, όπως θα δούμε παρακάτω.

Το όραμα είναι η μακροπρόθεσμη επιθυμία που καθοδηγεί τις πράξεις μας και μας δίνει σκοπό. Είναι η μεγάλη εικόνα, το ιδανικό που θέλουμε να φτάσουμε, ακόμη και αν φαίνεται μακρινό. Η ιστορία είναι γεμάτη από μεγάλες προσωπικότητες με όραμα. Ας σκεφτούμε πόσο σημαντική προσωπικότητα υπήρξε η Μελίνα Μερκούρη που οραματίστηκε την αναγέννηση του πολιτισμού στην Ελλάδα και τον επαναπατρισμό των Μαρμάρων του Παρθενώνα, ένα όραμα που ενστερνίστηκαν εκατομμύρια άνθρωποι στην Ελλάδα και σε όλον τον κόσμο!

Το όνειρο από την άλλη, είναι η πιο προσωπική έκφραση των επιθυμιών μας. Είναι οι σκέψεις και οι φαντασιώσεις που γεμίζουν το μυαλό μας όταν είμαστε μόνοι ή όταν αφήνουμε τη φαντασία μας να ταξιδέψει. Τα όνειρα μπορεί να είναι μεγάλα ή μικρά, ρεαλιστικά ή φανταστικά, αλλά πάντα έχουν την ικανότητα να μας κάνουν να αισθανόμαστε ζωντανό και γεμάτοι ελπίδα.

Ο στόχος είναι η συγκεκριμένη και εφικτή επιδίωξη που θέτουμε για τον εαυτό μας. Είναι το βήμα προς την κατεύθυνση του οράματος και του ονείρου μας. Οι στόχοι μας βοηθούν να διατηρούμε τη συγκέντρωση και την πειθαρχία μας.

Η φιλοδοξία είναι η εσωτερική δύναμη που μας ωθεί να προσπαθούμε συνεχώς για το καλύτερο. Είναι η φλόγα που καίει μέσα μας και μας παρακινεί να κυνηγάμε τα

**Ονειρέψου.
Βάλε στόχους.
Δούλεψε για να
τους πετύχεις.**

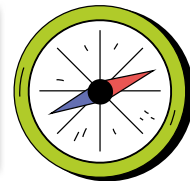
**Να θυμάσαι:
Ένας στόχος χωρίς σχέδιο και
προσπάθεια παραμένει ένα
απραγματοποίητο όνειρο.**

όνειρά μας με πάθος. Οι φιλοδοξίες μας διαμορφώνουν τον χαρακτήρα μας και μας βοηθούν να ξεπεράσουμε τα εμπόδια.

Με λίγα λόγια, το όραμα, το όνειρο, ο στόχος και η φιλοδοξία είναι έννοιες που μας καθοδηγούν στη ζωή μας. Το όραμα μας δίνει κατεύθυνση, το όνειρο μας γεμίζει με ελπίδα, ο στόχος μας προσφέρει συγκεκριμένα βήματα και η φιλοδοξία μας δίνει την ενέργεια να συνεχίσουμε. Όταν τα συνδυάζουμε αρμονικά, μπορούμε να ζήσουμε μια ζωή γεμάτη νόημα, επιδιώκοντας τα υψηλότερα ιδανικά μας και πραγματοποιώντας τα πιο φιλόδοξα όνειρά μας.

1. (Ομαδική άσκηση στην ολομέλεια της τάξης)

- A. Συζητήστε την αρχική ερώτηση της θεματικής μας: Ποια είναι η διαφορά στις έννοιες «όνειρα», «στόχοι», «φιλοδοξίες»;**
B. Καταγράψτε στον πίνακα τα συμπεράσματά σας.

Όνειρα	
Στόχοι	
Φιλοδοξίες	

2. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, διαβαθμισμένης δυσκολίας)

Διαβάστε το κείμενο και εντοπίστε τις παρακάτω φράσεις. Στη συνέχεια, για κάθε φράση γράψτε μία πρόταση της επιλογής σας, η οποία δεν χρειάζεται να σχετίζεται με το κείμενο.

ταυτόσημες έννοιες .....

.....
.....

εφικτή επιδίωξη .....

.....
.....

αναγέννηση του πολιτισμού .....

.....
.....

επαναπατρισμό των Μαρμάρων του Παρθενώνα .....

.....
.....

ζωή γεμάτη νόημα .....

.....
.....

Συνθετική εργασία: Ανακαλύπτοντας τα επαγγέλματα του μέλλοντος: Θέτοντας προσωπικούς στόχους

Σκοπός της συνθετικής εργασίας είναι οι μαθητές/-τριες να έχουν την ευκαιρία να συνδέσουν τα ενδιαφέροντά τους με πραγματικές επαγγελματικές επιλογές, να καλλιεργήσουν τις δεξιότητές τους και να θέσουν τα πρώτα τους θεμέλια για τον μελλοντικό τους επαγγελματικό προσανατολισμό. Η βιβλιοθήκη θα αποτελέσει τον ιδανικό χώρο έναρξης της συνθετικής εργασίας, εμπνέοντας τους μαθητές/-τριες μέσα από τη γνώση και τη δημιουργική εξερεύνηση.

Στόχοι της συνθετικής εργασίας

- 1. Διερεύνηση σύγχρονων επαγγελμάτων:** Οι μαθητές/-τριες θα γνωρίσουν σύγχρονα επαγγέλματα και θα κατανοήσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται σε αυτά.
- 2. Καθορισμός προσωπικών στόχων:** Οι μαθητές/-τριες θα σκεφτούν για τα μελλοντικά τους ενδιαφέροντα και θα θέσουν προσωπικούς στόχους για το επαγγελματικό τους μέλλον.
- 3. Ανάπτυξη ομαδικής συνεργασίας:** Οι μαθητές/-τριες θα εργαστούν σε ομάδες για να παρουσιάσουν τα ευρήματά τους.

Δομή της συνθετικής εργασίας

- 1. Εισαγωγή της συνθετικής εργασίας (χώρος υλοποίησης: βιβλιοθήκη).** Η συνθετική εργασία θα ξεκινήσει στη σχολική βιβλιοθήκη, όπου οι μαθητές/-τριες θα συγκεντρωθούν για μια πρώτη εισαγωγή στη θεματική του επαγγελματικού προσανατολισμού. Η βιβλιοθήκη είναι ο ιδανικός χώρος, καθώς διαθέτει πηγές και βιβλία που μπορούν να εμπνεύσουν τα παιδιά **για την έρευνά τους**.
- 2. Παρουσίαση θέματος:** Ο δάσκαλος/η δασκάλα εισάγει το θέμα της διερεύνησης των σύγχρονων επαγγελμάτων και εξηγεί πώς συνδέεται με τους προσωπικούς στόχους των μαθητών για το μέλλον τους. Παρουσιάζεται η σημασία της επιλογής επαγγέλματος και της διαδικασίας καθορισμού στόχων από νωρίς στη ζωή.
- 3. Ξεμάχηση στη βιβλιοθήκη:** Ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης παρουσιάζει στους μαθητές/-τριες πηγές και βιβλία σχετικά με τα επαγγέλματα, την επαγγελματική ανάπτυξη και τις νέες τάσεις στην αγορά εργασίας. Παροτρύνονται οι μαθητές/-τριες να ξεκινήσουν την έρευνά τους από τη βιβλιοθήκη, αναζητώντας βιβλία και άρθρα που θα τους βοηθήσουν να μάθουν για διάφορα επαγγέλματα.

4. Διερεύνηση σύγχρονων επαγγελμάτων

- **Χωρισμός σε ομάδες:** Οι μαθητές/-τριες χωρίζονται σε ομάδες, και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διερευνήσει έναν συγκεκριμένο τομέα επαγγελμάτων (π.χ. τεχνολογία, επιστήμη, τέχνες, κοινωνικές επιστήμες). Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να καθοδηγήσει τις ομάδες για να διαλέξουν κλάδους που τους ενδιαφέρουν.

- **Έρευνα στη βιβλιοθήκη και διαδίκτυο:** Οι ομάδες ξεκινούν την έρευνά τους στη βιβλιοθήκη, χρησιμοποιώντας βιβλία, εγκυκλοπαίδειες και άλλα διαθέσιμα υλικά. Επίσης, τους δίνεται η δυνατότητα να ερευνήσουν στο διαδίκτυο, χρησιμοποιώντας αξιόπιστες πηγές για τα σύγχρονα επαγγέλματα. Στόχος της έρευνας είναι να ανακαλύψουν:
  - Τι κάνουν οι επαγγελματίες του κάθε κλάδου.
  - Ποιες δεξιότητες και ποια εκπαίδευση απαιτούνται.
  - Τι προοπτικές έχουν τα επαγγέλματα αυτά στο μέλλον.

5. Καθορισμός προσωπικών στόχων

- **Ατομικός στοχασμός:** Μετά την έρευνα, κάθε μαθητής/ρια καλείται να σκεφτεί ποιο επάγγελμα τον εντυπωσίασε περισσότερο και ποιο θα ήθελε να ακολουθήσει στο μέλλον. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές/-τριες να αναρωτηθούν ποια είναι τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, ποιες δεξιότητες θα ήθελαν να αναπτύξουν και πώς συνδέονται με τα επαγγέλματα που μελέτησαν.
- **Συγγραφή προσωπικών στόχων:** Κάθε μαθητής/ρια γράφει μια παράγραφο για το επάγγελμα που τον ενθουσίασε περισσότερο και για τους προσωπικούς στόχους που θέλει να θέσει. Στη συνέχεια, συζητούν αυτές τις επιλογές στην τάξη, ενθαρρύνοντας την κριτική σκέψη και την αυτογνωσία.

6. Ομαδική εργασία και προετοιμασία παρουσιάσεων

Συγκέντρωση υλικού: Οι μαθητές/-τριες συγκεντρώνουν πληροφορίες για τα επαγγέλματα που μελετούν και οργανώνουν το υλικό τους σε μια παρουσίαση. Η παρουσίαση μπορεί να περιλαμβάνει διαφάνειες, πόστερ ή ακόμα και διαδραστικές δραστηριότητες, όπως συνεντεύξεις με επαγγελματίες του κλάδου μέσω βίντεο.

Δημιουργία παρουσίασης: Κάθε ομάδα δημιουργεί μια παρουσίαση, στην οποία αναλύει τα επαγγέλματα που ερευνήσε, εξηγεί τις απαιτούμενες δεξιότητες και παρουσιάζει παραδείγματα ανθρώπων που εργάζονται σε αυτούς τους τομείς, εμπλουτίζοντας το περιεχόμενο με εικόνες, βίντεο και άλλα πολυμέσα, αξιοποιώντας κατάλληλα ψηφιακά εργαλεία.

7. Παρουσιάσεις και συζήτηση

Παρουσιάσεις: Οι ομάδες παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους μπροστά στους συμμαθητές/-τριες τους. Η παρουσίαση θα περιλαμβάνει βασικά χαρακτηριστικά του κάθε επαγγέλματος και πώς αυτά σχετίζονται με τις προσωπικές επιλογές και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Συζήτηση: Μετά τις παρουσιάσεις, ακολουθεί συζήτηση όπου οι μαθητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να θέσουν ερωτήσεις στις άλλες ομάδες σχετικά με τα επαγγέλματα που παρουσίασαν. Ο/Η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τη συζήτηση, τονίζοντας τη σημασία του επαγγελματικού προσανατολισμού και της διαδικασίας καθορισμού στόχων.

8. Αξιολόγηση της συνθετικής εργασίας:

Αξιολόγηση εργασίας: Ο/Η εκπαιδευτικός αξιολογεί τις παρουσιάσεις των μαθητών με βάση την πληρότητα των πληροφοριών, την ομαδική συνεργασία και τη σαφήνεια της παρουσίασης.

Ανασκόπηση προσωπικών στόχων: Οι μαθητές/-τριες, σε ατομικό επίπεδο, αναθεωρούν τους προσωπικούς τους στόχους και σκέφτονται πώς μπορούν να αρχίσουν να τους επιτυγχάνουν μέσα από τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητές τους.

Η τελική εργασία αποτελείται από την ομαδική παρουσίαση κάθε ομάδας, η οποία θα παρουσιάσει τις πληροφορίες που συγκέντρωσε για τον επαγγελματικό τομέα που μελέτησε. Αποτελείται επίσης από την προσωπική έκθεση του κάθε μαθητή και μαθήτριας σχετικά με το επάγγελμα που τον ενδιαφέρει περισσότερο και τους προσωπικούς στόχους που θέτει για το μέλλον του.

Τι έμαθα τελικά;

1 το έμαθα άριστα

2 το έμαθα αρκετά

3 άρχισα να μαθαίνω

4 δεν το έμαθα καθόλου

Επίλεξε το χρώμα και τον αριθμό που αντιπροσωπεύει την αξιολόγησή σου στα βασικά θέματα της ενότητας.

	1	2	3	4
Κατάλαβα τη σημασία της ανάπτυξης προσωπικών στόχων και δεξιοτήτων.				
Έμαθα τα επίθετα και τα θηλυκά αρχαιοκλίτα ουσιαστικά.				
Έμαθα να αναγνωρίζω και να χρησιμοποιώ τις απλές, σύνθετες, επαυξημένες, και ελλειπτικές προτάσεις.				
Έμαθα να διακρίνω το οριστικό από το αόριστο άρθρο.				

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

(Αναστοχασμός σημαίνει να σκεφτόμαστε ξανά κάτι που κάναμε ή μάθαμε, για να καταλάβουμε πώς να το κάνουμε καλύτερα την επόμενη φορά.)

Μετά από αυτά που έμαθα, έχω καταλάβει τι είναι το όραμα, τα όνειρα, οι στόχοι και οι φιλοδοξίες;

Τι μου άρεσε περισσότερο από την ενότητα αυτή;

Τι με δυσκόλεψε περισσότερο;

Τα μέλη της ομάδας μου συνεργαστήκαμε καλά για να πετύχουμε καλύτερα αποτελέσματα;

Γυρίστε στην εισαγωγική σελίδα της διδακτικής ενότητας και θυμηθείτε τις υποθέσεις που κάνατε για το περιεχόμενο της ενότητας.

Συζητήστε στην ολομέλεια αν έχουν επιβεβαιωθεί οι υποθέσεις σας ή όχι.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

αφοσίωση

ενθάρρυνση

αποφασιστικότητα

επιμονή

αυτοπειθαρχία

δέσμευση

όραμα

επιτυχία

αξίες

σχεδιασμός

στόχοι

προσπάθεια

ελπίδα

οργάνωση

όνειρα

αυτοβελτίωση

προοπτικές

υπομονή

φιλοδοξίες

προσωπική ανάπτυξη

στρατηγική

δημιουργικότητα

θέληση

κίνητρα

πρόοδος

αυτοπεποίθηση

υποστήριξη

ευκαιρίες

Αισθήματα, συναισθήματα, ενσυναίσθηση

1^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

2^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

3^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

ΒΑΣΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Μπορεί μια αγκαλιά να μας κάνει
να αισθανθούμε καλύτερα;

1^η υποενότητα
Συναισθήματα και
ενσυναίσθηση

2^η υποενότητα
Περιγράφοντας τα
συναισθήματα

ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ,
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ,
ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

4^η υποενότητα
Επανάληψη -
Συνθετική εργασία

3^η υποενότητα
Γραμματική περιγραφή
και συντακτικό

Προσδοκώμενα αποτελέσματα:

Μετά την ολοκλήρωση της διδακτικής αυτής ενότητας,
αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:

- Να επεξεργάζονται κείμενα, να παρακολουθούν και να κατανοούν βίντεο για τα συναισθήματα, να διατυπώνουν υποθέσεις και να τις ελέγχουν.
- Να γράφουν και να παρουσιάζουν τις ιδέες τους.
- Να αναγνωρίζουν βασικά χαρακτηριστικά διαφορετικών κειμενικών τύπων, όπως η περιγραφή και η αφήγηση.
- Να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους μέσα από παραγωγή και σύνθεση νέων λέξεων.
- Να εντοπίζουν και να ερμηνεύουν αντιπροσωπευτικά γλωσσικά παραδείγματα για τα ρήματα, τις φωνές, τις συζυγίες, τις εγκλίσεις, καθώς και τις μετοχές.
- Να διαβάζουν και να σχολιάζουν πολυτροπικά και επιστημονικά κείμενα.
- Να συμμετέχουν στην ανάπτυξη συνθετικών εργασιών.

Κεντρική έννοια

Ενσυναίσθηση

Έννοιες-κλειδιά

συναισθήματα

αισθήματα

επικοινωνία

κατανόηση

σχέσεις

Σχετικές έννοιες

αλληλεγγύη

συμπόνια

σεβασμός

αποδοχή

εμπάθεια

Ποιά εικόνα
θέλεις στη ζωή σου;

Δείτε τις εικόνες και φανταστείτε πώς σχετίζονται με το τι θα μάθουμε στη θεματική αυτή.

Κάντε υποθέσεις και σημειώστε τες. Μετά το τέλος της θεματικής θα κάνετε έλεγχο για το αν ήταν σωστές οι υποθέσεις και τι τελικά μάθατε.

Στην ολομέλεια και με τη δέουσα προσοχή, ενημερώνουμε τα παιδιά για τον «κανόνα του εσώρουχου». (Έτσι λέγεται η καμπάνια για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση.)

Το καλό και κακό άγγιγμα

Μας αρέσουν οι αγκαλιές, αλλά πάντα πρέπει να έχουμε στο νου μας τη διαφορά ανάμεσα στο άγγιγμα που επιτρέπεται και στο άγγιγμα που είναι ανάρμοστο (δηλαδή δεν επιτρέπεται).

Τα καλά και κακά μυστικά

Αν ένα μυστικό μας προκαλεί άγχος, φόβο και στενοχώρια, τότε δεν είναι καλό μυστικό. Μιλάμε αμέσως για αυτό σε ένα πολύ αγαπημένο πρόσωπο, που του έχουμε άπειρη εμπιστοσύνη.

Αυτοί που έχουν κακό σκοπό και θέλουν να μας εκμεταλλευτούν, λένε ψέματα ότι παίζουν μαζί μας το παιχνίδι του μυστικού.

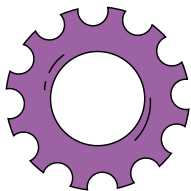
Δεν τους εμπιστευόμαστε...

Μοιραζόμαστε τα μυστικά με την οικογένεια ή την αγαπημένη μας δασκάλα και δάσκαλο.

Στη συνέχεια, διαβάστε με προσοχή και σοβαρότητα το παραπάνω κείμενακι. Συζητήστε και αναλύστε τι είναι το καλό και καλό άγγιγμα και τα καλά και κακά μυστικά. Αναζητήστε και άλλες πληροφορίες στο διαδίκτυο για το θέμα. Γίνετε μια αγκαλιά γεμάτη φως, εμπιστοσύνη και αγάπη!

Το καθαρότερο πράγμα της δημιουργίας

Δεν ξέρω, μα δεν έμεινε καθόλου σκοτάδι.
Ο ήλιος χύθηκε μέσα μου από χίλιες πληγές.
Και τούτη τη λευκότητα που σε περιβάλλω
δε θα τη βρεις ούτε στις Άλπεις, γιατί αυτός ο αγέρας
στριφογυρνά ως εκεί ψηλά και το χιόνι λερώνεται.
Και στο λευκό τριαντάφυλλο βρίσκεις μια ιδέα σκόνης.
Το τέλειο θαύμα θα το βρεις μοναχά μες στον άνθρωπο:
λευκές εκτάσεις που ακτινοβολούν αληθινά
στο σύμπαν και υπερέχουν. Το πιο καθαρό πράγμα λοιπόν της δημιουργίας
δεν είναι το λυκόφως, ούτε ο ουρανός που καθρεφτίζεται μες στο ποτάμι,
ούτε ο ήλιος πάνω στηνς μηλιάς τ' άνθη.
Είναι η αγάπη.

Απόσπασμα από: Νίκος Βρεττάκος, *Ο χρόνος και το ποτάμι*, 1957.

1. (Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης)

Διαβάστε το ποίημα και αναλύστε το προφορικά με τον κατάλληλο επιτονισμό.
Αν υπάρχει διαδραστικός πίνακας, υπολογιστής ή τάμπλετ, αξιοποιήστε τα για να
προβάλετε το ποίημα και να σημειώσετε λέξεις ή στίχους που θέλετε να σχολιάσετε.

2. (Ατομική εργασία) Γράψε μια σύντομη ανάλυση του ποιήματος.

---

3. (Ατομική εργασία) Σημείωσε τον στίχο που σου άρεσε περισσότερο και αιτιολόγησε την επιλογή σου.

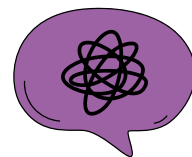

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη και για το δίκιο.
Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάζεις, τα χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες — μα ούτε βήμα πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων
Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζεις την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω απ' τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

**Απόσπασμα από: Τάσος Λειβαδίτης, *Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος*,
στη συλλογή *Ποίηση*, Κέδρος, Αθήνα, 1979, σ. 121–124.**

4. (Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης)

Διαβάστε το ποίημα και αναλύστε το προφορικά με τον κατάλληλο επιτονισμό.
Αν υπάρχει διαδραστικός πίνακας, υπολογιστής ή τάμπλετ, αξιοποιήστε τα για να
προβάλετε το ποίημα και να σημειώσετε λέξεις ή στίχους που θέλετε να σχολιάσετε.

5. (Ατομική εργασία) Γράψε μια σύντομη ανάλυση του ποιήματος.

---

7. (Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης) Μελετήστε συγκριτικά τα 2 ποιήματα
και συζητήστε. Αν υπάρχει διαδραστικός πίνακας, υπολογιστής ή τάμπλετ, αξιοποιή-
στε τα για να προβάλετε τα 2 ποιήματα και να σημειώσετε λέξεις ή στίχους που
θέλετε να σχολιάσετε. Ποιο συναίσθημα περιγράφεται πιο έντονα; Συμφωνείτε;

ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ Ή ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Αισθήματα

Τα αισθήματα αναφέρονται στις συνειδητές εμπειρίες που προκύπτουν από τις αισθητηριακές μας αντιλήψεις και τις συναισθηματικές μας αντιδράσεις. Μπορούν να είναι φυσικές ή συναισθηματικές αντιδράσεις σε εξωτερικά ή εσωτερικά ερεθίσματα.

Έτσι, αισθήματα όπως ζέστη, κρύο, πόνος και άνεση προκύπτουν από τις φυσικές αντιδράσεις του σώματος σε εξωτερικά ερεθίσματα. Για παράδειγμα, η αίσθηση του πόνου όταν χτυπάμε το πόδι μας.

Ενώ, αισθήματα όπως χαρά, λύπη, ευχαρίστηση και απογοήτευση είναι συναισθηματικές αντιδράσεις σε γεγονότα ή σκέψεις. Για παράδειγμα, το αίσθημα χαράς όταν συναντάμε έναν φίλο.

Συναισθήματα

Τα συναισθήματα είναι πιο περίπλοκες και διαρκείς ψυχολογικές καταστάσεις που συνδυάζουν αισθήματα, σκέψεις και φυσιολογικές αντιδράσεις που επηρεάζουν τις συμπεριφορές και τις αποφάσεις μας. Τα συναισθήματα μπορεί να διαρκούν περισσότερο από τα απλά αισθήματα και να έχουν μεγαλύτερη ένταση και επίδραση στη συμπεριφορά. Τα συναισθήματα συχνά συνοδεύονται από φυσιολογικές αντιδράσεις, όπως αυξημένοι καρδιακοί παλμοί όταν νιώθουμε φόβο ή άγχος.

Συμπέρασμα: Τα αισθήματα και τα συναισθήματα είναι παρόμοια αλλά διαφέρουν στην πολυπλοκότητα και τη διάρκεια. Τα αισθήματα είναι οι πιο άμεσες και φυσικές αντιδράσεις μας, ενώ τα συναισθήματα είναι πιο περίπλοκες και μακροχρόνιες ψυχολογικές καταστάσεις.

Πηγή: Ιστότοπος Verywell Mind

1. (Ατομική εργασία) Σημείωσε στην κάθε πρόταση αν περιγράφεται αίσθημα ή συναίσθημα. Αιτιολόγησε την απάντησή σου.

	(Αίσθημα / Συναίσθημα)
1. Η Μαρία ένιωσε ένα ξαφνικό ρίγος όταν άγγιξε το παγωμένο νερό.	
2. Ο Γιώργος αισθανόταν χαρά κάθε φορά που έβλεπε το αγαπημένο του παιχνίδι.	
3. Όταν έπεσε, ο Πέτρος ένιωσε έντονο πόνο στο γόνατό του.	
4. Η Άννα ήταν γεμάτη λύπη μετά τον αποχωρισμό από τον φίλο της.	
5. Ο Νίκος ένιωσε ανακούφιση μόλις έβγαλε τα παπούτσια του μετά από μια μεγάλη ημέρα.	
6. Η Ελένη ζούσε με άγχος για τις εξετάσεις της επί μήνες.	
7. Η Δανάη αισθάνθηκε μια ελαφριά φαγούρα στο χέρι της.	
8. Ο Κώστας ένιωσε φόβο όταν είδε το μεγάλο σκυλί να τρέχει προς το μέρος του.	
9. Η Σοφία βίωνε ένα βαθύ αίσθημα ενοχής για την πράξη της.	
10. Ο Πάνος ένιωσε μια στιγμιαία ζέστη όταν βγήκε στον καυτό ήλιο.	

2. (Ατομική εργασία) Δες την εικόνα που έχει τίτλο «Η αγάπη εκφράζεται ως». Γράψε ένα μικρό κείμενο 4-5 γραμμών για τη φιλική αγάπη και πιο συγκεκριμένα, τι είναι για σένα η φιλία.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΙΚΟΝΕΣ, ΛΕΞΕΙΣ, ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Μπορεί ένα σύμβολο να δείξει ακριβώς πώς νιώθουμε; Η επικοινωνία στον ψηφιακό κόσμο έχει δημιουργήσει νέους τρόπους έκφρασης των συναισθημάτων, με μικρά εικονίδια και σύμβολα που συχνά αντικαθιστούν τις λέξεις. Αυτό μπορεί να διευκολύνει τον σύγχρονο τρόπο ζωής και τη διαπολιτισμική επικοινωνία της κοινωνίας μας, όμως περιορίζει τον γλωσσικό μας πλούτο. Οι λέξεις εξακολουθούν να μας βοηθούν να εκφράζουμε όσα νιώθουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια. Η ελληνική γλώσσα μάς δίνει τη δυνατότητα να τα περιγράψουμε με αποχρώσεις και νοήματα. Δεν είμαστε απλά «χαρούμενοι», μπορεί να νιώθουμε ανακούφιση, ενθουσιασμό, ικανοποίηση ή περηφάνια. Όσο πιο σωστά επιλέγουμε τις λέξεις μας, τόσο καλύτερα κατανοούμε τον εαυτό μας και επικοινωνούμε με τους άλλους.

1. (Ομαδική εργασία) Ο πλούτος των λέξεων στα συναισθήματα

Βήμα 1ο – Από την εικόνα στη λέξη

Διαλέξτε ένα από τα εικονίδια (emojis) που δείχνει ένα συναίσθημα. Συζητήστε στην ομάδα σας με ποιες διαφορετικές λέξεις μπορείτε να αντικαταστήσετε το συναίσθημα αυτό, ώστε να το περιγράψετε με μεγαλύτερη ακρίβεια (π.χ. αντί για «λυπημένος», λέξεις όπως μελαγχολικός, απογοητευμένος, συντετριμμένος).

Βήμα 2ο – Συζήτηση και προβληματισμός

Συζητήστε αν η συχνή χρήση εικονιδίων (emojis) περιορίζει τη δυνατότητά μας να εκφράζουμε βαθύτερα νοήματα και συναισθήματα. Σκεφτείτε πώς θα αισθανόσασταν αν κάποιος/α σας έστελνε μόνο ένα emoji αντί για μια ολόκληρη πρόταση σε μια σημαντική στιγμή, όπως για παράδειγμα στα γενέθλιά σας.

Βήμα 3ο – Το «Λεξικό Συναισθημάτων»

Κάθε μαθητής/τρια της ομάδας διαλέγει μία «δύσκολη» λέξη συναισθήματος (π.χ. ενσυναίσθηση, ευγνωμοσύνη, ανησυχία) και γράφει μία πρόταση που εξηγεί πώς νιώθουμε όταν τη βιώνουμε. Ανταλλάξτε τις προτάσεις σας και συζητήστε αν συμφωνείτε με τις περιγραφές των συμμαθητών/τριών σας. Στη συνέχεια, κάντε το ίδιο και με τις άλλες ομάδες της τάξης και συγκεντρώστε όλες τις λέξεις, ώστε να δημιουργήσετε το «Λεξικό Συναισθημάτων» της τάξης σας.

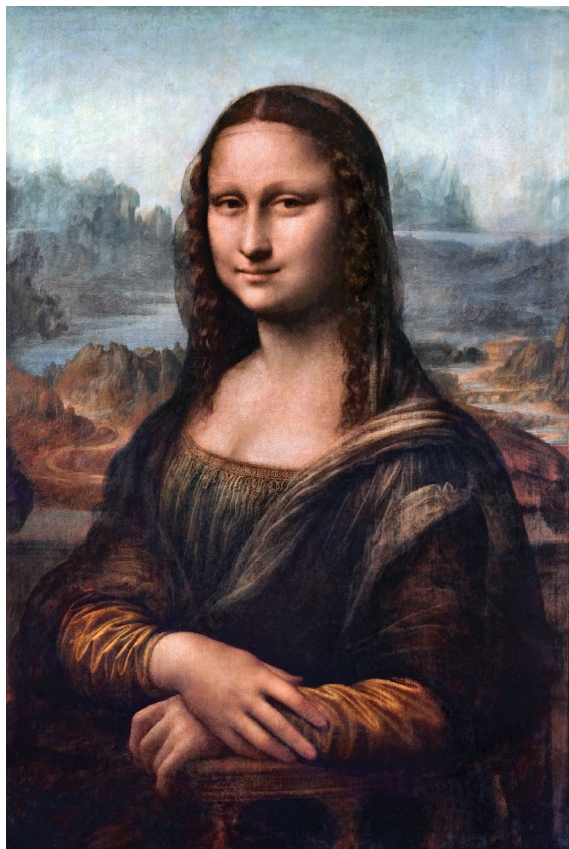
2. (Ομαδική εργασία, διαβαθμισμένης δυσκολίας)

Περιγράψτε το αγαπημένο σας παιχνίδι ή μια δραστηριότητα που σας κάνει να νιώθετε έντονα συναισθήματα (π.χ. ποδόσφαιρο, πατίνι). Γράψτε ένα μικρό κείμενο 2–3 σειρών, χρησιμοποιώντας λέξεις από το «Λεξικό Συναισθημάτων» που έχετε δημιουργήσει.

Εναλλακτικά, κάποια μέλη της ομάδας μπορούν να ζωγραφίσουν τα συναισθήματα που επιλέγονται. Στο τέλος, συζητήστε στην ομάδα σας αν η εικόνα αποδίδει με την ίδια ακρίβεια όσα εκφράστηκαν με λέξεις.

3. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, σχετικής δυσκολίας)

Παρατηρήστε προσεκτικά τον πίνακα της Μόνα Λίζα και συγκρίνέτέ τον με ένα απλό εμοji που δείχνει «χαρά». Συζητήστε στην ομάδα σας και απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις, χρησιμοποιώντας λέξεις από το «Λεξικό Συναισθημάτων» της τάξης σας.

A. Ποια συναισθήματα πιστεύετε ότι κρύβει το βλέμμα και το χαμόγελο της Μόνα Λίζα; Γιατί είναι δύσκολο να καταλάβουμε ακριβώς τι νιώθει;

B. Σε τι διαφέρει η έκφραση των συναισθημάτων στον πίνακα από την έκφρασή τους σε ένα απλό εμοji; Ποιο μέσο αποδίδει περισσότερες αποχρώσεις και γιατί;

Γ. Περιγράψτε το συναίσθημα της Μόνα Λίζα με τρεις διαφορετικές λέξεις από το «Λεξικό Συναισθημάτων» που δημιουργήσατε (π.χ. μυστήριο, αμφιθυμία, μελαγχολία, ηρεμία).

4. (Ατομική εργασία) Ποιο συναίσθημα σου προκαλεί εσένα ο πίνακας; Γράψε δύο προτάσεις που να το περιγράφουν με λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ενσυναίσθηση: Μια βασική αξία για τη ζωή

Η ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα να κατανοούμε και να συμμεριζόμαστε τα συναισθήματα των άλλων. Είναι η ικανότητα να μπαίνουμε στη θέση των άλλων και να βλέπουμε τον κόσμο μέσα από τα μάτια τους. Η ενσυναίσθηση είναι σημαντική γιατί μας βοηθά να δημιουργούμε ισχυρές και υγιείς σχέσεις, να κατανοούμε καλύτερα τους γύρω μας και να συμβάλλουμε σε μια πιο δίκαιη και αρμονική κοινωνία.

Σύμφωνα με τον διάσημο ψυχολόγο Carl Rogers, η ενσυναίσθηση είναι μια από τις βασικές ιδιότητες που χρειάζεται ένας άνθρωπος για να δημιουργήσει θετικές σχέσεις. Μέσα από την ενσυναίσθηση, μπορούμε να κατανοήσουμε βαθύτερα τα συναισθήματα και τις ανάγκες των άλλων, να δείξουμε σεβασμό και να υποστηρίξουμε τους γύρω μας σε δύσκολες στιγμές.

Η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης απαιτεί χρόνο και προσπάθεια, αλλά είναι μια δεξιότητα που μπορεί να καλλιεργηθεί. Μπορούμε να αρχίσουμε προσπαθώντας να ακούμε προσεκτικά τους άλλους, να δείχνουμε κατανόηση και να αποφεύγουμε την κριτική. Επίσης, μπορούμε

να προσπαθήσουμε να φανταστούμε πώς θα νιώθαμε εμείς αν ήμασταν στη θέση του άλλου ατόμου. Η ανάγνωση λογοτεχνίας μπορεί επίσης να βοηθήσει στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, καθώς μας επιτρέπει να βιώσουμε τις εμπειρίες και τα συναισθήματα των χαρακτήρων.

Η ενσυναίσθηση είναι μια αξία που μπορεί να αλλάξει τον τρόπο που βλέπουμε τον κόσμο και τους άλλους ανθρώπους. Μέσω αυτής, μπορούμε να γίνουμε πιο ανεκτικοί στις διαφορές, πιο ευγενικοί και πιο αλληλέγγυοι. Είναι ένα σύστημα αξιών και μια νοοτροπία που μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία μιας πιο ειρηνικής και αρμονικής κοινωνίας.

**Πηγή: Αντληση στοιχείων από το έργο
Γίνομαι πρόσωπο (On Becoming a Person)
του Carl Rogers.**

1. (Ατομική εργασία και συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης) Διάβασε ξανά το κείμενο και γράψε σύντομες απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις. Στη συνέχεια, πάρε μέρος στη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης και υποστήριξε την άποψή σου. Αναθεώρησε, δηλαδή διόρθωσε τις απαντήσεις σου, με βάση την ανατροφοδότηση που έδωσε ο/η δασκάλος/-α σας.

1. Τι είναι η ενσυναίσθηση και γιατί θεωρείται σημαντική;

Αρχική απάντηση: .....

Αναθεωρημένη απάντηση: .....

2. Πώς μπορούμε να καλλιεργήσουμε την ενσυναίσθηση στην καθημερινότητά μας;

Αρχική απάντηση: .....

Αναθεωρημένη απάντηση: .....

3. Πώς μπορεί η ανάγνωση λογοτεχνίας να βοηθήσει στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης;

Αρχική απάντηση: .....

Αναθεωρημένη απάντηση: .....

2. (Ατομική εργασία, διαφοροποιημένη, σχετικά δύσκολη) Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

1. Ποια είναι μια από τις θετικές συνέπειες της ενσυναίσθησης;

- A) Αυξάνει τις συγκρούσεις στις σχέσεις.
- B) Βοηθά στη δημιουργία ισχυρών και υγιών σχέσεων.
- Γ) Περιορίζει την επικοινωνία με τους άλλους.
- Δ) Οδηγεί στην απομόνωση των ατόμων.

2. Ποιο από τα παρακάτω ΔΕΝ είναι ένας τρόπος για να καλλιεργήσουμε την ενσυναίσθηση σύμφωνα με το κείμενο;

- A) Ακούμε προσεκτικά τους άλλους.
- B) Δείχνουμε κατανόηση.
- Γ) Αποφεύγουμε την κριτική.
- Δ) Επικρίνουμε τους άλλους.

3. Πώς μπορεί η ενσυναίσθηση να συμβάλει στην κοινωνία σύμφωνα με το κείμενο;

- A) Μειώνοντας την ανεκτικότητα στις διαφορές.
- B) Δημιουργώντας ισχυρές και υγιείς σχέσεις.
- Γ) Αυξάνοντας τις κριτικές προς τους άλλους.
- Δ) Περιορίζοντας την κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων.

4. Ποιο από τα παρακάτω είναι αποτέλεσμα της ενσυναίσθησης, όπως περιγράφεται στο κείμενο;

- A) Η ενσυναίσθηση δημιουργεί περισσότερες συγκρούσεις.
- B) Η ενσυναίσθηση βοηθά στη δημιουργία πιο ανεκτικών και αλληλέγγυων κοινωνιών.
- Γ) Η ενσυναίσθηση οδηγεί στην απομόνωση των ατόμων.
- Δ) Η ενσυναίσθηση αυξάνει την επιθυμία για ανταγωνισμό.

5. Γιατί είναι σημαντική η ενσυναίσθηση στις σχέσεις μας σύμφωνα με το κείμενο;

- A) Επειδή μας επιτρέπει να κατανοούμε βαθύτερα τα συναισθήματα και τις ανάγκες των άλλων.
- B) Επειδή μας βοηθά να αποφεύγουμε την επαφή με τους άλλους.
- Γ) Επειδή μας κάνει πιο κριτικούς προς τους άλλους.
- Δ) Επειδή μειώνει την ανάγκη για επικοινωνία.

ΘΥΜΑΜΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ

Η **παράγραφος** είναι μια ενότητα ενός κειμένου που αποτελείται από μια σειρά προτάσεων οι οποίες αναπτύσσουν μια κεντρική ιδέα.

Τα βασικά μέρη της παραγράφου είναι:

- 1. Θεματική πρόταση:** Η πρώτη πρόταση της παραγράφου που μας λέει για τι θα μιλήσουμε.
- 2. Λεπτομέρειες/Σχόλια:** Ακολουθούν προτάσεις που εξηγούν, δίνουν παραδείγματα ή λεπτομέρειες για το θέμα που αναφέρθηκε στη θεματική πρόταση.
- 3. Κατακλείδα:** Η τελευταία πρόταση που ολοκληρώνει την παράγραφο ή μας προετοιμάζει για την επόμενη.

Η παράγραφος κάνει το κείμενο πιο εύκολο να το διαβάσουμε και να το καταλάβουμε.

Στο μαθησιακό ψηφιακό αντικείμενο μπορείτε να δείτε πώς οργανώνεται μια παράγραφος με τη “μέθοδο σάντουιτς”.

Ας δούμε ένα παράδειγμα: Πώς γράφω μία παράγραφο

Θεματική πρόταση:

Η ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα να κατανοούμε και να μοιραζόμαστε τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων.

Λεπτομέρειες/Σχόλια:

Όταν μπορούμε να μπούμε στη θέση κάποιου άλλου, μπορούμε να νιώσουμε τη χαρά του όταν είναι χαρούμενος ή τη λύπη του όταν είναι στεναχωρημένος. Αυτό μας βοηθά να καταλάβουμε καλύτερα τι περνάει ο άλλος και πώς μπορούμε να τον στηρίξουμε, ακόμα και αν δεν είμαστε στην ίδια κατάσταση. Επίσης, με την ενσυναίσθηση γινόμαστε πιο καλοί φίλοι, γιατί καταλαβαίνουμε τι χρειάζεται ο άλλος χωρίς να χρειαστεί να μας το πει.

Κατακλείδα:

Γι' αυτό, η ενσυναίσθηση είναι πολύ σημαντική, γιατί μας βοηθά να καταλαβαίνουμε καλύτερα τους ανθρώπους γύρω μας και να γινόμαστε καλύτεροι φίλοι και συμμαθητές.

Το ύφος στην επικοινωνία

Στον προφορικό αλλά κυρίως στον γραπτό μας λόγο χρησιμοποιούμε διαφορετικό ύφος, δηλαδή διαφορετικό λεξιλόγιο και διαφορετικές εκφράσεις, ανάλογα με το πού βρισκόμαστε, σε ποιον απευθυνόμαστε, ποιοι είναι οι συνομιλητές και ποιοι άλλοι είναι παρόντες.

Παράδειγμα:

Επίσημο ύφος: Καλημέρα σας, κυρία διευθύντρια. Θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι αύριο θα απουσιάσω από το σχολείο.

Ανεπίσημο ύφος: Γεια σου, Μαρία! Θες να παίξουμε μπάλα στο διάλειμμα;

Οι προτάσεις της παραγράφου πρέπει να έχουν ΣΥΝΟΧΗ

Μια παράγραφος, για να μας μεταδώσει ένα μήνυμα, πρέπει να έχει **συνοχή**.

Οι λέξεις, οι φράσεις και οι προτάσεις που αποτελούν μια παράγραφο πρέπει να βρίσκονται σε λογική σειρά. Αυτό επιτυγχάνεται όταν οι λέξεις, οι φράσεις και οι προτάσεις **δένονται** μεταξύ τους. Τότε, λέμε ότι αυτές έχουν μεταξύ τους **σχέσεις συνοχής**.

Σχέσεις συνοχής

α. Επανάληψη λέξης, φράσης ή πρότασης:

Μπορούμε να επαναλάβουμε μια λέξη ή μια φράση (ή ένα μέρος μιας φράσης).

Μπορούμε να επαναλάβουμε και μια ολόκληρη πρόταση.

Παράδειγμα: Επανάληψη λέξης ή φράσης: Ο Γιώργος αποφάσισε να ξεκινήσει μια νέα δουλειά. Η δουλειά αυτή του φαινόταν συναρπαστική και γεμάτη προκλήσεις.

Επανάληψη πρότασης: Η προστασία του περιβάλλοντος είναι καθήκον όλων μας. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι η μεγαλύτερη ευθύνη που έχουμε προς τις επόμενες γενιές.

β. Αντικατάσταση:

Μπορούμε να αντικαταστήσουμε μια λέξη ή μια φράση με μια άλλη που μιλάει για το ίδιο πράγμα.

Παράδειγμα: Η Μαρία αγαπά τη μουσική. Αυτή η τέχνη τη βοηθά να χαλαρώνει μετά το σχολείο.

γ. Αντωνυμίες:

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μια αντωνυμία στη θέση μιας ονοματικής φράσης για να αποφύγουμε την επανάληψη.

Παράδειγμα: Ο Νίκος πήρε το καινούριο του ποδήλατο και βγήκε για βόλτα. Ήταν τόσο ενθουσιασμένος με αυτό, καθώς το είχε αγοράσει με τις οικονομίες του.

δ. Σύνδεση:

Οι προτάσεις ενώνονται μεταξύ τους με συνδέσμους (βλ. και κειμενικούς δείκτες παρακάτω).

Παράδειγμα: Ο Γιώργος ήθελε να πάει σινεμά, αλλά τελικά έμεινε σπίτι, επειδή έπρεπε να τελειώσει την εργασία του.

Κειμενικοί δείκτες είναι όλες οι λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε πώς συνδέονται οι προτάσεις μέσα στο κείμενο. Μας δείχνουν δηλαδή τις σχέσεις συνοχής.

Οι κειμενικοί δείκτες είναι συνήθως επιρρήματα ή σύνδεσμοι.

α. Συνδέουμε: και, και επίσης, και ακόμα, επιπλέον, με άλλα λόγια, για παράδειγμα

β. Δημιουργούμε αντίθεση: αλλά, ενώ, ωστόσο, αν και, αντίθετα, όμως

γ. Αιτιολογούμε: γιατί, επειδή, αφού, καθώς

δ. Βγάζουμε συμπεράσματα: επομένως, συνεπώς, άρα

ε. Ορίζουμε τον χρόνο: τότε, στη συνέχεια, πρώτα, ύστερα, μέχρι τώρα

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Ο Δημοτικός Κήπος του Ταξιμιού

Ο Δημοτικός Κήπος του Ταξιμιού ήταν κόσμος ολόκληρος. ...Αριστερά καθώς έμπαινες, ήταν η μεγάλη χαβούζα με τα κόκκινα ψάρια. Είχε και μικρότερες χαβούζες, άλλες με ψάρια και άλλες χωρίς. Είχε και βατράχους πλήθος, φωνακλάδες και αστείους. Δεξιά ήταν μια παράγκα που πουλούσε τσοκολάτες, κουφέτα, παστέλι, σιμίτια, φιστίκια, στραγάλια, κολοκυθόσπορους ψημένους και αλατισμένους και κορόμηλα πράσινα. Δέκα κορόμηλα μία δεκάρα, αν παζάρειες μπορεί να έπαιρνες και έντεκα, το βράδυ αρρωστούσες λιγάκι, μα άξιζε ο κόπος.

[...]

Δεξιά κι αριστερά ήταν οι επίσημοι περίπατοι του Κήπου, που έκαναν κύκλο και πήγαιναν προς τη μεγάλη πλατεία του κέντρου. Σ' αυτούς τους δρόμους ήταν όλο νταντάδες, γκουβερνάντες και παιδιά φρόνιμα. Εκεί συναντούσες και τις δυο Ιταλίδες αδελφές, την Ίντα και την Τζίλντα, πάντα ντυμένες με όμοια ρούχα. Ήταν τόσο λεπτοκαμωμένες και μυγιάγγιχτες και τόσο γλυκιές!

[...]

Στην κεντρική πλατεία ήταν δυο κτίρια, το οίκημα του καφενείου, που αντιλαλούσε συνεχώς από ξεφωνητά των γκαρσονιών, κι η πέτρινη εξέδρα της μεγάλης ορχήστρας, ψηλή, ανοιχτή από τα πλάγια και σκεπασμένη μ' έναν τρούλο σαν εκκλησία. .... Από κει και πέρα ήταν άλλος κόσμος. Ήταν τα τραπεζάκια του καφενείου, κάτω από τα πλατάνια και τις καστανιές, το μεγάλο υπαίθριο μπαρ με τις ψάθινες πολυθρόνες και τα τραπεζάκια του στολισμένα με λουλούδια, οι κομποί νέοι με ψαθάκι, σκληρό κολάρο, σκούρο σακάκι και άσπρο λινό παντελόνι, οι ωραίες κυρίες, σφιχτοδεμένες μες στους κορσέδες, με στενόμακρα φουστάνια και πελώρια καπέλα φορτωμένα ψεύτικα λουλούδια και πουλιά, ήταν οι οικογένειες, ήταν οι βοερές πολιτικές συζητήσεις, τέλος πάντων ο κόσμος των μεγάλων. Τα τραπεζάκια έπιαναν μεγάλη έκταση κι έφταναν ίσαμε την άκρη του Κήπου, που σχημάτιζε σαν ένα μπαλκόνι κι έβλεπε από κάτω του το Βόσπορο κι αντίκρυ την όχθη της Ασίας και το Σκούταρι. Δεξιά ξανοιγόταν ο ορίζοντας της Προποντίδας με τα Πριγκηπόνησα, μισοσβησμένα μες στην ελαφριά ομίχλη. Ήταν ένα πανόραμα που σου γέμιζε το μάτι κι οι ξένοι περιηγητές στεκόντανε και το θαύμαζαν με τις ώρες.

**Πηγή: Γεώργιος Θεοτοκάς, *Λεωνής (απόσπασμα)*.
Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου.**

1. (Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης).

1. Διαβάστε το κείμενο τουλάχιστον 2 φορές.

Στην πρώτη ανάγνωση, προσπαθήστε να κατανοήσετε το γενικό νόημα και να παρατηρήσετε τις περιγραφές του χώρου και των ανθρώπων. Στη δεύτερη ανάγνωση, εστιάστε σε συγκεκριμένες εικόνες, συναισθήματα και τις λεπτομέρειες της εποχής.

2. Εξηγήστε τις άγνωστες λέξεις με τη χρήση του λεξικού της τάξης.

Γράψτε σε μια λίστα τις άγνωστες λέξεις και βρείτε τις σημασίες τους. Στη συνέχεια, χρησιμοποιήστε τις σε νέες προτάσεις για να τις κατανοήσετε καλύτερα.

3. Συζητήστε για τον χρόνο και τον τόπο στον οποίο αναφέρεται το κείμενο.

Προσδιορίστε τη χρονική περίοδο και το περιβάλλον της αφήγησης. Αναρωτηθείτε: Ποιες φράσεις στο κείμενο μας δείχνουν πότε και πού αναφέρεται το κείμενο;

4. Αναλύστε αν αποτυπώνεται καθαρά το χρονικό πλαίσιο και οι κοινωνικές συνθήκες της εποχής.

Τι μπορούμε να μάθουμε για την καθημερινή ζωή εκείνης της εποχής; Συζητήστε πώς οι κοινωνικές συνθήκες και οι άνθρωποι που περιγράφονται μας δείχνουν τη ζωή τότε.

5. Συζητήστε για τη γλώσσα του κειμένου.

Παρατηρήστε το ύφος και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας. Ποιοι είναι οι κύριοι τρόποι που περιγράφει τα αντικείμενα, τους ανθρώπους και τις σκηνές; Πώς πιστεύετε ότι η γλώσσα αυτή σχετίζεται με την εποχή στην οποία αναφέρεται;

6. Συζητήστε για το κειμενικό είδος της περιγραφής.

Εξηγήστε τι είναι η περιγραφή ως κειμενικό είδος. Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που μεταδίδει; Πώς βοηθά την αφήγηση να δημιουργήσει ζωντανές εικόνες και συναισθήματα στον αναγνώστη; Παρατηρήστε πώς ο συγγραφέας περιγράφει το περιβάλλον, τους χαρακτήρες και τα αντικείμενα και πώς αυτό επηρεάζει την κατανόηση της εποχής και του τόπου.

Για να περιγράψουμε ένα πρόσωπο, ένα ζώο, έναν τόπο ή ένα αντικείμενο συνήθως χρησιμοποιούμε:

- κυρίως παροντικούς χρόνους (π.χ. ενεστώτα),
- τοπικά επιρρήματα,
- επίθετα για να δώσουμε ζωντάνια σ' αυτό που περιγράφουμε.

2. Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, διαβαθμισμένης δυσκολίας

1. Επιλέξτε ένα μέρος του κειμένου για να το δραματοποιήσετε.

Σκεφτείτε πώς μπορείτε να ζωντανέψετε τη σκηνή. Ποιοι χαρακτήρες συμμετέχουν; Ποια είναι τα συναισθήματά τους; Σκεφτείτε πώς θα κινηθούν και τι θα πουν. Σχεδιάστε μια μικρή σκηνή για να την παρουσιάσετε στην τάξη.

2. Γράψτε φανταστικούς διαλόγους φανταστικών ηρώων που «ξεπετάγονται» από το κείμενο.

Δημιουργήστε δύο ή τρεις χαρακτήρες που θα μπορούσαν να υπάρχουν στον Δημοτικό Κήπο του Ταξιμού. Τι θα συζητούσαν; Πώς θα αντιδρούσαν σε αυτά που συμβαίνουν γύρω τους; Γράψτε διαλόγους που θα μπορούσαν να πουν μεταξύ τους.

3. Επιλέξτε διάφορα κομμάτια του κειμένου και αποτυπώστε τα εικαστικά, δημιουργώντας ένα είδος σκηνικών.

Χρησιμοποιήστε χρώματα, σχήματα και σχέδια για να δημιουργήσετε εικόνες από τον Δημοτικό Κήπο του Ταξιμού. Σκεφτείτε πώς θα φαίνεται η μεγάλη χαβούζα, οι νταντάδες και οι γκουβερνάντες και η κεντρική πλατεία με τα τραπεζάκια του καφενείου. Συνδέστε τα σκηνικά με τη δραματοποίηση της σκηνής που επιλέξατε.

4. Γράψτε τις εντυπώσεις σας για το κείμενο.

Τι σας άρεσε και τι σας έκανε εντύπωση; Σας έκανε να φανταστείτε ότι ζείτε κι εσείς στον Δημοτικό Κήπο του Ταξιμού; Πώς αισθάνεστε για την εποχή που περιγράφεται; Εκφράστε τις σκέψεις σας σε τουλάχιστον 10 γραμμές, εξηγώντας τι σας εντυπωσίασε περισσότερο.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

Ο Χάρι Πότερ και η φιλοσοφική λίθος

Ίσως η εμφάνιση του έχει σχέση με το ότι ζούσε και κοιμόταν σε μια σκοτεινή αποθήκη, αλλά ο Χάρι ήταν πάντα μικροκαμωμένος και αδύνατος για την ηλικία του. Έδειχνε, μάλιστα, ακόμα πιο μικροκαμωμένος και αδύνατος, γιατί φορούσε πάντα παλιά ρούχα του Ντάντλι και ο Ντάντλι ήταν τουλάχιστον τέσσερις φορές πιο μεγάλος απ' αυτόν. Ο Χάρι είχε λεπτό πρόσωπο, κοκαλιάρικα γόνατα, μαύρα μαλλιά και λαμπερά πράσινα μάτια. Φορούσε γυαλιά με στρογγυλούς φακούς, στερεωμένα με σελοτέιπ γιατί έσπαγαν κάθε φορά που ο Ντάντλι του έδινε μια χροθιά στη μύτη. Το μόνο πράγμα που άρεσε στο Χάρι απ' την εμφάνισή του ήταν το λεπτό σημάδι σε σχήμα κεραυνού που είχε στο μέτωπό του. Το είχε σ' όλη του τη ζωή κι η πρώτη ερώτηση που θυμόταν να είχε κάνει στην θεία του Πετούνια ήταν για το πως το είχε αποκτήσει.

Πηγή: Τζ. Κ. Ρόουλινγκ, *Ο Χάρι Πότερ και η φιλοσοφική λίθος (απόσπασμα)*, μτφρ. Μαία Ρούτσου, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 1998, σ. 22.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΠΙΟΥ

Το Άγιον Όρος

Περάσαμε τις απόκρημνες άκρες του Άθω και ακολουθήσαμε γιαλό γιαλό την νοτιοδυτική του ακτή. Σε λίγο το τοπίο άρχισε πάλι να ημερώνει κάπως. Είδαμε απέξω το αμφιθεατρικό χωριό της σκήτης της Αγίας Άννας, ύστερα τη νέα σκήτη και τραβήξαμε για την μονή Διονυσίου.

Είναι ένα αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα που καταπλήσσει μόλις το αντικρίσεις. Πρέπει να φανταστεί κανείς έναν πελώριο βράχο, στημένο στο κύμα, σαν πολλούς άλλους που είδα σ' αυτή την περιήγηση. Στην κορυφή του ορθώνεται ένα θεόρατο φρούριο και απάνω από το φρούριο βρίσκονται χτισμένα τα πατώματα των κελιών. Τούτα σχηματίζουν εξώστες στηριγμένους σε δοκάρια και κρεμασμένους πάνω απ' τη θάλασσα, σε μεγάλο ύψος. Ακόμα πιο ψηλά ξεπετιέται από τα κτίσματα ο πύργος με τις πολεμίστρες. Από κάτω κοιταγμένο το σύνολο έχει έναν αέρα παραμυθένιο, έτσι καθώς τεντώνεται απέναντι στο ανοιχτό πέλαγος, στο στόμιο μιας ρεματιάς που σκίζει πίσω του το βουνό. Αξίζει να σημειώσω εδώ το ωραίο ποιητικό όνομα της ρεματιάς αυτής: Αεροπόταμος.

Πηγή: Γ. Θεοτοκάς, *Ταξίδια στη Μέση Ανατολή και το Άγιον Όρος (απόσπασμα)*, εκδ. Εστία, Αθήνα, 1995.

1. Ομαδική εργασία στην ολομέλεια

1. Διαβάστε προσεκτικά τα δύο κείμενα, το ένα που περιγράφει ένα πρόσωπο (Χάρι Πότερ) και το άλλο που περιγράφει ένα τοπίο (Άγιο Όρος).

2. Συγκρίνετε τα δύο κείμενα.

- Βρείτε κοινά στοιχεία ανάμεσα στις δύο περιγραφές (π.χ. χρήση εικόνων, λεπτομέρειες, επίθετα).
- Προσέξτε πώς οι συγγραφείς χρησιμοποιούν τα επίθετα και τις λεπτομέρειες για να περιγράψουν με ακρίβεια το πρόσωπο και το τοπίο.

3. Δημιουργήστε μια αφίσα με τα βασικά στοιχεία της περιγραφής:

- Εντοπίστε τα κλειδιά της περιγραφής (π.χ., επίθετα, λεπτομέρειες, παρατηρήσεις).
- Στην αφίσα σας, προσθέστε παραδείγματα από τα δύο κείμενα.
- Χωρίστε την αφίσα σε δύο μέρη: ένα για την περιγραφή προσώπου και ένα για την περιγραφή τοπίου.

4. Να συμβουλευέστε την αφίσα σας κάθε φορά που θα πρέπει να γράψετε ή να κατανοήσετε ένα περιγραφικό κείμενο.

ΑΦΗΓΗΣΗ

Ο Καπετάν Μιχάλης

Κόντευε να περάσει η μέρα, κι απάνω στο Δεσποτικό κρατούσε ακόμα ο Μητροπολίτης το κανοκιάλι και σβάρνιζε αγκουσεμένος το φουρτουνιασμένο πέλαγο της Κρήτης. Περίμενε σήμερα, με το βαπόρι που έπιανε κάθε βδομάδα στο Μεγάλο Κάστρο, τον κρυφό μαντατοφόρο που του 'στελνε η Ελλάδα με αρμήνειες, ποιο δρόμο συφέρει στο έθνος να πάρουν στη δύσκολη ετούτην ώρα. Παζάρευαν ακόμα μαθές στα βουνά οι καπεταναίοι με την Τουρκιά, είχαν λυγίσει, μα ακόμα δεν το 'βαζαν κάτω. «Για όνομα του Θεού, φώναζαν οι πιο φρόνιμοι, ας κάσουμε πέτρα τις καρδιές, ας ξαναχώσουμε τ' άρματά μας, να καρδαμώσουμε, να καρδαμώσει κι η καφιομάνα, κι ύστερα, χρόνια να 'χουμε, σηκώνουμε πάλι το μπαϊράκι. Χέρι που δεν μπορείς να το κόψεις, κάμε πως το φιλάς!» «Όχι, αντιγνωμούσαν οι πιο νταήδες, Ελευτερία ή Θάνατος!» Κι η Ελλάδα, πότε φοβέριζε τρέμοντας την Τουρκιά, πότε έπεφτε στα πόδια του Φράγκου και τον παρακαλούσε. Κι ο Μητροπολίτης, ανάμεσα στις δυο γνώμες, δεν κάτεχε ποια να διαλέξει. Ο νους του τον αρμήνευε : «Κάτσε φρόνιμα, κάνε υπομονή, προσκυνά!» μα η καρδιά του η ζουρλοπαντιγέρα, φώναζε: « Ελευτερία ή Θάνατος!» Μα σήμερα, δόξα να 'χει ο Θεός, έρχεται μαντατοφόρος μυστικός από την Ελλάδα. αυτός θα του δείξει ποιος είναι ο δρόμος. Όλη μέρα με το κανοκιάλι ο Μητροπολίτης ερευνούσε τη θάλασσα. μα μαυρίλα πλάκωσε, φουρτούνα πολλή, το βαπόρι δε φάνηκε.

[...]

Περνούσε ο Κοσμάς με βιάση τους δρόμους και πήγαινε· κοίταζε με συμπόνια γύρα του- είχε γεράσει η αγαπημένη πολιτεία, θρύβουνταν, άρχισε να γίνεται κουρνιαχτός και να σκορπίζεται στον άνεμο. Σίγουρα μια καινούρια πολιτεία, μια μέρα, θα χτιστεί από πάνω της, μα δε θα 'ταν η δικιά του, θα ξαναγέμιζαν πάλι οι δρόμοι με νέους, μα δε θα 'ταν η δικιά του νιότη... «Αγαπημένο Κάστρο, συλλογίζονταν με τρυφερότητα, αγαπημένο Κάστρο, γεράσαμε...»

Πηγή: Νίκος Καζαντζάκης, *Ο Καπετάν Μιχάλης (Ελευθερία ή Θάνατος) (απόσπασμα)*, Εκδόσεις Ελ. Καζαντζάκη, Αθήνα, 1973, σ. 405.

1. (Ομαδική εργασία στην ολομέλεια).

1. Διαβάστε προσεκτικά το απόσπασμα από το έργο «Ο Καπετάν Μιχάλης» του Νίκου Καζαντζάκη.

- Αρχικά στην πρώτη ανάγνωση, προσπαθήστε να κατανοήσετε την κεντρική ιδέα και τα συναισθήματα των χαρακτήρων.
- Έπειτα διαβάστε δεύτερη φορά το κείμενο και δώστε προσοχή στις περιγραφές της κατάστασης και των σκέψεων των ηρώων.

2. Συζητήστε στην τάξη για την έννοια της «αφήγησης» στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

- Τι είναι αφήγηση και ποια είναι τα βασικά της στοιχεία;
- Ποιος είναι ο αφηγητής; Μιλάει σε πρώτο ή τρίτο πρόσωπο;
- Πώς ο Καζαντζάκης χρησιμοποιεί την αφήγηση για να περιγράψει τα συναισθήματα των χαρακτήρων και την κατάσταση στην Κρήτη;

3. Συζητήστε για τα ιστορικά και κοινωνικά στοιχεία που αποτυπώνονται στο κείμενο.

- Τι μάθατε για την περίοδο που διαδραματίζεται η ιστορία;
- Ποια είναι τα διλήμματα των χαρακτήρων και πώς αυτά σχετίζονται με το γενικότερο ιστορικό πλαίσιο;

4. Διακρίνετε και μετασχηματίστε την οπτική γωνία του συγγραφέα.

- Ποια είναι η οπτική γωνία του Καζαντζάκη στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Πώς αντιλαμβάνεται τα ιστορικά γεγονότα και τα συναισθήματα των χαρακτήρων;
- Σκεφτείτε πώς θα άλλαζε η ιστορία αν ο συγγραφέας είχε διαφορετική οπτική γωνία. Πώς θα άλλαζαν τα γεγονότα και τα συναισθήματα των χαρακτήρων αν η αφήγηση γινόταν από κάποιον άλλο χαρακτήρα ή αν το κείμενο ήταν γραμμένο από κάποιον άλλον συγγραφέα.

5. Δημιουργήστε μια αφίσα με τα βασικά στοιχεία της αφήγησης.

- Συμπεριλάβετε πληροφορίες για τον αφηγητή, τα ιστορικά γεγονότα, τα συναισθήματα των χαρακτήρων και τα διλήμματά τους.
- Χρησιμοποιήστε παραδείγματα από το κείμενο για να εξηγήσετε πώς η αφήγηση βοηθά στην κατανόηση της πλοκής και των χαρακτήρων.

ΑΦΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η αφήγηση είναι ένα από τα πιο συνηθισμένα είδη κειμένου. Καθημερινά, στον προφορικό μας λόγο, χρησιμοποιούμε την αφήγηση για να περιγράψουμε τα γεγονότα της ημέρας, όπως, πώς περάσαμε στο σχολείο ή στην εκδρομή κ.ά.

Η αφήγηση μπορεί να διακριθεί σε τρεις κατηγορίες:

1. **Ρεαλιστική αφήγηση:** η εξιστόρηση των γεγονότων που ζήσαμε.
2. **Ιστορική αφήγηση:** η εξιστόρηση ιστορικών γεγονότων.
3. **Φανταστική αφήγηση:** η εξιστόρηση φανταστικών γεγονότων.

Η αφήγηση και ο χρόνος

Επειδή με την αφήγηση περιγράφουμε γεγονότα που έγιναν στο παρελθόν, ο χρόνος που χρησιμοποιούμε είναι παρελθοντικός. Κυρίως, χρησιμοποιούμε τον αόριστο, αλλά επίσης χρησιμοποιούμε τον παρατατικό και τον υπερσυντέλικο για να δώσουμε διάρκεια ή να δείξουμε τι είχε συμβεί νωρίτερα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, χρησιμοποιούμε και τον ενεστώτα για να δώσουμε περισσότερη ζωντάνια και παραστατικότητα στα γεγονότα.

Συνδετικές λέξεις και φράσεις

Επειδή στην αφήγηση εξιστορούμε γεγονότα που εξελίσσονται χρονολογικά, χρησιμοποιούμε λέξεις και φράσεις που βοηθούν στη σύνδεση των προτάσεων και υποδεικνύουν τη χρονική σειρά των γεγονότων. Τέτοιες λέξεις και φράσεις είναι: μετά, ύστερα, έπειτα, αργότερα, πριν, αφού, αφότου, νωρίτερα, την άλλη μέρα, εν τω μεταξύ, ταυτόχρονα.

Σύγκριση αφήγησης και περιγραφής:

• **Αφήγηση:** Εξιστορεί γεγονότα που εξελίσσονται με τη σειρά στον χρόνο. Εστιάζει στη δράση, την εξέλιξη της πλοκής και τις ενέργειες των χαρακτήρων.

- **Κύριο ερώτημα:** Τι συμβαίνει;
- **Στόχος:** Να δείξει μια αλληλουχία γεγονότων.

• **Περιγραφή:** Εστιάζει στη λεπτομερή αποτύπωση προσώπων, τοπίων ή αντικειμένων. Δίνει έμφαση στα χαρακτηριστικά και στις λεπτομέρειες χωρίς να εξελίσσονται γεγονότα.

- **Κύριο ερώτημα:** Πώς είναι;
- **Στόχος:** Να παρουσιάσει εικόνες και συναισθήματα.

ΘΥΜΑΜΑΙ ΠΩΣ ΦΤΙΑΧΝΩ ΝΕΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Μπορώ να φτιάξω νέες λέξεις προσθέτοντας καταλήξεις σε λέξεις που ήδη υπάρχουν. Η διαδικασία αυτή λέγεται **παραγωγή**.

Μπορώ επίσης να ενώσω λέξεις και να φτιάξω ακόμα μεγαλύτερες. Η διαδικασία αυτή λέγεται **σύνθεση**.

ΑΣ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

1. Παράγωγα ρήματα από ουσιαστικά	φυτό – φυτεύω
2. Παράγωγα ρήματα από άλλα ρήματα	διψώ – ξεδιψώ
3. Παράγωγα ρήματα από άκλιτα μέρη του λόγου (επιρρήματα, επιφωνήματα κ.ά..)	συχνά – συχνάζω
4. Παράγωγα ουσιαστικά από ρήματα	τραγουδώ – τραγουδιστής
5. Παράγωγα υποκοριστικά από ουσιαστικά	παιδί – παιδάκι Καταλήξεις: -άκι, -ίτσα, -άκος, -άκης, -ούλα, -ούλης, -ούλι, -ούδα, -ούδι
6. Παράγωγα μεγεθυντικά από ουσιαστικά	κολοκύθι – κολοκύθα Καταλήξεις: -α, -άρα, -αράς, -αρος
7. Παράγωγα περιεκτικά από ουσιαστικά	άμμος – αμμουδιά Καταλήξεις: -ια, -ώνας, -ιώνας
8. Παράγωγα τοπικά από ουσιαστικά	εστιατορας – εστιατόριο
9. Παράγωγα εθνικά από ουσιαστικά	ανατολή – ανατολίτης
10. Παράγωγα επαγγελματικά από ουσιαστικά	βάρκα – βαρκάρης

1. (Ατομική, διαβαθμισμένης δυσκολίας) Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

1: Από ποια λέξη προέρχεται το ρήμα «φυτεύω»;

- α) φυτό
- β) φύλλο
- γ) φύτρα

4: Από ποια λέξη προέρχεται το ρήμα «χορεύω»;

- α) χορός
- β) χωράφι
- γ) χορευτής

2: Από ποια λέξη προέρχεται το ρήμα «ξεδιψώ»;

- α) δίψα
- β) διψώ
- γ) νερό

5: Από ποια λέξη προέρχεται το ρήμα «ψαρεύω»;

- α) ψάρι
- β) ψαράκι
- γ) ψάρεμα

3: Από ποια λέξη προέρχεται το ρήμα «συχνάζω»;

- α) συχνά
- β) σύγκρουση
- γ) σύννεφο

2. (Ατομική, διαβαθμισμένης δυσκολίας) Γράψτε τα παράγωγα.

1. Γράψε μια παράγωγη λέξη από το ουσιαστικό «φιλία».

.....
.....

2. Γράψε ένα παράγωγο ουσιαστικό από τη λέξη «ζάχαρη».

.....
.....

3. Γράψε ένα παράγωγο ουσιαστικό από τη λέξη «λόγος».

.....
.....

4. Γράψε ένα παράγωγο ουσιαστικό από τη λέξη «συχνά»

.....
.....

5. Γράψε ένα παράγωγο ουσιαστικό από το επίθετο «οικία».

.....
.....

ΡΗΜΑΤΑ: ΦΩΝΕΣ, ΣΥΖΥΓΙΕΣ, ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

Α. Οι φωνές των ρημάτων

- Τα ρήματα που στον ενεστώτα λήγουν σε **-ω** ή **-ώ** ανήκουν στην ενεργητική φωνή: δένω, γελώ κ.ά.
- Τα ρήματα που στον ενεστώτα λήγουν σε **-μαι** ανήκουν στην παθητική φωνή: δένομαι, ακούγομαι, αγαπιέμαι, κινούμαι κ.ά.

Β. Οι συζυγίες των ρημάτων

- Στην **πρώτη συζυγία** ανήκουν όσα ρήματα λήγουν στον ενεστώτα σε **-ω** και **-ομαι** (άτονες οι καταλήξεις αυτές): δέν-ω, δέν-ομαι, γράφ-ω, γράφ-ομαι, μεταχειρίζ-ομαι κ.ά.
- Στη **δεύτερη συζυγία** ανήκουν όσα ρήματα λήγουν σε **-ώ** και **-ιέμαι, -ούμαι** (τονισμένες οι καταλήξεις αυτές): αγαπ-ώ, αγαπ-ιέμαι, λυπ-ούμαι κ.ά.

Γ. Οι εγκλίσεις των ρημάτων

Οι διαφορετικοί τύποι του ρήματος που παρουσιάζουν το περιεχόμενο μιας πρότασης ως πραγματικό ή ως επιθυμητό ονομάζονται εγκλίσεις του ρήματος.

Στη γραμματική της νέας ελληνικής αναγνωρίζονται τρεις διαφορετικές εγκλίσεις:

- **η οριστική** (π.χ. πηγαίνω, έρχομαι),
- **η υποτακτική** (π.χ. να πάω, να έρθεις),
- **η προστακτική** (π.χ. πήγαινε, έλα).

Προσοχή στον σχηματισμό των εγκλίσεων:

- Όταν περιγράψω κάτι ως πραγματικό/βέβαιο, το τοποθετώ στη χρονική βαθμίδα στην οποία συνέβη/συμβαίνει/θα συμβεί (δηλ. παρόν/παρελθόν/μέλλον). Γι' αυτό και η οριστική έγκλιση σχηματίζει τύπους στους διάφορους χρόνους (οριστική ενεστώτα, παρατατικού, αορίστου, συνοπτικού μέλλοντα, εξακολουθητικού μέλλοντα, παρακειμένου, υπερσυντέλικου, συντελεσμένου μέλλοντα).
- Όταν περιγράψω κάτι ως επιθυμητό/αβέβαιο ή απαιτώ την πραγματοποίησή του, δεν το τοποθετώ σε χρονική βαθμίδα. Έτσι, η υποτακτική και η προστακτική είναι άχρονες εγκλίσεις.
  - Οι βασικοί και πιο συνηθισμένοι τύποι της υποτακτικής σχηματίζονται με το να + τους τρεις απλούς τύπους ποιού ενέργειας (εξακολουθητικό – επαναλαμβανόμενο, συνοπτικό – στιγμιαίο, συντελεσμένο): π.χ. να γράφω – να γράψω – να έχω γράψει.
  - Υπάρχουν και άλλοι τύποι υποτακτικής που παράγονται επίσης με το να: π.χ. να έγραφα – να έγραφα – να είχα γράψει.
  - Η προστακτική σχηματίζεται με τον εξακολουθητικό – επαναλαμβανόμενο και με τον συνοπτικό – στιγμιαίο τύπο του ποιού ενέργειας: π.χ. γράφε – γράψε.

Δ. Μετοχές

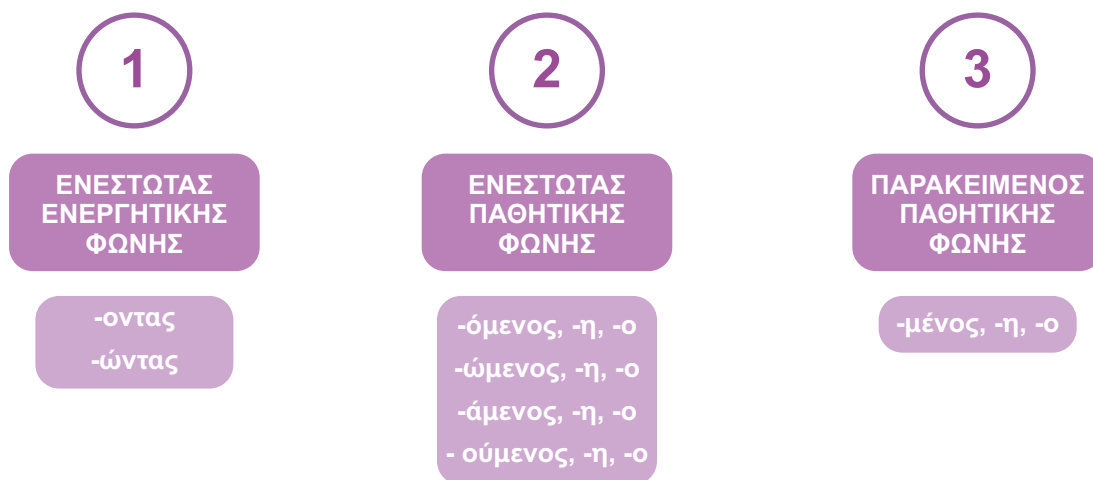
Οι μετοχές χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

Α. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει την ενεργητική μετοχή που είναι άκλιτη. Σχηματίζεται προσθέτοντας στο θέμα του ρήματος την κατάληξη **-οντας** (αν δεν τονίζεται) και **-ώντας** (αν τονίζεται). Παράδειγμα: **Τρέχοντας**, έφθασα στο σχολείο, στην ώρα μου.

Β. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις παθητικές μετοχές και είναι τύποι που κλίνονται όπως τα επίθετα, και έχουν τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο) με τις καταλήξεις **-μένος, -μένη, -μένο**. Παράδειγμα: Η επιστολή ήταν **γραμμένη** στα Ελληνικά.

Γ. Η τρίτη κατηγορία μετοχών περιλαμβάνει τις μετοχές παθητικού αορίστου, που προέρχονται από παλαιότερες μορφές της γλώσσας μας. Παράδειγμα: Οι **νεοπροσληφθέντες** εκπαιδευτικοί ανέλαβαν υπηρεσία.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΜΕΤΟΧΩΝ

1. (Ατομική εργασία) Γράψε πότε οι μετοχές σε **-(ο/-ώ)ντας** γράφονται με **-ο-** και πότε με **-ω-**;

2. (Ατομική εργασία) Διάβασε την πρόταση που ακολουθεί και σημείωσε αν περιέχει μετοχή. Στη συνέχεια γράψε μία δική σου πρόταση που να περιέχει μετοχή.

Πρόταση: Είναι χαρούμενη γιατί πήρε καλούς βαθμούς.

ΓΡΑΦΩ ΟΡΘΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ -ΕΙΣΤΕ, -ΗΣΤΕ, -ΙΣΤΕ

Το β' πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα παθητικής φωνής των ρημάτων
β' συζυγίας –γράφεται με ει: θεωρείστε.

Το β' πληθυντικό πρόσωπο συνοπτικής προστακτικής ενεργητικής φωνής των ρημάτων
β' συζυγίας –γράφεται με η: αγαπήηστε.

Το β' πληθυντικό πρόσωπο συνοπτικής προστακτικής ενεργητικής φωνής των ρημάτων
α' συζυγίας – (σε -ίζω) γράφεται με ι: δροσίιστε.

1. (Ατομική εργασία) Γράψε πρώτα το πρώτο πρόσωπο του ενεστώτα στην ίδια φωνή και στη συνέχεια γράψε τη φωνή και τη συζυγία των πιο κάτω ρηματικών τύπων όπως στο παράδειγμα.

ΡΗΜΑΤΑ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΦΩΝΗ	ΣΥΖΥΓΙΑ
<i>τοποθετήθηκαν</i>	<i>εγώ τοποθετούμαι</i>	<i>ενεργητική</i>	<i>β'</i>
διηγήθηκα			
εφαρμόζονται			
ρύθμισαν			
κίνησε			

2. (Ατομική εργασία) Γράψε τη σωστή απάντηση: Όταν κατατάσσουμε τα ρήματα με βάση την κατάληξη τους, χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη τον τόνο τους, βρίσκουμε τη φωνή ή τη συζυγία τους;

3. (Ατομική εργασία) Γράψε τη σωστή απάντηση: Όταν κατατάσσουμε τα ρήματα με βάση τον τόνο τους, βρίσκουμε τη φωνή ή τη συζυγία τους;

Η μητρική αγάπη

Η μητρική αγάπη είναι ένα από τα πιο ισχυρά και θεμελιώδη συναισθήματα στην ανθρώπινη εμπειρία. Αυτή η αγάπη δεν είναι απλώς μια συναισθηματική κατάσταση, αλλά περιλαμβάνει βαθιά αφοσίωση, προστασία και ατελείωτη φροντίδα προς το παιδί. Η μητρική αγάπη αρχίζει ακόμα πριν από τη γέννηση και συνεχίζει να εξελίσσεται και να ενδυναμώνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής.

Έρευνες έχουν δείξει ότι η μητρική αγάπη παίζει κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη του παιδιού. Σύμφωνα με επιστημονικές έρευνες, η ασφάλεια και η σταθερότητα που παρέχει η μητρική αγάπη βοηθούν στην ανάπτυξη της συναισθηματικής και κοινωνικής νοημοσύνης των παιδιών. Παιδιά που μεγαλώνουν με μητρική αγάπη τείνουν να έχουν υψηλότερη αυτοεκτίμηση και καλύτερη ψυχική υγεία.

Η μητρική αγάπη επίσης επηρεάζει τη βιολογία του παιδιού. Μελέτες έχουν δείξει ότι η ζεστασιά και η υποστήριξη της μητέρας μπορούν να μειώσουν τα επίπεδα του στρες και να ενισχύσουν το ανοσοποιητικό σύστημα των παιδιών. Αυτό δείχνει πόσο σημαντική είναι η μητρική αγάπη για την ολιστική ευημερία των παιδιών.

Σε κάθε πολιτισμό και εποχή, η μητρική αγάπη αναγνωρίζεται ως θεμελιώδης δύναμη που διαμορφώνει το μέλλον των νέων γενιών και, κατά συνέπεια, της ίδιας της κοινωνίας.

Πηγή: Psychology Today, «Η σημασία της μητρικής αγάπης» (The Importance of Maternal Love).

Η μητέρα

Πώς να πειράξω τη μητέρα να κάμω εγώ να λυπηθεί, που όλη νύχτα κι όλη μέρα για το καλό μου προσπαθεί;

Πώς ν' αρνηθώ ή ν' αναβάλω ό,τι ορίζει κι απαιτεί, αφού στη γη δεν έχω άλλο κανένα φίλο σαν αυτή;

Αυτή στα στήθη τα γλυκά της με είχε βρέφος απαλό, με κάθιζε στα γόνατά της και μ' έμαθε να ομιλώ.

Αυτή με τρέφει και με ντύνει όλο το χρόνο που γυρνά, και δίπλα στη μικρή μου κλίνη, σαν αρρωστήσω ξαγρυπνά.

Αυτή σαν πέσω και χτυπήσω φιλά να χειάνει* την πληγή. Αυτή, τι πρέπει να αφήσω και τι να κάμω μ' οδηγεί.

Πώς το λοιπόν τέτοια μητέρα να κάμω εγώ να λυπηθεί, που όλη νύχτα κι όλη μέρα για το καλό μου προσπαθεί;

Πηγή: Γ. Βιζυηνός, «Η μητέρα» (ποίημα).

Πολλές μορφές, μία αγάπη

Η αγάπη και η φροντίδα δεν εκφράζονται με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις οικογένειες. Κάποια παιδιά μπορεί να μην έχουν ζήσει τη μητρική αγάπη όπως περιγράφεται στο κείμενο ή στο ποίημα, αλλά να έχουν νιώσει ασφάλεια, στήριξη και φροντίδα από άλλα πρόσωπα, όπως τον πατέρα, τους παππούδες, συγγενείς, κηδεμόνες ή ανθρώπους που τα αγαπούν και τα φροντίζουν καθημερινά. Η αγάπη μπορεί να εκφράζεται με λόγια, με πράξεις, με παρουσία και ενδιαφέρον και να παίρνει διαφορετικές μορφές στη ζωή κάθε παιδιού. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην αγάπη και τη φροντίδα από τα αγαπημένα του πρόσωπα.

1. (Ατομική εργασία) Αφού διάβασες τα κείμενα και το ποίημα της προηγούμενης σελίδας, σκέψου τα πρόσωπα που σου προσφέρουν ασφάλεια, φροντίδα και στοργή στη δική σου ζωή. Διάλεξε μία στροφή από το ποίημα του Γ. Βιζυηνού. Μπορείς να τη «συνδέσεις» με κάποιο πρόσωπο που, κατά τη γνώμη σου, σου δείχνει αγάπη και φροντίδα με παρόμοιο τρόπο; Στη συνέχεια, επέλεξε ένα αγαπημένο σου πρόσωπο και γράψε 2–3 προτάσεις για το πώς νιώθεις όταν σου δείχνει την αγάπη του με μια πράξη ή με έναν καλό λόγο.

.....

.....

.....

2. (Ομαδική εργασία, διαβαθμισμένης δυσκολίας).

Στην ομάδα σας συζητήστε τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι δείχνουν αγάπη και φροντίδα στην καθημερινή ζωή (με λόγια, με πράξεις, με παρουσία).

Έπειτα, επιλέξτε έναν από τους παρακάτω τρόπους για να εκφράσετε τις ιδέες σας:

Επιλογή Α - Γραπτός λόγος:

Γράψτε 3-4 προτάσεις που να περιγράφουν πώς μπορεί κάποιος να δείξει αγάπη ή φροντίδα σε έναν άλλον άνθρωπο.

Επιλογή Β - Εικόνα και λέξεις:

Ζωγραφίστε μία σκηνή που δείχνει αγάπη ή φροντίδα και γράψτε από κάτω 1-2 προτάσεις που να εξηγούν τι δείχνει η εικόνα σας.

Επιλογή Γ - Μόνο εικόνα:

Ζωγραφίστε μία σκηνή που δείχνει αγάπη ή φροντίδα, χωρίς λόγια. Στη συνέχεια, συζητήστε προφορικά στην ομάδα σας τι δείχνει η εικόνα.

Στο τέλος, κάθε ομάδα παρουσιάζει σύντομα το έργο της στην τάξη.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Συνθετική εργασία: Ανακαλύπτοντας την ενσυναίσθηση μέσα από τη λογοτεχνία: Αναγνώριση και καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης

Ενσυναίσθηση σημαίνει να μπορούμε να καταλαβαίνουμε και να νιώθουμε τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων, σαν να ήμασταν στη θέση τους. Είναι η ικανότητα να ακούμε και να φανταζόμαστε πώς αισθάνεται κάποιος άλλος και να δείχνουμε καλοσύνη και φροντίδα όταν κάποιος το χρειάζεται.

Συναισθηματική νοημοσύνη είναι η ικανότητα να αναγνωρίζουμε, να καταλαβαίνουμε και να διαχειριζόμαστε τα συναισθήματά μας, καθώς και τα συναισθήματα των άλλων. Μας βοηθά να καταλαβαίνουμε πώς νιώθουμε εμείς και οι γύρω μας και να παίρνουμε σωστές αποφάσεις με βάση τα συναισθήματα.

Σκοπός της συνθετικής εργασίας

Ο σκοπός αυτού της συνθετικής εργασίας είναι οι μαθητές και μαθήτριες να κατανοήσουν την έννοια της ενσυναίσθησης και τη σημασία της στις ανθρώπινες σχέσεις. Θα εξερευνήσουν λογοτεχνικά έργα που αναδεικνύουν την ενσυναίσθηση και θα μάθουν πώς να καλλιεργούν τη συναισθηματική τους νοημοσύνη μέσα από τις εμπειρίες και τις σκέψεις των λογοτεχνικών χαρακτήρων. Μέσα από τη συνεργασία και την ομαδική εργασία, οι μαθητές και μαθήτριες θα έχουν την ευκαιρία να συνδέσουν τη λογοτεχνία με την καθημερινή τους ζωή και να κατανοήσουν πώς μπορούν να εφαρμόσουν την ενσυναίσθηση στις προσωπικές τους σχέσεις.

Στόχοι της συνθετικής εργασίας

Κατανόηση της Έννοιας της Ενσυναίσθησης: Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κατανοήσουν τι είναι η ενσυναίσθηση και θα μάθουν πώς να την αναγνωρίζουν μέσα από λογοτεχνικά κείμενα και χαρακτήρες.

Αναγνώριση ενσυναίσθησης στη λογοτεχνία: Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα ερευνήσουν λογοτεχνικά παραδείγματα που αναδεικνύουν την ενσυναίσθηση, αναζητώντας έργα που προάγουν τη συναισθηματική κατανόηση και την αλληλεγγύη.

Καλλιέργεια της ενσυναίσθησης: Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μάθουν να εφαρμόζουν την ενσυναίσθηση στις καθημερινές τους σχέσεις και να κατανοούν καλύτερα τα συναισθήματα των άλλων.

Δομή της συνθετικής εργασίας:

1. Εισαγωγή στην έννοια της ενσυναίσθησης

- **Εισαγωγή στην έννοια της ενσυναίσθησης (χώρος υλοποίησης: βιβλιοθήκη):** Η συνθετική εργασία θα ξεκινήσει στη σχολική βιβλιοθήκη, όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες θα συγκεντρωθούν για μια πρώτη εισαγωγή στην έννοια της ενσυναίσθησης. Ο/Η εκπαιδευτικός θα προσφέρει έναν απλό και κατανοητό ορισμό της ενσυναίσθησης, εξηγώντας ότι πρόκειται για την ικανότητα να κατανοούμε και να μοιραζόμαστε τα συναισθήματα των άλλων.
- **Παρουσίαση θέματος:** Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει το θέμα της ενσυναίσθησης και εξηγεί τη σημασία της στις ανθρώπινες σχέσεις. Παρουσιάζεται η έννοια της συναισθηματικής νοημοσύνης και πώς αυτή μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από τη λογοτεχνία.
- **Ορισμός της ενσυναίσθησης:** Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι η ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα να κατανοούμε τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων, να νιώθουμε μαζί τους και να τους υποστηρίζουμε, βασισμένοι στην κατανόηση των συναισθημάτων τους. Στη συνέχεια, παρουσιάζει το παράδειγμα του χαρακτήρα του Αλέξη Ζορμπά από το βιβλίο «*Ο Βίος και η Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά*» του Νίκου Καζαντζάκη, εξηγώντας πώς ο Ζορμπάς δείχνει ενσυναίσθηση προς τον αφηγητή, κατανοώντας τις εσωτερικές του αγωνίες και προσπαθώντας να τον βοηθήσει να ζήσει τη ζωή με μεγαλύτερη ελευθερία και χαρά. Αυτό το παράδειγμα δείχνει τη δύναμη της ενσυναίσθησης στις ανθρώπινες σχέσεις και πώς μπορεί να αλλάξει τη ζωή των ανθρώπων.
- **Ενδεικτικά βιβλία:** Προτείνονται, ενδεικτικά, δύο βιβλία που σχετίζονται με την ενσυναίσθηση και τη συναισθηματική νοημοσύνη, για να γίνει έγκαιρα ο εφοδιασμός της σχολικής βιβλιοθήκης και να διευκολυνθεί η υλοποίηση της συνθετικής εργασίας:
  - «Το καπλάνι της βιτρίνας» της Άλλης Ζέη
  - «Η Κυρά της Ρω» του Γιάννη Σκαραγκά

2. Ξενάγηση στη βιβλιοθήκη για λογοτεχνικά έργα

- **Ξενάγηση στη βιβλιοθήκη:** Ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης παρουσιάζει στους μαθητές και οι μαθήτριες λογοτεχνικά έργα που προάγουν την ενσυναίσθηση. Οι μαθητές και μαθήτριες ενθαρρύνονται να αναζητήσουν βιβλία, διηγήματα ή αποσπάσματα που περιγράφουν χαρακτήρες που εκφράζουν ενσυναίσθηση ή προσπαθούν να κατανοήσουν τα συναισθήματα άλλων.

3. Χωρισμός σε ομάδες και ανάθεση λογοτεχνικών έργων

- **Χωρισμός σε ομάδες:** Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να ερευνήσουν συγκεκριμένα λογοτεχνικά έργα ή αποσπάσματα που παρουσιάζουν χαρακτήρες με εν-

συναίσθηση. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να τους καθοδηγήσει προς συγκεκριμένα έργα ή να τους δώσει τη δυνατότητα να επιλέξουν από τη βιβλιοθήκη.

- Ομάδα 1: Επιλογή παραδείγματος ενσυναίσθησης από κλασική ελληνική λογοτεχνία.
- Ομάδα 2: Εξερεύνηση σύγχρονων παιδικών ή εφηβικών βιβλίων που προάγουν την ενσυναίσθηση.
- Ομάδα 3: Ανάλυση λογοτεχνικών χαρακτήρων που αντιμετωπίζουν κοινωνικές ή προσωπικές δυσκολίες και πώς άλλοι χαρακτήρες τους στηρίζουν μέσω ενσυναίσθησης.

4. Ανάλυση των λογοτεχνικών κειμένων και εύρεση παραδειγμάτων ενσυναίσθησης

- **Ανάλυση των κειμένων:** Κάθε ομάδα διαβάζει και αναλύει το κείμενο που της έχει ανατεθεί, σημειώνοντας συγκεκριμένα σημεία όπου οι χαρακτήρες εκφράζουν ενσυναίσθηση. Εξετάζουν πώς οι χαρακτήρες κατανοούν τα συναισθήματα των άλλων και πώς αυτές οι πράξεις ενσυναίσθησης βελτιώνουν τις σχέσεις μεταξύ των χαρακτήρων.
- **Συλλογή παραδειγμάτων:** Οι μαθητές και οι μαθήτριες συλλέγουν παραδείγματα από τα κείμενα που μελετούν και τα καταγράφουν για να τα χρησιμοποιήσουν στην τελική τους παρουσίαση. Κάθε ομάδα θα αναλύσει πώς οι χαρακτήρες καταφέρνουν να δείξουν ενσυναίσθηση και πώς αυτό επηρεάζει την ιστορία.

5. Συγγραφή προσωπικών σκέψεων για την ενσυναίσθηση

- **Αναστοχασμός:** Κάθε μαθητής/-τρια καλείται να σκεφτεί πώς η ενσυναίσθηση μπορεί να εφαρμοστεί στην καθημερινότητά του. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές και οι μαθήτριες να σκεφτούν μια προσωπική εμπειρία όπου ένιωσαν ενσυναίσθηση για κάποιον άλλον ή όπου κάποιος άλλος έδειξε ενσυναίσθηση απέναντί τους.
- **Συγγραφή προσωπικών σκέψεων:** Κάθε μαθητής/-τρια γράφει μια σύντομη παράγραφο όπου περιγράφει πώς η ενσυναίσθηση επηρεάζει τις προσωπικές του/της σχέσεις και πώς θα ήθελε να την καλλιεργήσει περισσότερο στο μέλλον.

6. Ομαδική εργασία και προετοιμασία παρουσιάσεων

- **Συγκέντρωση υλικού και παραδειγμάτων:** Οι μαθητές και μαθήτριες συγκεντρώνουν τα παραδείγματα ενσυναίσθησης από τα λογοτεχνικά έργα και προετοιμάζουν τις παρουσιάσεις τους. Οι παρουσιάσεις μπορεί να περιλαμβάνουν αποσπάσματα από τα έργα, περιγραφές των χαρακτήρων και ανάλυση των πράξεων ενσυναίσθησης.
- **Δημιουργία Παρουσίασης:** Κάθε ομάδα δημιουργεί μια παρουσίαση στην οποία εξηγεί τα ευρήματά της και παρουσιάζει πώς οι χαρακτήρες των λογοτεχνικών έργων έδειξαν ενσυναίσθηση, αξιοποιώντας, όπου κρίνεται σκόπιμο, ψηφιακά εργαλεία για την οργάνωση και τον εμπλουτισμό του περιεχομένου.

7. Παρουσιάσεις και συζήτηση

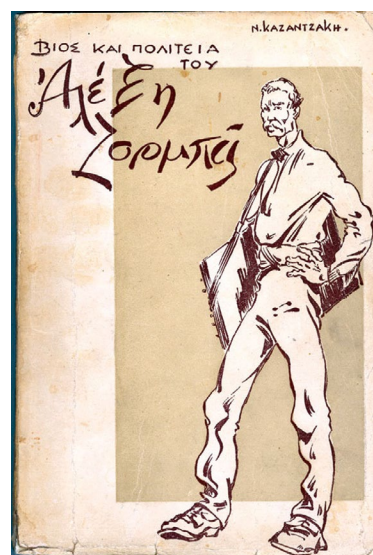
- **Παρουσιάσεις:** Οι ομάδες παρουσιάζουν τα παραδείγματα ενσυναίσθησης που εντόπισαν στα λογοτεχνικά έργα. Η παρουσίαση θα περιλαμβάνει ανάλυση των χαρακτήρων, των καταστάσεων στις οποίες έδειξαν ενσυναίσθηση και το αποτέλεσμα αυτών των πράξεων.
- **Συζήτηση:** Μετά τις παρουσιάσεις, ακολουθεί συζήτηση στην τάξη σχετικά με τη σημασία της ενσυναίσθησης στην καθημερινή ζωή. Οι μαθητές και οι μαθήτριες ενθαρρύνονται να μοιραστούν προσωπικές ιστορίες ενσυναίσθησης και να σκεφτούν πώς μπορούν να την εφαρμόζουν πιο συχνά στις σχέσεις τους με τους άλλους.

8. Αξιολόγηση της συνθετικής εργασίας:

- **Αξιολόγηση εργασίας:** Ο/Η εκπαιδευτικός αξιολογεί τις παρουσιάσεις των μαθητών με βάση την ανάλυση των λογοτεχνικών παραδειγμάτων, την ομαδική συνεργασία και την ικανότητα αναγνώρισης ενσυναίσθησης στα κείμενα.
- **Ανασκόπηση προσωπικών σκέψεων:** Οι μαθητές και οι μαθήτριες ξανασκέφτονται για την ενσυναίσθηση και σκέφτονται τρόπους με τους οποίους μπορούν να εφαρμόσουν αυτά που έμαθαν στις καθημερινές τους αλληλεπιδράσεις.

Τελική εργασία

Η τελική εργασία αποτελείται από την ομαδική παρουσίαση των παραδειγμάτων ενσυναίσθησης που εντόπισε η κάθε ομάδα στα λογοτεχνικά έργα που μελέτησε. Επίσης, κάθε μαθητής/-τρια θα γράψει μια σύντομη παράγραφο για το πώς αντιλαμβάνεται την ενσυναίσθηση και πώς αυτή επηρεάζει τις σχέσεις του/της με τους άλλους.

Τι έμαθα τελικά;

1 το έμαθα άριστα

2 το έμαθα αρκετά

3 άρχισα να μαθαίνω

4 δεν το έμαθα καθόλου

Επίλεξε το χρώμα και τον αριθμό που αντιπροσωπεύει την αξιολόγησή σου στα βασικά θέματα της ενότητας.

	1	2	3	4
Κατάλαβα τη σημασία τις έννοιες αισθήματα, συναισθήματα, ενσυναίσθηση.				
Έμαθα να γράφω περιγραφικά και αφηγηματικά κείμενα.				
Έμαθα να γράφω ορθογραφημένα ρήματα σε -είστε, -ηστε, και -ιστε.				
Έμαθα για την παράγραφο και για τους δείκτες συνοχής της παραγράφου.				

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

(Αναστοχασμός σημαίνει να σκεφτόμαστε ξανά κάτι που κάναμε ή μάθαμε, για να καταλάβουμε πώς να το κάνουμε καλύτερα την επόμενη φορά.)

Μετά από αυτά που έμαθα, έχω καταλάβει τι είναι τα αισθήματα και τα συναισθήματα;

.....
Έχω κατανοήσει τη σημασία της ενσυναίσθησης;

.....
Τι μου άρεσε περισσότερο από την ενότητα αυτή;

.....
Τι με δυσκόλεψε περισσότερο;

.....
Τα μέλη της ομάδας μου συνεργαστήκαμε καλά για να πετύχουμε καλύτερα αποτελέσματα;

.....

Γυρίστε στην εισαγωγική σελίδα της διδακτικής ενότητας και θυμηθείτε τις υποθέσεις που κάνατε για το περιεχόμενο της ενότητας. Συζητήστε στην ολομέλεια αν έχουν επιβεβαιωθεί οι υποθέσεις σας ή όχι.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

ενσυναίσθηση

αισθήματα

αλληλεγγύη

αλληλεπίδραση

αλληλοκατανόηση

αλληλοσεβασμός

ανθρωπιά

αποδοχή

δίκαιη κοινωνία

εμπάθεια

εκτίμηση

ενσυναίσθηση

επικοινωνία

ευαισθησία

κατανόηση

προσαρμοστικότητα

σεβασμός

σχέσεις

συμπόνια

συναισθήματα

συντροφικότητα

συνεργασία

υποστήριξη

φιλία

Βάσει του ν. 3966/2011, τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright) ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

